

REPUBLIKA HRVATSKA
SISAČKO MOSLAVAČKA ŽUPANIJA
OPĆINA MARTINSKA VES

PROJEKT UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE MARTINSKA VES

Martinska Ves , veljača 2010. godine

Projektni zadatak: Izrada programa ukupnog razvoja općine Martinska Ves

Nositelj programa: Općinsko Vijeće Martinske Ves

Nositelj zadatka: Jaić Consulting d.o.o.

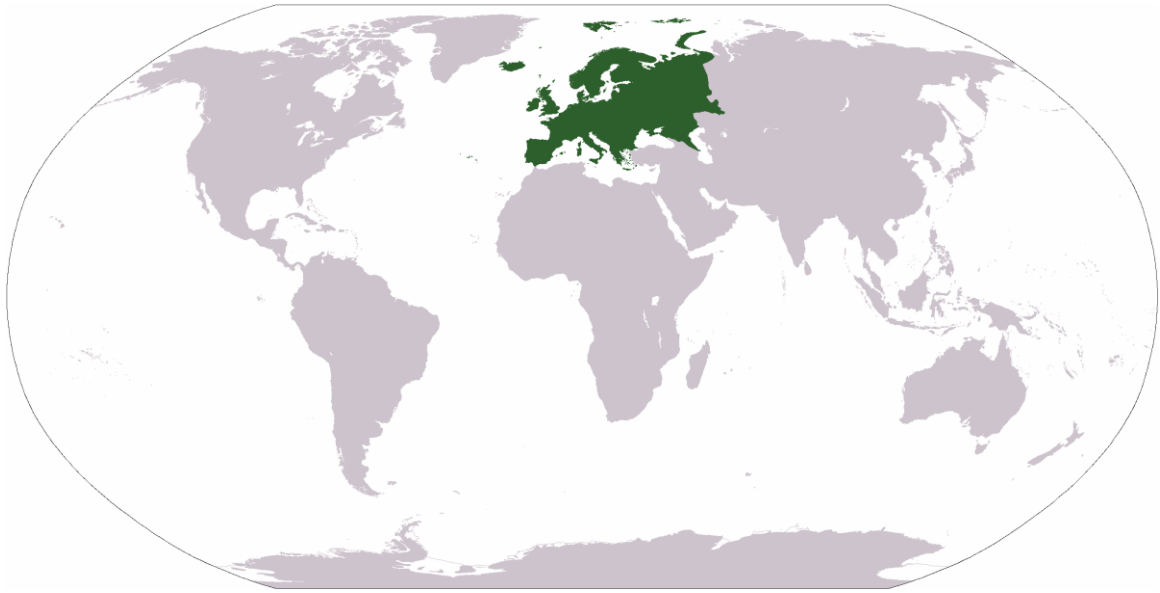
Prespa 42

43000 Bjelovar

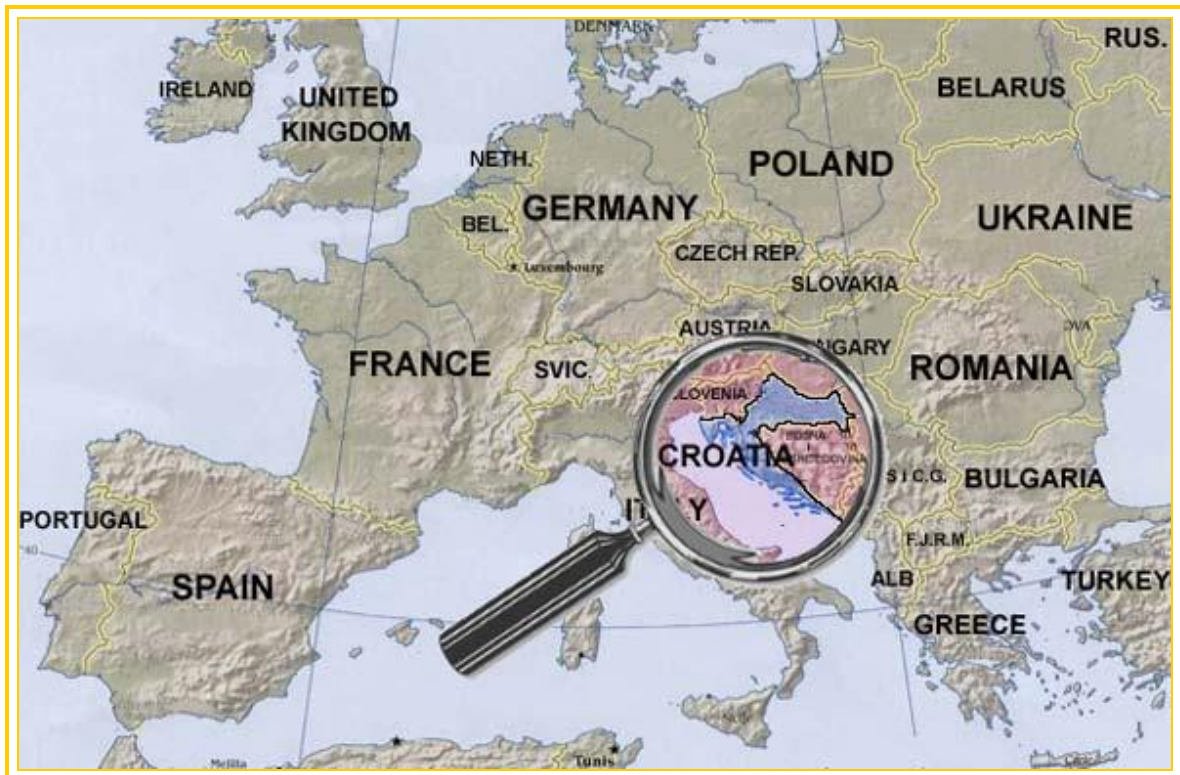
Koordinator zadatka: Tihomir Jaić

Autori programa: Tihomir Jaić

Žarko Maltar

Slika: Europa u Svijetu

Slika: Republika Hrvatska u Europi

Slika: Sisačko Moslavačka županija u Hrvatskoj

Slika: Općina Marinska Vest

SADRŽAJ

- 1. Uvod**
- 2. Naša vizija za 2013. godinu**
- 3. Opći podaci o Općini Marinska Vest**
- 4. Uređenje i uporaba prostora**
- 5. Projekti i prioriteti unutar Općine Marinska Vest**
- 6. Gospodarski organizacijski oblici**
- 7. Iskorištavanje sekundarnih sirovina**
- 8. Održivi razvoj**
- 9. Partnerstvo privatnog i javnog sektora**
- 10. Regionalni razvoj s primjerima iz EU**
- 11. Pur u budućnosti**

1. UVODNI DIO

ŠTO JE PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA

Ono, što je već na samom početku rada bilo jasno jest to, da se Razvojni projekt Općine Marinska Vest ovoga područja mora u potpunosti oslanjati na Regionalni operativni program Sisačko Moslavačke županije, proizlaziti iz njega, te biti njegova konkretna razrada za područje poljoprivrede i poduzetništva, te njima srodnih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen Regionalni operativni program Sisačko Moslavačke županije. Taj je dio više upućen čelništvu općine. Također je bilo potpuno jasno da je obrađivano područje uglavnom ruralno, te da se, stoga, ukupan njegov razvoj mora osmišljavati kao ruralni razvoj utemeljen na iskustvima razvijenih zemalja, čija su ruralna područja danas već visoko razvijena i poželjna jednako za stanovanje, kao i za pokretanje gospodarskih djelatnosti. Zato je u prvom dijelu Razvojnoga projekta obrađen ruralni razvoj i iskustva razvijenih zemalja u ruralnom razvoju. I taj je dio više upućen čelništvu općine i koja će provoditi ovaj projekat.

1.1. Važnost lokalnog razvoja

Institucionalna sposobnost za promicanje društveno - ekonomskog razvoja i upravljanje tim razvojem na razini lokalne uprave u Republici Hrvatskoj od sve je veće važnosti. Vlada Republike Hrvatske izjavila je da se obvezala da će promicati regionalni razvoj. U tom je cilju, a u skladu s načelom supsidijarnosti, jedan broj nadležnosti i administrativnih funkcija središnje države decentraliziran na županije i općine .

1.2. Općina ima značajne potencijale; također i probleme

Razvojni potencijali Općine su značajni a ponajviše se očituju u razvoju ruralnog turizma. Nažalost, takvi su i problemi s kojima je ona suočena. Nedostatak privatnih investicija te nezadovoljavajuća fizička, ekonomska i socijalna infrastruktura značajke su Općine.

1.3. Projekt ukupnog razvoja kao plan je neophodan;

Velik broj poslovnih subjekata kao i veći dio opće populacije općine živi sa niskim prihodima. Općini je neophodan sveobuhvatan razvojni plan koji je sastavni dio ovog izvješća. Plan je nazvan Projekt ukupnog razvoja za Općinu (PUR). PUR je prvi sveobuhvatni razvojni plan koji je osmišljen od strane Općine i svih njezinih aktera u suradnji (uglavnom putem predstavnika u općinskom partnerskom odboru). PUR Općine produkt je stanovništva Općine. Plan sadrži direktne reference na nacionalne razvojne prioritete i problematiku, ali je primarno orijentiran na dobrobit stanovnika i poduzetnika Općine Martinska Ves.

1.4. PUR će se koristiti za privlačenje investicija u Općinu

PUR je zamišljen kao instrument koji će omogućiti Općini da sa strateškim i usklađenim razvojnim planom nastupa prema različitim donatorima i investitorima, uključujući Vladu RH, Županiju, Europsku Komisiju te niz drugih bilateralnih ili multilateralnih donatora. Kratkoročno, cilj je PUR-a da omogući Općini efikasno i ekonomično pristupanje programima ministarstava Republike Hrvatske, predpristupnim fondovima Europske unije (CARDS program, ISPA, SAPHARD, IPA...) te strukturnim fondovima EU čim oni budu dostupni Hrvatskoj.

1.5. PUR će stvoriti poticajno i plodonosno okruženje

PUR uključuje identifikaciju glavnih razvojnih prioriteta i biti će proveden uglavnom putem projekata javnog sektora koji će omogućiti, potaknuti i zaštititi rast i razvoj privatnog i civilnog sektora. Razvoj privatnog sektora stvorit će «bogatstvo» i nove vrijednosti. Razvoj civilnog sektora izgradit će snažno i slobodno demokratsko društvo.

1.6. PUR se koncentrira na izgradnju infrastrukturnih programa i projekata

PUR će stvoriti poticajno i povoljno okruženje prvenstveno kroz projekte fizičke, ekonomske i socijalne infrastrukture koja je potrebna da bi se uklonile identificirane razvojne blokade u Općini te da bi se omogućilo i potaknulo privatni sektor i civilno društvo na realizaciju komercijalnih i socijalnih razvojnih mogućnosti i potencijala Općine. Primjeri potrebnih infrastrukturnih projekata uključuju širenje vodoopskrbne mreže, unaprijeđenje sustava gospodarenja otpadom, razvoj cestovne mreže, unaprijeđenje i modernizacija sustava obrazovanja, potporu mreži udruga te savjetodavnu potporu poduzetničkoj zajednici. Krajnji cilj ovakvih projekata je razvoj temeljnih resursa Općine te izmjena strukture i baze koja će dovesti do razvoja novog i vitalnog poduzetničkog modela Općine .

1.7. Javni sektor je važan

PUR će biti, barem tijekom prvih godina njegove provedbe, vođen od strane javnog sektora, a fokusirat će se na davanje potpore privatnom sektoru u razvoju komercijalnih aktivnosti koje povećavaju ukupno ekonomsko bogatstvo. Drugi fokus PUR-a biti će davanje potpore civilnom društvu u razvoju participativne i slobodne demokracije i stvaranju sustava socijalne podrške koji povećavaju ukupno društveno bogatstvo i dobrobiti.

1.8. PUR započinje s vizijom i strategijom, ali projekti su ključni

Dogovorena vizija razvoja do 2013. godine koncentrira se na smanjenje nezaposlenosti i povećanje životnog standarda kroz poticanje ekonomskih aktivnosti baziranih na održivom korištenju prirodnih resursa, tradiciji i među-sektorskom partnerstvu.

2. NAŠA VIZIJA ZA 2013.

2013. godine Općina će biti centar razvoja ruralnog turizma te malog i srednjeg poduzetništva, s domaćim i stranim poduzećima s velikim udjelom novo-dodane vrijednosti. Te će tvrtke zapošljavati veliki broj obrazovanih u poboljšanim općinskim i županijskim obrazovnim institucijama. Općina će biti poznata po turističkim vrijednostima i ponudi, čistom okolišu, komercijalnoj poljoprivredi i organskim poljoprivrednim proizvodima koji se u 2013. prodaju širom Europske Unije. Životni standard stanovništva Općine će se poboljšati do 2013. i približiti europskom prosjeku. Općina će također biti poznata po svojim nastojanjima da zaštiti okoliš i koristi prirodne resurse Općine na pravilan i održiv način. Većina tog uspjeha bit će rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora.

Općina i Općinski partnerski odbor dogovorili su i formulirali četiri ključna razvojna cilja na bazi vizije Općine :

1. Jačanje gospodarstva temeljenog na razvoju ruralnog turizma na način koji vodi značajnom i trajnom smanjenju nezaposlenosti.
2. Izgradnja infrastrukture koja je nužna za razvoj poduzetništva i mudro gospodarenje okolišem.
3. Intenzivan razvoj i modernizacija obrazovnih sustava.
4. Razvoj socijalne infrastrukture sa ciljem poboljšanja položaja osjetljivih grupa društva.

2.1. Specifični projekti koji će provesti viziju u djelo i koji se smatraju prioritetnima za Općinu uključuju:

Ekonomska infrastruktura

- **Uspostava centra za novu tehnologiju Općini** - Centar će voditi u prvim trenucima lokalna Razvojna agencija, Biti će potrebno izraditi studiju provedivosti i poslovni plan centra koji će uključivati i srednjoročnu strategiju za financiranje nakon potpore od strane EU.
- **Osnivanje novinskih brošura (newsletter-a) i programa obuke za stanovnike ruralnih područja** o vrstama aktivnosti koje primaju podršku Vlade RH i Europske Komisije.
- **Razvoj integriranog projekta oko ideje Seoskog turizma u općinama** uključujući ruralni turizam i aktivnosti generiranja prihoda.
- **Grant sheme za grupe proizvođača** kao što je Udruga povrćara, mljekara, voćara koja nastoji omogućiti usluge svojim članovima.
- **Uspostava i razvoj poduzetničke zone**
- **Tehnička podrška upravljanju poslovnim zonama, mini regionalnom marketingu i privlačenju stranih ulaganja** u poslovnim zonama.

Fizička Infrastruktura

- **Projekt infrastrukture (odvodnja) općine** koji implicira rješavanje sustava za sva naselja .
- **Projekt modernizacije cestovnih** pravaca svih područja općine

Socijalna Infrastruktura

- **Informativno pravni centar.** Da bi imao pristup vladinim programima, Centar mora postati akreditirani centar pravne pomoći te potražuje podršku kako bi se pripremio za akreditaciju i razvoj programa, a sa ciljem postizanja tog statusa.
- **Podrška nevladinim udrugama.** PUR će istražiti načine za veću uključenost građana u odlučivanje.

2.2. Provedba PUR-a

Izabrani Općinski predstavnici u vijećima te općinska izvršna tijela središte su PUR provedbe. Jedinica za provedbu programa (Programme Management, Razvojna agencija) biti će formirana sa zadatkom koordinacije PUR provedbe. Glavni zadatak Jedinice je uspostava prikladnih upravljačkih i koordinacijskih mehanizama kao i priprema natječajnih procedura u skladu s hrvatskim, EU i zahtjevima drugih potencijalnih donatora.

Jedinica će također biti zadužena za efikasnu komunikaciju između Općinskog vijeća te Jedinice za provedbu ROP-a Sisačko-moslavačke županije i drugih aktera u procesu. Pored Općinskog vijeća , Jedinica za provedbu projekta je najvažnije tijelo u PUR i provedbi. Ovaj odbor je novi instrument uspostavljen tijekom PUR pripreme i ostat će jedan od najvažnijih elemenata u procesu implementacije PUR-a.

Ostale važne institucije koje će biti uključene u PUR provedbu uključuju: nevladine udruge i lokalne organizacije te naravno privatni sektor kojeg se može smatrati glavnim pokretačem održivog generiranja bogatstva i radnih mjesta. Konkurentno gospodarstvo tada treba dovesti u poziciju da generira nova radna mjesta na temelju vlastite konkurentnosti, a ne programa poticanja zapošljavanja. Niti privatni niti civilni sektor općine trenutno nisu naročito dobro organizirani, ali su oba u potpunosti zastupljena u partnerstvu i smatraju se glavnim partnerima u PUR provedbi.

2.4. Financiranje PUR-a

Načini i izvori financiranja često su isključiva točka interesa u planiranju razvoja. To je nepoželjno i opasno jer na Općini je da zadrži kontrolu nad razvojnim procesima i temama kako bi privukla financiranje u projekte koji podržavaju Općinsku razvojnu strategiju. Može se reći da postoji konkurencija među fondovima koliko postoji i konkurencija među donatorima i donatorskim organizacijama u potražnji za «dobrim projektima». Dobri projekti su oni prioritetni projekti koji generiraju razvoj u onom smjeru koji definira dogovorena strategija. **Stoga strategija treba usmjeravati financiranje, a ne obrnuto.** U Hrvatskoj je situacija s financiranjem relativno dobra, unatoč visokim razinama zaduživanja od strane Vlade. Trenutna je procjena da je potrebno za razvojne projekte u Općini oko 10 milijuna eura za razdoblje od slijedećih 10 godina. Ova je procjena skromna i ne uključuje potencijal privatnih investicija te investicija nevladinog sektora.

Inicijalna financijska podrška Europske Komisije za provedbu PUR-a iznosi oko 500 tisuća eura koji će biti vjerojatno na raspolaganju za ključne prioritetne projekte. Apsorpcijski kapacitet Općine je trenutno nedovoljan i morat će se razviti kako bi se iskoristilo sve fondove koji su na raspolaganju što efikasnije i ekonomičnije. U tom je smislu od presudne važnosti izgradnja kapaciteta Općine i relevantnih provedbenih institucija, a što će se djelomično realizirati putem provedbe PUR-a, a djelomično kroz druge razvojne programe inicirane i sponzorirane od strane Vlade.

S obzirom na ograničeni financijski kapacitet Općine kao i velikog broja jedinica lokalne samouprave, strategija je financiranja pristupiti što većem broju međunarodnih donatorskih institucija kao što su Europska Unija, Svjetska Banka, USAID, DFID te bilateralni donatori. Cilj je iskoristiti inicijalna sredstva Europske Komisije stavljena na raspolaganje u svrhu privlačenja i maksimiziranja učinka drugih izvora kao što su državni proračun i ostali multilateralni i bilateralni donatori. Prema potrebi, Općina će sudjelovati u financiranju materijalnim i nematerijalnim doprinosom. Dugoročno, cilj je razviti oporezivu bazu Općine kako bi se smanjila ovisnost o državnom proračunu i stranoj asistenciji. Opće poznata je činjenica da svaki donator ima specifične zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni da bi se ostvarila

financijska asistencija. U načelu, projekti koji se predlažu donatoru moraju biti određenog tipa, ali također i u potpunosti opravdani, što podrazumijeva sukladnost s dogovorenom razvojnom strategijom područja u kojem se nalaze te opravdanje pozitivnom procjenom provedivosti / ekonomskom analizom (feasibility study / cost-benefit analysis). Taj zadatak pripreme PUR projekata biti će odgovornost Općinske uprave.

3. Opći podaci o Općini Martinska Ves

Općina Martinska Ves je novoosnovana općina u sastavu koje je; prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj («Narodne Novine» broj 10/97, 124/97 i 68/98) sedamnaest naselja: Bok Palanječki, Martinska Ves, Desni Dubrovčak, Desno Željezno, Lijevo Željezno, Desno Trebarjevo, Lijevo Trebarjevo, Jezero Posavsko, Lijeva Luka, Ljubljanica, Mahovo, Setuš, Strelečko, Tišina Kaptolska, Tišina Erdedska, Žirčica.

Općina je smještena u južnom dijelu središnje Hrvatske; te u sjevernom dijelu Sisačko-moslavačke županije. Županijskim cestama 3120 i 3121 koje idu u pravcu sjever-jug lijevom i desnom obalom Save relativno je dobro povezana s Gradom Siskom.

Općina Martinska Ves prostire se na 124,87 km², te zauzima 2,80 % teritorija Sisačko – moslavačke županije. Prema popisu stanovništva 2001. godine ukupni broj stanovnika u Županiji je 185 387, dok Općina Martinska Ves ima 4 026 stalnih stanovnika koji žive u 17 naselja. Općinsko središte Martinska Ves ima 381 stanovnika.

Gustoća naseljenosti iznosi 37,23 st/km², što je manje od prosjeka gustoće naseljenosti Sisačko - moslavačke županije koja je iznosi 41,50 st/km².

3.2. Naseljenost Općine

Prema posljednjem službenom popisu iz 2001.g. u naseljima na području današnje Općine Martinska Ves živi 4 026 stanovnika, što predstavlja 1,83 % stanovništva Sisačko-moslavačke županije.

Općina Martinska Ves je slabije naseljeni prostor, jer je 2001. godine prosječna gustoća naseljenosti Općine Martinska Ves bila 32,24 stanovnika na km² (Županija 56,3 stanovnika na km²).

Kretanje broja stanovnika:

Rezultat kretanja broja stanovnika pokazuje negativan migracijski proces (iz ovog prostora više je iselilo njegovih stanovnika nego se u njega uselilo novih stanovnika iz drugih područja).

Vitalitet stanovništva:

- Stanovništvo pokazuje nepovoljna vitalna kretanja. Ovaj je prostor stalno bilježio prirodni pad stanovništva, jer je bilo više umrlih nego živorođenih, iako se u apsolutnom broju smanjuju obje ove skupine.
- U skladu s tim dobna struktura stanovništva pokazuje da ono ubrzano sve više stari.

Stanovništvo prema aktivnosti:

- Većina stanovništva u naseljima na području današnje Općine Martinska Ves živjela je od poljodjelstva.

OPCINA MARTINSKA VES	Površina		STANOVNICI				STANOVI				DOMAĆINSTVA		gust. naselj. br.st/km ²
			popis 1991.		popis 2001.		popis 1991.		popis 2001.		1991.	2001.	
	km ²	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	broj	
UKUPNO	124,87	100	4643	100	4026	100	1623	100	1607	100	1 483	1 383	32,24
Bok Palanječki	2,81	2,24	204	4,39	160	3,97	81	4,99	68	4,23	59	60	56,94
D.Martinska Ves	9,46	7,57	443	9,54	381	9,46	149	9,18	154	9,58	149	141	40,27
L.Martinska Ves	11,53	9,23	455	9,80	419	10,40	118	7,27	120	7,46	122	120	36,33
Desni Dubrovčak	1,30	1,03	164	3,53	141	3,5	59	3,63	61	3,79	72	56	108,46
Desno Željezno	17,49	14,02	277	5,97	231	5,73	91	5,60	99	6,16	98	83	13,20
Lijevo Željezno	1,03	0,82	21	0,45	18	0,44	10	0,61	12	0,74	12	7	13,84
Desno Trebarjevo	8,80	7,04	435	9,69	396	9,83	124	7,64	129	8,02	127	120	45,00
Lijevo Trebarjevo	1,34	1,40	89	1,91	70	1,73	33	2,03	25	1,55	35	22	50,72
Jezero Posavsko	5,91	4,52	112	2,41	104	2,58	47	2,89	50	3,11	71	39	17,59
Lijeva Luka	11,65	9,33	352	7,58	278	6,90	131	8,07	145	9,02	144	109	23,86
Ljubljana	3,29	2,62	46	0,99	42	10,04	13	0,80	16	0,99	14	14	12,76
Mahovo	15,63	12,62	415	8,93	328	8,14	127	7,82	125	7,77	134	109	20,98
Setuš	13,05	10,45	236	5,08	206	5,11	76	4,68	82	5,10	93	74	15,78
Strelečko	3,74	2,97	545	11,73	511	12,69	172	10,59	226	14,08	182	188	136,63
Tišina Kaptolska	5,36	3,50	308	6,63	289	7,17	102	6,28	104	6,47	103	93	53,91
Tišina Erdedska	4,40	4,28	388	8,35	320	7,94	124	7,64	139	8,64	138	107	72,72
Žirčica	5,36	6,44	153	3,29	132	3,27	48	2,95	52	3,23	48	41	16,41

Tablica: Broj stanovništva prema naseljima

3.3. Naselja

Općinski centar Martinska Ves trebala bi biti administrativno središte i nositelj razvitka i inicijator razvojnih promjena na području Općine. Poboľšanjem komunalne infrastrukture (vodovod, kanalizacija, plin) treba omogućiti stanovnicima Martinske Vesi građanski naćin života, te proširiti mogućnosti individualizacije lokalnog naćina života.

Kako bi se ostvarili preduvjeti za budući razvoj naselja Martinska Ves, potrebno je definirati područja za lociranje manjih proizvodnih i uslužnih pogona za koje danas postoji interes.

Ostala manja ruralna naselja uz lijevu i desnu obalu rijeke Save razvijaju se na poljoprivrednoj aktivnosti. Dio naselja koji će u budućnosti ostati bez stalnog stanovništva koristiti će se u funkciji sekundarnog stanovanja, seoskog turizma i rekreacije.

Općina Martinska Ves obuhvaća naselja: Desni Dubrovćak, Desno Trebarjevo, Desno Źeljezno, Jezero Posavsko, Lijeva Luka, Lijevo Trebarjevo, Lijevo Źeljezno, Ljubljanica, Mahovo, Martinska Ves (Lijeva i Desna), Setuš, Strelećko, Strelećko Naselje, Tišina Erdedska, Tišina Kaptolska i Źirćica.

Tablica – naselja i stanovništvo Općine Martinska Ves u razdoblju od 1991.-2001. godine

	Broj naselja	1991.	2001.	Indeks 1991/2001
ŹUPANIJA	453	252 837	185 387	73,32
Općina Martinska Ves	17	4 643	4 026	86,71
Bok Palanjećki		204	160	78,43
Desna Martinska Ves		443	381	86,00
Lijeva Martinska Ves		455	419	92,09
Desni Dubrovćak		164	141	85,36
Desno Źeljezno		277	231	81,95
Lijevo Źeljezno		21	18	85,71
Desno Trebarjevo		435	396	91,03
Lijevo Trebarjevo		89	70	78,65
Jezero Posavsko		112	104	92,85
Lijeva Luka		352	278	78,97
Ljubljanica		46	42	91,30
Mahovo		415	328	79,03
Setuš		236	206	87,28
Strelećko		545	511	93,76
Tišina Kaptolska		308	289	93,83
Tišina Erdedska		388	320	82,47
Źirćica		153	132	86,27

U Općini Martinska Ves sva naselja su manja od 500 stanovnika osim naselja Strelečko koje ima 511 stanovnika. Razvojni trendovi su izrazito nepovoljni, a razlog tome je depopulacija, spora obnova infrastrukture i industrije.

Za očekivati je da će se najbrže razvijati naselje Martinska Ves kao općinsko središte.

Sva ostala naselja na području Općine imati će izrazito agrarno obilježje. Za očekivati je da će seoska naselja s većim mogućnostima agrarnog gospodarenja zadržati svoje ruralne značajke, s odgovarajućim osuvremenjivanjem života i rada u njima, dok će dio naselja izumrijeti.

Jedan od bitnih preduvjeta razvoja je socijalnog karaktera. Demografski manjkovi nisu nastali samo kao posljedica domovinskog rata, već su bili iskazivani i prije kroz negativan prirast stanovništva.

Razvoj naselja treba težiti postupnom preokretu u ruralnoj sferi tj. planske intervencije potrebno je prilagoditi stvaranju mogućnosti za razvoj poljoprivredne proizvodnje na bitno drugačijim osnovama od današnjih.

Važan segment u spriječavanju izumiranja naselja biti će i kvalitetan razvoj ruralnog turizma.

3.4. Kategorije korištenja prostora

U strukturi površina Općine poljoprivredne površine su najviše zastupljene s udjelom od 55,96 %.

Poljoprivredne površine Općine prostiru su na 6.982,09 ha.

Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture; poljoprivredne, šumske, vodne, te površine posebne namjene i ostale površine)

redni broj	OPĆINA MARTINSKA VES				
1.0.	ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA	oznaka	ukupno ha	% od površine Općine	stan / ha ha / stan*
1.1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA ukupno		358,52	2,87	11,52
-	izgrađeni dio građevinskog područja	GP	334,46	2,60	12,03
1.2.	IZGRAĐENE STRUKTURE VAN GRAĐEVINSKOG PODRUČJA ukupno		578,53	4,71	0,14*
-	gospodarska namjena - proizvodna	I	61,76	0,49	0,01*
-	gospodarska namjena - poljoprivredna		89,94	0,72	0,02*
-	površina za iskorištavanje mineralnih sirovina	E	426,79	3,42	0,10*
-	površine uzgajališta (akvakultura)	H	-	-	-
-	poslovna namjena	K	-	-	-
-	ugostiteljsko - turistička namjena	T	-	-	-
-	sportsko - rekreacijska namjena	R	10,04	0,08	0,002*
1.3.	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE - OBRADIVE ukupno	P	6 982,09	55,96	1,73*
-	osobito vrijedno obradivo tlo	P1	-	-	-
-	vrijedno obradivo tlo	P2	4 330,91	34,70	1,07*
-	ostala obradiva tla	P3	2 651,18	21,26	0,65*
1.4.	ŠUMSKE POVRŠINE ukupno	Š	1 063,64	8,52	0,26*
-	gospodarske	Š1	1 063,64	8,52	0,26*
-	zaštitne	Š2	-	-	-
-	posebne namjene	Š3	-	-	-
1.5.	OSTALE POLJOPRIVREDNE I ŠUMSKE POVRŠINE ukupno	PŠ	2 996,32	24,02	0,74*
1.6.	VODNE POVRŠINE ukupno		453,63	3,63	0,11*
-	vodotoci	V	453,63	3,63	0,11*
1.7.	OSTALE POVRŠINE ukupno		552,44	4,41	0,13*
-	posebna namjena	N	78,53	0,62	0,01*
-	površine infrastrukturnih sustava	IS	471,07	3,77	0,11*
-	grobља	G	2,84	0,02	0,0007*
	Općina Martinska Ves ukupno:		12 470,00		

Napomena : U zadnjem stupcu koeficijenti su izraženi u stan / ha, osim u onima koji su označeni s * u kojima su koeficijenti izraženi u ha / stan

Temeljna podjela prostora Općine je trojaka:

- prostor namijenjen za građevna područja,
- prostor izvan građevnih područja, te
- prostor prometnih i infrastrukturnih koridora.

Detaljnije, Prostornim Planom prostor je namijenjen:

1. površinama za građevna područja i to za:

- građevna područja naselja;
- građevna područja za gospodarsku izgradnju;
- građevna područja za šport i rekreaciju;

2. površinama izvan građevnih područja i to za:

- šumske površine, (privatne i gospodarske šume);
- poljodjelske površine;
- vodene površine;
- površine za iskorištavanje sirovina

3. komunalnim i prometnim površinama i infrastrukturnim koridorima i to za:

- površine groblja;
- površine prometnih koridora (cesta);
- koridore i parcele infrastrukturnih sustava

3.5. Klima

Klima je prirodno-geografski čimbenik koji određuje glavne karakteristike nekog područja, organizaciju života na njemu.

Klima je izrazito kontinentalna. Cijela regija, u smislu klasifikacije Waltera pripada glavnom klimatskom tipu VI. tj. umjereno humidnom području sa izrazitim, ali ne vrlo dugim, hladnim razdobljem godine.

Na formiranje obilježja prirodne osnove u Sisačkoj Posavini vrlo velik utjecaj imaju vode.

Obilje površinskih voda, povezano sa reljefnom podlogom i posebnostima korita Save, Odre, Lonje, uzrokuje nastanak prostranih poplavnih zona koje su poznate pod nazivom Odransko polje.

Klasifikacija klime moguća je i na osnovi biljnoga svijeta.

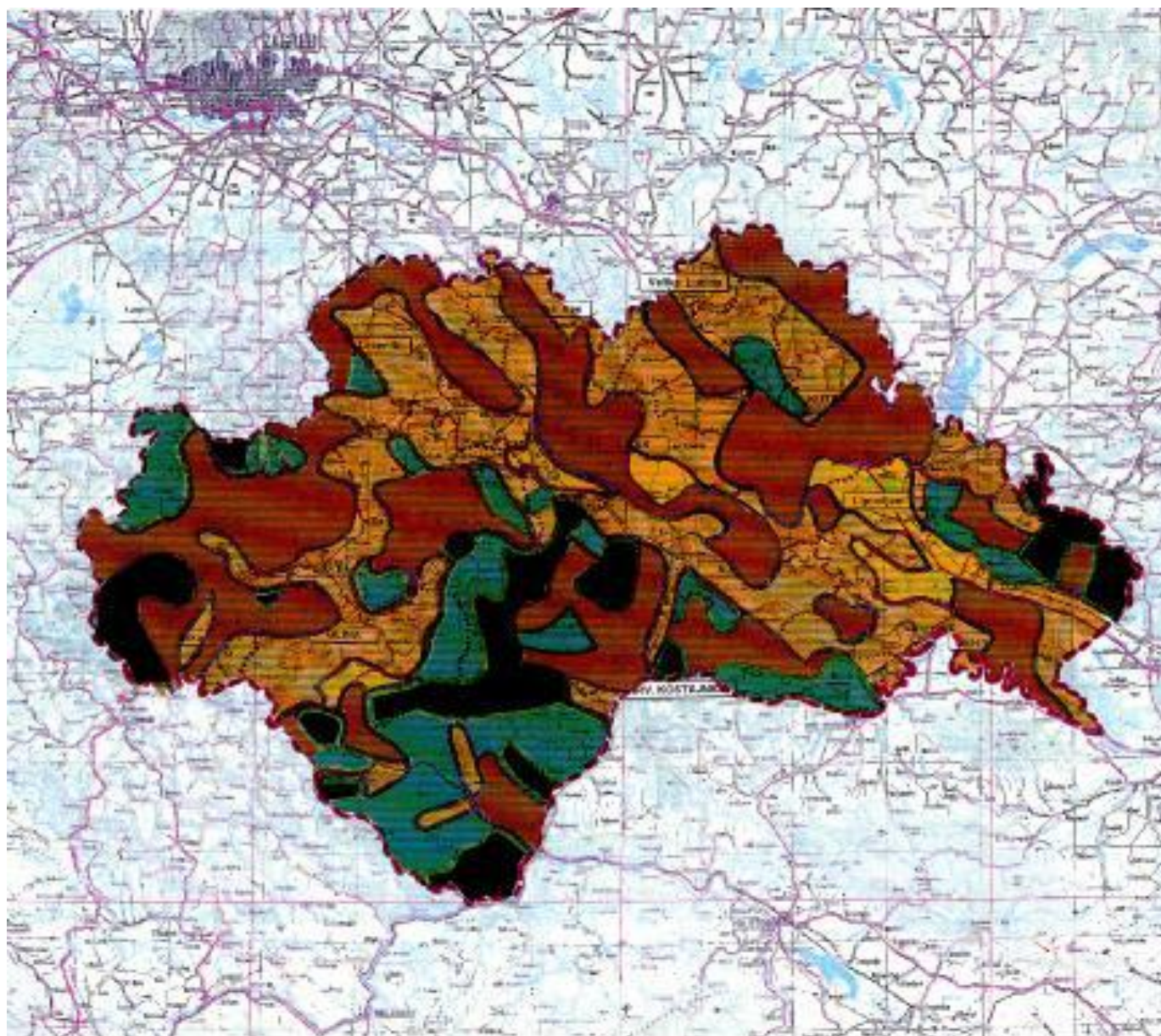
Uvažavajući geografski položaj, makroreljef i zonalni vegetacijski pokrov, može se na području Općine Martinska Ves sadržajno i prostorno prepoznati i ograničiti podneblje, odnosno fitobioklimat:

Podneblje nizinskog pojasa i dolina, odnosno vlažni i močvarni travnjaci, trstici i različite vrste poljoprivrednih kultura.

Srednja temperatura zraka za najtopliji mjesec (srpanj) iznosi oko 22°C

Srednja temperatura zraka za najhladniji mjesec (siječanj) oko -1°C.

Srednja godišnja temperatura na tom području kreće se oko 10°C.

PEDOKOLOŠKA KARTA
 - *produkční skupina poljoprivrednih tala* -

- I. KATEGORIJA:
 VISOKO POGODNO ZA UŽIVU RAVN. POLE
 KULTURA KOJIMA ODNOSIŠA PODNEBLJA
- II. KATEGORIJA:
 NAKON NEUMIŠRACIJA VINOVO
 POGODNO ZA POLJOPRIVREDU
- III. KATEGORIJA:
 TLA SREDNJE POGODNA
 ZA POLJOPRIVREDU
- IV. KATEGORIJA:
 NEUMIŠRACENA TLA MARGINALNO
 POGODNA ZA POLJOPRIVREDU
- V. KATEGORIJA:
 TLA PRETEŽNO NEPOVNLJIVA
 ZA POLJOPRIVREDU

3.6 Turizam

U razvoju turizma Općine Martinska Ves, s obzirom na svoje komparativne prednosti, raspolaže s sljedećim mogućnostima:

- vrijedne prirodne cjeline (dolina rijeke Save, Odre, Lonje, Odransko polje)
- mogućnosti lovnog i ribolovnog turizma,
- ekološki turizam,
- farmerski turizam.

U pregledu ponuda moguće je razlikovati nekoliko tipova turizma, koji se na području Općine Martinska Ves mogu razvijati u okviru kontinentalnog turizma:

- ruralni turizam, s osloncem na brojne ruralne cjeline, koje se uz primjerena poboljšanja mogu osposobiti za funkciju komplementarnog turizma,
- lovni i ribolovni turizam, posebno ekskluzivni vid lovnog turizma u lovištima s intenzivnim uzgojem divljači te ribolovni turizam na Lonji i Odri.

Trenutačno siromašnu turističku ponudu moguće je unaprijediti sljedećim mjerama:

- dimenzioniranje i opremanje ugostiteljskih građevina koja bi služila kao odmorišta namijenjena za tranzitni promet državnoj cesti;
- podizanje razine ugostiteljske usluge na cijelom području;
- ponuda smještaja u opremljenom auto - kampu, koji bi mogao zadovoljiti organizirana prezentacija ruralne arhitekture "in situ" na nekoj od postojećih vrijednih lokacija;
- uređenje i prezentaciju vrijednih prirodnih predjela;
- uređenje oglednih ekoloških poljoprivrednih gospodarstava s ponudom zdrave hrane ;
- izgradnja pratećih građevina i sadržaja za lovni i ribolovni turizam.

3.7. Lovstvo

Na području Općine Martinska Ves, a prema podacima Upravnog Županijskog ureda za gospodarstvo, Odsjek poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede nalaze se 2 zajednička lovišta i djelomično 3 državna lovišta :

LOVIŠTE	LOVOZAKUPNIK
Zajedničko lovište broj 5. Posavlje gornje desno	LU «Srna», Desno Trebarjevo
Zajedničko lovište 6. Posavlje gornje lijevo	LU «Prepelica», Mahovo
Državno lovište broj III/1, Belčićev Gaj	Seter d. o. o. Zadar
Državno lovište broj III/3, Brezovica	Udbinec d.o.o., Zagreb
Državno lovište III/37, Žutica	LU «Fazan», Topolje

Sva zajednička lovišta dana su u zakup lovačkim udrugama, a državna daje u zakup Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva. Osnova gospodarenja lovištima na području Općine Martinska Ves temelji se na prirodnom uzgoju divljači i očuvanju matičnog fonda.

3.8. Prometni infrastrukturni sustav

Općina je smještena u južnom dijelu središnje Hrvatske; te u sjevernom dijelu Sisačko-moslavačke županije. Županijskim cestama 3120 i 3121 koje idu u pravcu sjever-jug lijevom i desnom obalom Save relativno je dobro povezana s Gradom Siskom.

Novi most koji spaja naselja Desnu i Lijevu Martinsku Ves omogućio je prometnu povezanost lijeve i desne obale Save.

3.8.1 Cestovni promet

Za potrebe izrade Prostornog plana Sisačko – moslavačke županije izrađena je Studija prometnog sustava Sisačko - moslavačke županije (Studiju je izradio Institut građevinarstva Hrvatske 1999. god.).

U navedenoj studiji je naznačen koridor planirane brze ceste na cestovnom smjeru, koji je ugrađen u Prostorni plan Sisačko - moslavačke županije. Slijedom toga, ovaj koridor je prenesen i u Prostorni plan uređenja Općine Martinska Ves.

Planira se novoizgradnja:

Županijskog pravca Sisak – Desna Marinska Ves – Ruča – Veleševac,
Hrastelnica – Mahovo – Lijeva Martinska Ves – Lijevi
Dubrovčak i Lekenik – Jezero Posavsko – Lijevi Dubrovčak
– Ivanić Grad

Ovim Planom se također se predviđa obnova, rekonstrukcija i osuvremenjivanje postojećih prometnica.

Županijska uprava za ceste Sisačko-moslavačke županije nema u kratkoročnom planu predviđenu izradu novih cesta izvan naznačenih pravaca.

Prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste («Narodne novine», br. 25/98; 79/99 i 111/00) u obuhvatu Prostornog plana uređenja Općine Martinska Ves ceste su razvrstane na sljedeći način:

- Ž-3120 Jezero Posavsko (Ž3041) – Desna Martinska Ves – Sisak (D36), duljine 19,0 km
- Ž-3041 Ivanić Grad – Lijevi Dubrovčak – Veleševac, duljine 3,8 km koje povezuju naselja Općine na desnoj obali Save,
- Ž-3121 Lijevi Dubrovčak (Ž3041) – Lijevo Trebarjevo – Mahovo – Hrastelnica – D36, duljine 24,5 km
- Ž-3274 Mahovo (Ž3121) – Palanjek (Ž3121), duljine 5,3 km koje povezuju naselja Općine na lijevoj obali Save,

Lokalne ceste koje povezuju naselja su:

- L- 33001 Ž3041 Desni Dubrovčak – Desno Željezno, duljine 4,3 km i 2,3 km Makadam
- L- 33011 Lijevo Željezno – Ž3121, duljine 1,3 km i 1,3 km makadam
- L- 33012 Lijeva Luka (Ž3121) – Lijeva Martinska Ves (Ž3121), duljine 1,6 km i 1,6km makadam
- L- 33013 Ž3120 Ljubljanica, duljine 2,6 km i 0,4 km makadam
- L- 33014 Ž3120 Strelečko, duljine 1,4 km
- L- 33015 Ž3120 Bok Palanječki, duljine 2,5 km

3.8.2 Željeznički promet

Željeznički promet ne postoji na prostoru Općine Martinska Ves.

3.8.3 Zračni promet

Na području Općine ne postoji no postoji potreba za gradnjom malog aedroma za letjelice manjeg tipa.

3.8.4. Poštanski promet

HP-Hrvatska pošta d.d. (u daljnjem tekstu: Društvo) osnovano je radi funkcioniranja poštanskog prometa i obavljanja djelatnosti pružanja poštanskih i drugih usluga utvrđenih Statutom Društva, a u skladu sa Zakonom i Pravilnikom o pošti. Organizacijski dijelovi Društva su: Uprava, Područna uprava i Poštanska središta.

Područje Općine Martinska Ves u nadležnosti je Središta pošta Sisak.

Na području Općine Martinska Ves postoji jedan poštanski ured s dostavnim područjem: 1. 44 201 Martinska Ves.

Ne planira se otvaranje novih poštanskih ureda niti ukidanje postojećeg.

3.8.5 Telekomunikacije

Na području Općine Martinska Ves izgrađeno je 5 UPS –a sa pristupnim mrežama, koje zadovoljavaju potrebe za TK uslugama i to:

1. UPS Desna Martinska Ves
2. UPS Lijeva Martinska Ves
3. UPS Tišina Kaptolska
4. UPS Tišina Erdedska
5. UPS De sno Željezno

Navedeni UPS–ovi povezani su najsuvremenijim svjetlovodnim sustavima prijenosa sa glavnom centralom AXE Sisak.

Za potrebe mobilne telefonije postavljena je bazna stanica BS, za GSM mrežu (098) u Desnom Trebarjevu, s pripadajućim antenskim sustavom.

Jedan od najvažnijih razvojnih zadataka HT-a u bliskoj budućnosti je širenje spektra telekomunikacijskih usluga pored osnovnih uskopojasnih govornih i na širokopojasne usluge (Internet, ISDN, ATM, KTV) što će ovisiti o brzini ekonomskog razvoja pojedine regije.

Na području Općine Martinska Ves nema postojećih lokacija za odašiljačko/prijamne postaje (središta), a isto tako nema potrebe za šticećenjem radijskih koridora na ovom području.

3.8.6.Plinoopskrba

Plinovodni sustav na području općine Martinska Ves ne postoji no u planu gradnja plinovoda Sisak –Martinska Ves.

3.8.7.Elektroenergetika

Općinu Martinska Ves pokriva distribucijsko područje 'Elektra' – Sisak.

SN napajanje Općine Martinska Ves izvedeno je

– TS 35(20)/10kV "Sisak 1" 10kV dalekovodima.

Svi postojeći dalekovodi 10kV biti će zamijenjeni s 20kV dalekovodima, a sva postojeća 10kV postrojenja u trafostanicama biti će zamijenjena s 20kV postrojenjima.

Dio postojećeg 35kV dalekovoda TS "Sisak 1" – TS "Ivanić" na drvenim stupovima biti će zamijenjen novim, na odgovarajućim čeličnoretkastim stupovima.

Planira se izgradnja (interpolacija):

– TS 10(20)/0,4kV "Martinska Ves Lijeva 3" i priključni 10(20)kV dalekovod, kao

i

– TS 10(20)/0,4kV "Bok 2" ukoliko dođe do proširenja građevne zone i njime budu obuhvaćeni objekti izgrađeni uz prometnicu od ul. Marijana Celjaka do naselja Bok Palanječki.

DUGOROČNI RAZVOJNI PLANOVI ELEKTROENERGETSKOG SUSTAVA

Strategijom i Programom prostornog uređenja Hrvatske, te sagledivim planovima razvoja i izgradnje HEP-a za srednjoročno razdoblje do 2015.g. predviđene su sljedeće elektroenergetske građevine za potrebe proizvodnje i prijenosa električne energije:

– HE Strelečko

MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE:¹⁰

Energetske transformacije i proizvodnja korisnih oblika energije na bazi konvencionalnih tehnologija nužno su vezane na manje ili veće negativne utjecaje na okoliš i ekosustav. Radi smanjenja ovih utjecaja potrebno je razmatrati mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije na području Općine Martinska Ves.

MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA ENERGIJE SUNCA:

Gospodarski potencijal za iskorištenje energije sunca u Općini Martinska Ves odnosi se isključivo na niskotemperaturno korištenje sunčeve energije za pripremu tople vode u domeni kućanstava, usluga i poljoprivrede.

MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA BIOMASE:

Na području Općine Martinska Ves koristi se ogrijevno drvo za opću potrošnju u kućanstvima. U budućnosti, s porastom poljoprivredne proizvodnje, može se očekivati značajnije korištenje biomase u proizvodnji energije za osobne potrebe poljoprivrednika.

MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA VJETRA:

Mogućnost korištenja snage vjetra kao energenta za područje Općine Martinska Ves kao ni Sisačko- moslavačke županije nije istražena, no budući da se radi o prostoru u kojem je samo 13,6 % vremena mirno tj. bez vjetra, postoji vjerojatnost korištenja vjetra na malim gospodarstvima, odnosno domaćinstvima.

3.8.8 Vodoopskrba

Vodoopskrbna zona Sisak- Petrinja smještena je na središnjem prostoru županije i obuhvaća područje gradova i općina južno od rijeke Save, a to su gradovi Sisak i Petrinja, te općine Lekenik, Martinsku Ves, i dio općine Sunja.

Na području ove vodoopskrbne zone, formiran je Regionalni vodovod Sisak -Petrinja temeljen na vodozahvatu rijeke Kupe kod Novog Selišta. Instalirani kapacitet vodozahvata dovoljan je da osigura potrebe za pitkom vodom cijele vodoopskrbne zone u dugoročnom planskom razdoblju.

3.8.9. Odvodnja otpadnih voda

U prostoru Županije često je prisutna problematika odvodnje jer se ne rješava usporedo s izgradnjom i vodoopskrbom što dovodi do loših sanitarnih uvjeta življenja, te zagađivanja i ugrožavanja životnog okoliša. Izgradnja kanalizacijskog sustava s uređajima za pročišćavanje, naime, nije ekonomska kategorija i neposredna korist očituje se u nemjerljivim učincima jer je rješenje odvodnje otpadnih voda pojedinih naselja preduvjet zdravog življenja i urbanog razvoja.

Općina Martinska Ves nema izgrađenu kanalizaciju, a otpadne vode se odvede u sabirne ili septičke jame ili se izravno upuštaju u teren. Tehnička dokumentacija za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda nije izrađena.

Potrebno je napraviti studijsku dokumentaciju za potrebe razvoja i opremanja pojedinih naselja (urbanizacija, proizvodni sadržaji) gdje može biti predviđena izvedba manjih podsistema odvodnje otpadnih voda koji moraju obavezno uključivati sustav za pročišćavanje otpadnih voda. Industrijski pogoni obvezni su za svoje otpadne vode izgraditi vlastite sustave i uređaje ili ih putem predtretmana dovesti u stanje mogućeg prihvata na sustav javne odvodnje. Prikupljanje komunalnog mulja (nastalog kao ostatak nakon primarnog pročišćavanja voda) potrebno je organizirati radi njegove obrade i dorade na jednom mjestu, lokacija kojeg će biti naknadno određena.

Potrebno je razmotriti mogućnosti i način priključenja pročišćene vode i ispusta u vodotok Save.

3.8.10 Uređenje vodotoka i voda

Osnovna je svrha zaštitnih mjera da na poplavama ugroženom području osiguraju ljudske živote i materijalna dobra. Postoji niz mjera, aktivnih i pasivnih, kojima se može postići zaštita od poplava. Najučestalije (pasivne) mjere su: nasipi ili zidovi, oteretni kanali, uređenje vodotoka, prilagođavanje izgradnje poplavama itd. Međutim, najveći učinci postižu se u zadržavanju što većih količina padavina u slivu, dakle akumulacijama i retencijama.

OBRANA OD POPLAVE SAVSKIH VODA

Obrana od poplava savskih voda na području Sisačko - moslavačke županije uklopljena je u sustav obrane od poplave Srednjeg Posavlja. Ovo je rješenje veoma složeno jer se, osim zaštite zaobalja, morao osigurati i nepromijenjen režim velikih voda na nizvodnom toku.

Način obrane od poplave Srednjeg Posavlja osniva se na učinku smanjenja vršnog protoka vodnog vala pri izlivanju velikih voda u retencijske prostore (Črnc polje, Lonjsko polje, Odransko polje i Ribarsko polje), pri čemu je nenadzirano izlivanje u prirodnom stanju zamijenjeno nadziranom propuštanjem vodnih masa.

Izgradnjom sustava obrane od poplave Srednje Posavlje, tj. odteretnog kanala Odra u cijelosti prostor Odranskog polja gubi funkciju prirodne retencije.

Elaboratom "Analiza režima velikih voda Save" iz 1975. godine utvrđene su osnovne veličine zaštitnih građevina i etape izvođenja. Realizacija sustava Srednjeg Posavlja opsežan je i dugotrajan zadatak.

Dosada izvedenim radovima (cca 40% ukupne investicije) omogućena je kontrola velikih voda Save i pritoka i sigurno korištenje poljoprivrednih površina jer je prioritet dan građevinama čijom se izgradnjom postigao visok stupanj nadzora velikih voda, prilagodljivost sustava i gospodarski opravdana ulaganja.

MELIORACIJSKA ODVODNJA

Melioracijski sustav u pravilu je dio ili podsustav većih vodnogospodarskih sustava. Stoga je pri rješavanju melioracijske problematike potrebno sagledati sve utjecaje koji su u svom djelovanju ovisni jedan o drugome, a krajnji im je cilj povećanje ili smanjenje produktivnosti tla. Treba težiti sveobuhvatnom rješavanju pri čemu je osnovno uređenje glavnih recipijenata i obrana od poplavnih voda.

Zahvate u vodotocima, pogotovo odvodnju i navodnjavanje, treba izvoditi uz usuglašavanje s ekološkom i šumarskom strukom, jer svako zadiranje u prirodni sustav unosi promjene u sklad ekosistema. To se posredno odražava na okolnu floru i faunu, naročito autohtonu.

Na području Općine Martinska Ves izvedena je hidromelioracija u dijelu Črnc polja.

3.8.11. Gospodarske djelatnosti

Općina obzirom na veličinu i mogućnosti nije dovoljno gospodarski razvijena. Od industrijsko-proizvodnih subjekata možemo izdvojiti: dvije pilane: "Požgajec", Desno Željezno i "Juračak", Desna Mart. Ves; "GEC bezalkoholna pića", "Kelečić"- proizvodnja stočne hrane- oba iz Tišine Erdedske; "Detines" proizvodnja građevinskog eksploziva u prostorijama bivše Posavke u Mahovu, iz Zagreba; te poduzeće "Knez Dubrovnik" iz Dubrovnika koje djeluje u prostorima sada već bivše PZ Martinska Ves i bavi se tovom stoke za dubrovačko područje.

Stanovništvo se većinom bavi poljoprivredom a od gospodarskih djelatnosti možemo izdvojiti Uslužnu gdje prevladava trgovina i ugostiteljstvo.

Trenutno je nezaposlenost u porastu, a broj zaposlenih raste u neprivredi i obrtništvu. Glavna karakteristika razvoja gospodarstva biti će u formiranju zona namjenjenih za malo i srednje poduzetništvo koje će imati potrebnu infrastrukturu ili će se takvi sadržaji obavljati u zonama mješovite namjene na izdvojenim građevinskim česticama.

Stoga je potrebno, između ostalog, osigurati sljedeće uvjete:

- Boljim razmještajem gospodarskih djelatnosti u naseljima uz glavne prometnice omogućiti korištenje cijelog prostora
- stvaranje manjih gospodarskih zona i lokacija radi zapošljavanja viška radne snage iz poljoprivrede i unošenja dohotka iz sekundarnih djelatnosti u proizvodnju.
- Kroz razvoj reprodukcijских cjelina u poljoprivredi i šumsko-drвноj proizvodnji, privesti svrhovitoj namjeni korisne površine uz očuvanje i uzgoj šuma i svu predostrožnost da pretjeranom strojnom i kemijskom obradom obradivih zemljišta ne nastupi suprotan efekt tj. desertifikacija i erozija.
- Zapošljavanjem i ravnomjernijim dohotkom stanovništva zaustaviti demografski pad i nastojati zadržati u najmanju ruku prirodni priraštaj stanovništva na regiji, te osigurati sve elemente životne reprodukcije na regiji.
- Budućnost daljnjeg gospodarskog razvoja u prostoru, biti će usmjeravana na disperziju manjih pogona čiste industrije iz većih gradova, s gradnjom skladišnih kapaciteta i razvojem prijevoznčkih usluga (dobar prometni položaj).

U tom smislu se očekuje razvoj sljedećih djelatnost:

- razvoj usluga i zanatstva,
- razvoj turizma (lovni i ribolovni).

Broj zaposlenih 2001. godine u Općini Martinska Ves

BROJ ZAPOSLENIH U MARTINSKOJ VESI 2001.GODINI	
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	10
Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	24
Popravak motornih vozila i motocikala, te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	5
Prijevoz, skladištenje i veze	2
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	8
Obrazovanje	22
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	1
UKUPNO	72

Postojeće i planirane gospodarske zone:

U proizvodno poslovnim zonama predviđaju se prvenstveno manji prerađivački pogoni koji bi se bazirali na proizvodnji hrane, preradi poljoprivrednih proizvoda, preradi drva, pružanju komunalnih usluga, proizvodnog i uslužnog zanatstva i slično. Poljoprivredne zone namijenjene su za smještaj farmi.

Novoplanirane gospodarske zone

Novoplanirane poljoprivredne zone namijenjene su za smještaj farmi, a na proizvodno poslovnoj zoni predviđa se manji prerađivački pogon koji bi se bazirao na proizvodnji hrane, preradi poljoprivrednih proizvoda.

4. Uređenje i uporaba prostora

4.1. ORGANIZACIJA PROSTORA I OSNOVNA NAMJENA I KORIŠTENJE POVRŠINA

Organizacija, namjena i korištenje prostora općine Martinske Ves temelje se na prirodnim obilježjima prostora, mreži naselja i infrastrukturnih sustava, utvrđenim prostornim mogućnostima, ograničenjima i ciljevima budućeg razvoja, očekivanom demografskom razvoju i utvrđenim osnovnim pravcima gospodarskog razvoja.

Prostornim planom uređenja općine Martinske Ves (u daljnjem tekstu PPUO Martinske Ves), sukladno odredbama PPP-SŽ, podacima nadležnih tijela državne uprave i pravnih osoba s javnim ovlastima, studijama, projektima i ostalom dokumentacijom, detaljno je razgraničen prostor u kojem dominiraju poljoprivredne i šumske površine, građevinska područja, vode te infrastrukturni koridori. PPUO Martinske Ves se evidentiraju, zaštićuju i čuvaju osnovne značajke i vrijednosti prostora te je na tom načelu, radi nesmetanog i uravnoteženog razvitka, koncipirano njegovo planiranje i uređenje. Stoga, građevinska područja racionalno koriste prostor ne šireći se duž županijskih i državnih prometnica i na kvalitetnom poljoprivrednom i šumskom zemljištu, povećava se zaštita prostora, gospodarenje resursima je štedljivije, a akcent je na očuvanju okoliša, prirodnom i kulturnom identitetu, te prioritetnom korištenju prostora izvan građevinskog zemljišta za poljoprivredu, šumarstvo i vodno gospodarstvo.

4.1.1. Mjera 1 - Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)

Prema Prostornom planom bivše Općine Sisak za građevinska područja naselja predviđeno je dovoljno velikih površina, no njihov raspored danas ne zadovoljava stvarne potrebe u prostoru.

Prevelika građevinska područja planirana su u naseljima koja danas imaju mali broj stanovnika, a prometno su izolirana.

Kako se, vezano na demografske i društvene promjene, ukidanje društvenog vlasništva, te očekivani razvoj malih i srednjih poduzeća na području Općine očekuju novi zahtjevi za gradnjom stambenih i gospodarskih sadržaja, Prostornim planom Općine utvrđena je preraspodjela građevinskih područja zadržavajući ukupnu površinu građevinskog područja.

Prilikom izrade novog PPUO Martinska Ves potrebno je unijeti korekcije u granice građevinskih područja kako bi se udovoljilo opravdanim zahtjevima lokalne samouprave.

Br.	Naselje	1971.godina	1981.godina	1991.godina	2001.godina
1.	Bok Palanječki	249	207	204	160
2.	Desna Martinska Ves	600	492	443	381
3.	Desni Dudrovčak	242	204	164	141
4.	Desno Trebarjevo	513	482	435	396
5.	Desno Željezno	367	315	277	231
6.	Jezero Posavsko	203	165	112	104
7.	Lijeva Luka	556	442	352	278
8.	Lijeva Martinska Ves	572	520	455	419
9.	Lijevo Trebarjevo	133	104	89	70
10.	Lijevo Željezno	55	29	21	18
11.	Ljubljanica	64	54	46	42

12.	Mahovo	523	459	415	328
13.	Setuš	344	292	236	206
14.	Strelečko	458	526	545	511
15.	Tišina Erdedska	521	482	388	320
16.	Tišina Kaptolska	334	267	308	289
17.	Žirčica	184	167	153	132

ANALIZA GRAĐEVINSKIH PODRUČJA IZ OSNOVE KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Budući razvoj na području Općine Martinska Ves biti će prvenstveno usmjeren na razvojno i demografski atraktivnija područja. Odabirom ograničenog broja naselja s prioritetom u razvoju omogućiti će se:

- osiguranje prostora za širenje stambenih i radnih zona;
- otvaranje novih radnih mjesta u poljoprivredi, proizvodnji i uslugama u jačim gravitacijskim središtima;
- unapređenje standarda naselja (društveni, obrazovni, rekreacijski sadržaji);
- optimalizacija prometnog povezivanja (cestovne prometnice, javni prijevoz);
- kvalitetno opremanje komunalnom infrastrukturom;
- zaštita okoliša i ambijentalnih vrijedno

BR.	Naselje	Broj stanovnika			Ukupno stan.	Stalno 1991.	Odmor	PGR/ha	Br.stanovnika na ha	Br. stanova na ha	Kategorija
		1971.	1981.	1991.							
1.	Bok Palenječki	249	207	204	81	68	12	24	8,50	3,40	II
2.	Desna Martinska Ves	600	492	443	149	148	1	45,60	9,70	3,30	II
3.	Desni Dubrovčak	242	204	164	72	66	6	20,20	8,10	3,60	II
4.	Desno Trebarjevo	513	482	435	127	122	4	43,62	10,00	2,90	II
5.	Desno Željezno	367	315	277	98	96	2	33,00	8,40	3,00	II
6.	Jezero Posavsko	203	165	112	71	68	3	51,00	2,20	1,40	III
7.	Lijeva Luka	556	442	352	144	142	2	41,50	8,50	3,50	II
8.	Lijeva Martinska Ves	572	520	455	122	122	-	37,37	12,20	3,30	II
9.	Lijevo Trebarjevo	133	104	89	35	35	-	8,15	10,90	4,30	II
10.	Lijevo Željezno	55	29	21	12	12		3,98	5,30	3,00	II
11.	Ljubijanica	64	54	46	14	13	1	10,50	4,40	1,30	III
12.	Mahovo	523	459	415	134	133	1	52,50	7,90	2,60	III
13.	Setuš	344	292	236	93	91	2	38,00	6,20	2,40	III
14.	Strelečko	458	526	545	182	179	2	32,02	17,00	5,70	I
15.	Tišina Erdedska	521	482	388	138	133	5	60,50	6,40	2,30	III
16.	Tišina Kaptolska	334	267	308	103	100	3	29,45	10,50	3,50	II
17.	Žircica	184	167	153	48	47	1	20,80	7,40	2,30	III

Kao što je već i navedeno PPUO Martinske Ves se, osim za površine osnovne namjene (površine izvan naselja – poljoprivredno zemljište, šume, vodne i ostale površine), dio površina namjenjuje za izgradnju naselja, izdvojena građevinska područja gospodarskih zona kao i izdvojena građevinska područja s predviđenom osnovnom namjenom za razvoj turizma. Prilikom osiguravanja površina za izgradnju, sukladno Programu prostornog uređenja RH i PPP-SŽ, uvažavane su smjernice i mjere u pogledu racionalnog gospodarenja prostorom i zaštite prostora s naglaskom na održivom razvoju.

S obzirom da je građevinsko područje višenamjensko, unutar njega neizgrađeni dio su poljoprivredne površine (vrtovi, voćnjaci i sl.) do trenutka dok se ne izgrade, odnosno prenamijene.

4.1.2. Mjera 2 - Razvoj i uređenje prostora naselja

Postojeća građevinska područja naselja određena su PPO Sisak iz 1976.g. Zauzete su velike površine za građevna područja naselja.

Granice građevinskih područja naselja utvrđene su u pravilu dubinom parcele od cca 100 – 150 metara uz glavne puteve naselja, velika poplavna područja su neselektivnim pristupom postala građevinska područja.

Neučinkovitost korištenja prostora u Prostornim planovima bivših općina naročito dolazi do izražaja kada je kao posljedica društvenih i gospodarskih promjena, negativnih demografskih kretanja i posljedica rata velik dio područja Općine Martinska Ves ostao slabije naseljen.

Budući razvoj naselja na području Općine Martinska Ves temeljiti će se na razini njihovog položajnog značaja, demografskoj strukturi, mogućnostima građevinske obnove naselja, kao i mogućnostima osiguranja osnovnih komunalnih sustava (promet, vodoopskrba, elektroopskrba, plinska mreža i telekomunikacije). Obzirom na strukturu naselja nije za očekivati da će se ovi procesi, bitno uvjetovani ekonomskim mogućnostima, u svim naseljima Općine odvijati brzo i u skladu s potrebama i željama.

Razvojni i demografski potencijali moraju biti jedan od glavnih uvjeta za određivanje građevinskih područja naselja. Pri tome za veliki dio naselja u Općini za koja se ne očekuje demografski porast građevinsko područje mora biti svedeno samo na izgrađeni dio naselja (bez planiranih proširenja), dok se samo za naselja s pozitivnim kretanjima razvoja može planirati povećanje građevinskih područja na neizgrađene dijelove naselja.

Građevinska područja naselja moraju biti zadržana na razini koja je bila planirana prostornim planovima bivših općina koji su danas na snazi. Ukoliko je to moguće, u skladu s demografskim i gospodarskim pokazateljima potrebno je smanjiti površinu građevnog područja i to:

- preraspodjelom neizgrađenog dijela građevinskog područja,
- zadržavanjem izgrađenog dijela, uz smanjenje neizgrađenog dijela građevinskog područja,
- zadržavanjem samo izgrađenog dijela građevinskog područja naselja.

4.1.3. Mjera 3 - Razvoj i uređenje prostora izvan naselja

Korištenje prostora izvan građevinskog područja namijenjeno je prioritarno, a dijelom isključivo poljoprivredi, šumarstvu i vodnom gospodarstvu, s težnjom očuvanja što većih kontinuiranih površina i prirodnih režima, šumskih ekosustava i očuvanja seoskih i poljoprivrednih krajolika.

Građenje građevina koje po zakonu mogu biti izvan građevinskog područja mora biti uređeno tako da se ne mogu formirati naselja, ulice i grupe građevinskih parcela, da se ne zauzima prostor područja uz obalu vodotoka, te tako da se ne koristi prostor uz postojeće prometnice i površine vrijednih, a posebno uređenih poljoprivrednih zemljišta.

4.1.3.1. Poljoprivredne površine

Prema pogodnostima i uvjetima za korištenje i obradu tla na području Općine Martinska Ves su razvrstana u dvije osnovne kategorija:

- vrijedne poljodjelske površine, koje zauzimaju oko ha
- građevinska područja i ostala tla, odnosno tla privremeno ili trajno nepogodna za obradu.

4.1.3.2. Šumske površine

Šumom se smatra svaka površina veća od 10 ari obrasla šumskim drvećem, sa svrhom da služi za proizvodnju šumskih proizvoda ili da ima zaštitnu ili posebnu namjenu bez obzira na obrast i visinu stabala.

Dio prostora Općine Martinska Ves pokriven je šumskom vegetacijom.

Opće korisne funkcije šuma su sljedeće:

- zaštita tla, prometnica i drugih objekata od bujica i poplava
- utjecaj na vodni režim i hidroenergetski sustav
- utjecaj na plodnost i poljoprivrednu proizvodnju
- utjecaj na klimu (mikroklimatski uvjeti)
- zaštita i unapređenje čovjekova okoliša
- stvaranje kisika i pročišćavanje atmosfere
- rekreativna, turistička i zdravstvena funkcija
- utjecaj na faunu i lov ...

Šumama na području Općine Martinska Ves upravljaju Hrvatske šume p.o. Zagreb, Uprava šuma Sisak.

4.1.3.3. Vodne površine

Vodotoci na području Općine Martinska Ves pripadaju vodnom području sliva rijeke Save.

Vodne površine su za područje Općine Martinska Ves značajne, jer velik dio prostora Općine predstavlja prirodnu retenciju u kojoj se voda duže ili kraće zadržava. Ova prirodna retencijska područja zadržavaju se i ovim Planom, kao prostori plavljenja u sustavu obrane od poplava Srednjeg Posavlja.

U prostorima retencije nije predviđena gradnja objekata, osim u funkciji sustava obrane od poplava.

4.1.3.4. Izdvojena građevinska područja

Planirana izdvojena građevinska područja van naselja na području općine Martinska Ves su:

- **Izdvojeno građevinsko područje gospodarskih zona**

Postojeće i planirane gospodarske zone:

U proizvodno poslovnim zonama predviđaju se prvenstveno manji prerađivački pogoni koji bi se bazirali na proizvodnji hrane, preradi poljoprivrednih proizvoda, preradi drva, pružanju komunalnih usluga, proizvodnog i uslužnog zanatstva i slično. Poljoprivredne zone namijenjene su za smještaj farmi.

Postojeće gospodarske zone

P1 Poljoprivredna zona Ljubljana

$\Sigma P1 = 9$ ha

P2 Proizvodno poslovna zona Mahovo 1

P2 = 20 ha

P3 Proizvodno poslovna zona Mahovo 2

P3 = 25 ha

P4 Poljoprivredna zona Mahovo 3

P4 = 25 ha

P5 Poljoprivredna zona Mahovo 4

P5 = 25 ha

P6 Poljoprivredna zona Mahovo 5

P6 = 25 ha

P7 Proizvodno poslovna zona Martinska Ves 1

$\Sigma P7 = 2,3$ ha

Novoplanirane gospodarske zone

Novoplanirane poljoprivredne zone namijenjene su za smještaj farmi, a na proizvodno poslovnoj zoni predviđa se manji prerađivački pogon koji bi se bazirao na proizvodnji hrane, preradi poljoprivrednih proizvoda.

Planirano je ukupno 4 područja:

P8 Poljoprivredna zona Tišina Erdedska 1

P8 = 23,5 ha

P9 Poljoprivredna zona Tišina Erdedska 2

P9 = 25,0 ha

P10 Poljoprivredna zona Tišina Erdedska 3

P10 = 23,5 ha

P11 Proizvodno poslovna zona Martinska Ves 2

P11 = 0,6ha

4.1.4. Mjera 4 – Poljoprivredno tlo (PT)

Prema pogodnostima i uvjetima za korištenje i obradu tla na području Općine Martinska Ves su razvrstana u dvije osnovne kategorije:

- vrijedne poljodjelske površine, koje zauzimaju oko ha
- građevinska područja i ostala tla, odnosno tla privremeno ili trajno nepogodna za obradu.

4.1.5. Mjera 5 - Šumske površine (ŠP)

Šumom se smatra svaka površina veća od 10 ari obrasla šumskim drvećem, sa svrhom da služi za proizvodnju šumskih proizvoda ili da ima zaštitnu ili posebnu namjenu bez obzira na obrast i visinu stabala.

Dio prostora Općine Martinska Ves pokriven je šumskom vegetacijom.

Opće korisne funkcije šuma su sljedeće:

- zaštita tla, prometnica i drugih objekata od bujica i poplava
- utjecaj na vodni režim i hidroenergetski sustav
- utjecaj na plodnost i poljoprivrednu proizvodnju
- utjecaj na klimu (mikroklimatski uvjeti)
- zaštita i unapređenje čovjekova okoliša
- stvaranje kisika i pročišćavanje atmosfere
- rekreativna, turistička i zdravstvena funkcija
- utjecaj na faunu i lov ...

Šumama na području Općine Martinska Ves upravljaju Hrvatske šume p.o. Zagreb, Uprava šuma Sisak.

4.1.6. Mjera 6 - Vodne površine (V)

Vodotoci na području Općine Martinska Ves pripadaju vodnom području sliva rijeke Save. Vodne površine su za područje Općine Martinska Ves značajne, jer velik dio prostora Općine predstavlja prirodnu retenciju u kojoj se voda duže ili kraće zadržava. Ova prirodna retencijska područja zadržavaju se i ovim Planom, kao prostori plavljenja u sustavu obrane od poplava Srednjeg Posavlja.

U prostorima retencije nije predviđena gradnja objekata, osim u funkciji sustava obrane od poplava.

4.1.7. Mjera 7 - Ostale površine

4.1.7.1. Posebna namjena• (N)

U skladu s potrebama Ministarstva obrane Republike Hrvatske ovim planom je u naselju Dubrovčak Desni, vojni kompleks od interesa obrane, lokacija SMP (skelsko mjesto prijelaza rijeke Save), predviđen kao zona posebne namjene.

Predmetna površina se određuje kao zona ograničene gradnje. Za izgradnju objekata ili izvođenje radova u toj zoni potrebno je prethodno pribaviti suglasnost Ministarstva obrane Republike Hrvatske.

4.1.7.2. Površine infrastrukturnih sustava (IS)

Razvoj osnovne komunalne infrastrukture, te uređenje prometnica osnova su za razvoj ovog područja. Radi očuvanja vrijednog poljoprivrednog zemljišta i šuma vođenje infrastrukture je planirano u već postojećim infrastrukturnim koridorima uz minimalno zauzimanje novih površina.

Zadovoljavanje osnovnih komunalnih potreba (vodovoda, opskrbe električnom energijom, odvodnja otpadnih voda i pročišćavanje istih, telekomunikacijska mreža i dr.) nužni su za demografski oporavak ovog područja i trajni ostanak stanovništva na

ovom prostoru. Infrastrukturni sustavi su obrađeni u poglavlju 3.5. PPUO Martinska Ves.

4.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

4.2.1. Mjera 1 - Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

4.2.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija

Razvoj naselja na području Općine Martinska Ves detaljno je obrađen u «Studiji naselja Sisačko–moslavačke županije». Studija je izrađena tijekom 1997 g., ali danas su poznati i rezultati popisa 2001.g., tako da će procjena broja stanovnika za 2010. godinu biti drugačija nego što je u Studiji.

U Općini Martinska Ves sva naselja su manja od 500 stanovnika osim naselja Strelečko koje ima 511 stanovnika. Razvojni trendovi su izrazito nepovoljni, a razlog tome je depopulacija, spora obnova infrastrukture i industrije.

Osnovni ciljevi za razvoj Općine, naselja Martinska Ves kao središnjeg naselja Općine te preostalih naselja na području Općine utvrđuju se temeljem Prostornog plana Sisačko-moslavačke županije (u daljnjem tekstu PP-SMŽ), a sukladno zamislima iskazanim u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, kao što slijedi:

- poticati razvoj središnjih naselja s funkcijama prema stupnju centraliteta,
- unaprijediti uvjete života kvalitetnom unutarnjom organizacijom naselja, osobito s gledišta razmještaja funkcija i pokrivenosti prostora potrebnom infrastrukturom,
- usmjeriti prostorno-razvojne prioritete prvenstveno na poboljšanje učinkovitosti u okvirima već izgrađenog i korištenog prostora, te na stvaranje uvjeta za nove programe radi pokretanja gospodarskih aktivnosti i poboljšanja kvalitete života na svim, osobito depopulacijskim područjima.

Prioriteti se posebno odnose na:

- iskorištavanje raspoloživih i nedovoljno učinkovitih potencijala prvenstveno na lokacijama i kapacitetima koji mogu bez većih ulaganja dati brze, kvalitetne i višeznačne učinke (postojeće radne zone, središnja naselja, turistički kompleksi i drugo);
- usmjeravanje procesa urbanizacije i na lokalna središta u ruralnim krajevima;
- očuvanje naseljenosti poduzimanjem mjera kojima bi se ostvarili potrebni uvjeti za razvoj odgovarajućih funkcija i u manjim naseljima vodeći računa o njihovom velikom značenju u obrani i samozaštiti s naglaskom na poboljšanje standarda i kvalitetu života uz očuvanje izvornih obilježja te provođenje mjera revitalizacije.

Preobrazba važnijih središnjih naselja predviđa se:

- za područna i lokalna središta (općinska i ostala razvojna središta), osposobljavanjem da budu organizatori promjena na većim lokalnim područjima, uz programe reurbanizacije, revitalizacije i infrastrukturne rekonstrukcije;
- za ostala manja naselja (sela) predviđa se dugoročna ciljana i usmjeravana revitalizacija;

4.2.1.2. Razvoj infrastrukturnih sustava

Stanovništvo i demografske promjene

Bitne suvremene demografske promjene u Republici Hrvatskoj s naglašenim nepovoljnim obilježjima i poremećajima (gotovo jednak broj rođenih i umrlih), negativnim procesima i kretanjima u razmještaju, te promjenama broja i strukture stanovništva i domaćinstava zahtijevaju osmišljavanje nove demografske politike i strategije razvitka.

Glavni demografski ciljevi i interesi su popraviti buduće demografske prilike u zemlji kako bi demografska sastavnica postala čimbenik prihvatljivog i poželjnoga cjelokupnoga gospodarskoga, društvenog i prostornog razvitka Hrvatske.

Mjere za demografske promjene, određene Programom i Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske su: ublažavanje i ispravljanje negativnih demografskih

kretanja i osiguranje optimalnog općeg kretanja stanovništva uključujući i prirodno kretanje, migracije te ravnomjerniji razmještaj stanovništva na prostoru Hrvatske.

Sustav naselja

U planiranju mreže i funkcija središnjih naselja polazi se od važnosti tih naselja za razvoj njihovih utjecajnih područja, kao i njihovog utjecaja na procese urbanizacije i migracija, a koji su temeljni dio politike optimalnoga prostornog razmještaja stanovništva i sveukupnoga ravnomjernijeg i usklađenijega društveno-gospodarskog razvoja Države.

Opredjeljenje za policentrični razvitak Republike Hrvatske temelji se na postojećoj strukturi i sustavu naselja. Bitno je nadzirati razvitak velikih i većih gradova koji će i dalje biti izloženi pritisku doseljavanja. Mjerama treba poticati razvitak srednjih i manjih gradova u strateški važnim područjima (osobito u brdsko-planinskim, rijetko naseljenim i pograničnim).

Poticajne mjere trebaju se primjenjivati kroz razvijanje mreže i sustave državnih institucija, kroz razmještaj gospodarskih sustava u nadležnosti države i usmjeravanje financijskog kapitala, zatim kroz dogradnju infrastrukturnih mreža državnog značenja (osobito prometnice) te kroz izradu razvojne studijske i prostorno-planske dokumentacije uređenja prostora u cilju privlačenja ljudi i kapitala.

Utvrđivanje osnovice mreže naselja treba temeljiti na sljedećim postavkama:

- postići uravnoteženu prostornu raspodjelu stanovništva, radnih sadržaja i drugih funkcija, te uravnotežen razvoj središnjih funkcija, u cilju zadovoljavanja potreba stanovništva i poboljšavanja kvalitete života,
- optimalna urbana mreža treba osigurati ravnomjerniji razvoj u prostoru, smanjenje razlika u urbaniziranosti, unapređenje značajnih obilježja i sadržajne strukture naselja te zaštitu graditeljske baštine, prirodne sredine i okoliša u cjelini,
- nužno je razvijanje lokalnih žarišta razvitka, kao uporišta za policentrični razvitak,
- određivanju smjernica koje će usmjeravati procese deagrarizacije i urbanizacije,

- dnevne migracije moraju koristiti kao planska mjera u usmjeravanju razvoja gradova i kao čimbenik porasta vrijednosti okolice gradova u procesu suburbanizacije pri čemu je moguće poticati razvitak i urbanizaciju okolice.

Cestovni promet

Program razvoja cestovne mreže obuhvaća potrebe cjelovitoga prometnog sustava te planiranje novih trasa na temelju gospodarskih uvjeta i drugih pokazatelja opravdanosti izvedbe u odnosu na:

- gradnju autocesta i brzih cesta na osnovnim državnim prometnim pravcima, spremama za gradnju suvremenih cestovnih veza i u ostalim prometnim koridorima,
- zadržavanje značaja cestovnog prometa u prostoru Hrvatske zbog prostorne razvedenosti mreže i najprikladnijeg približavanja korisnicima,
- jačanje ulaganja u održavanje cestovne infrastrukture kako bi se osigurao puni standard služnosti te postupno rješavanje kritičnih dionica i građevina,
- primjenu strogih uvjeta zaštite okoliša,
- omogućavanje što lakših ulaganja svim subjektima u održavanje cesta.

U sklopu programa razvoja cestovne mreže treba istražiti i provesti sve potrebne radnje u suradnji sa susjednim državama za cestovne granične prijelaze.

Željeznički promet

Općinom Martinska Ves ne prolazi željeznički promet.

Biciklistički promet

Na području Općine Martinska Ves ne postoje zasebno izvedeni biciklistički trakovi, te se biciklistički promet odvija u neodgovarajućim prometno-tehničkim uvjetima. U budućem djelovanju općine treba postupati prema rješavanju prometno tehničkih uvjeta vezanih uz biciklističke staze te financiranja osigurati i preko bespovratnih sredstava resursnih ministarstava, predpristupnih fondova i EU fondova.

Pješački promet

Na području Općine Martinska Ves uređena je pješačka staza uz prometnicu u Lijevoj Martinskoj Vesi unutar naselja, ostvarena je pješačka komunikacija na novom mostu u Martinskoj Vesi i u dijelu Lijevog Trebarjeva. Na ostalom području Općine nema uređenih pješačkih staza uz prometnice. U budućem djelovanju općine treba postupati prema rješavanju prometno tehničkih uvjeta vezanih uz pješačke staze te financiranja osigurati i preko bespovratnih sredstava resursnih ministarstava, predpristupnih fondova i EU fondova.

Riječni promet

U odnosu na razvoj riječnog prometa programska usmjerenja su:

- uvrđivanje statusa graničnih rijeka (primjena međunarodnih zakona o korištenju unutrašnjih plovnih putova),
- čišćenje riječnih korita od posljedica ratnog djelovanja,
- osuvremenjivanje postojećih plovnih puteva, luka i plovila,
- omogućiti da se u što kraćem vremenu riječni promet uključi u integralni promet.

Telekomunikacijski promet

U odnosu na razvoj telekomunikacijskog prometa programska usmjerenja su:

- osiguranje nastavka dosadašnjih programa i mjera,
- uvođenje novih tehnologija koje čuvaju prostor i štite okoliš,
- obnova ratom uništene mreže,
- povećanje i osuvremenjivanje sustava,
- osigurati pokrivenost RTV signala cijelog područja države.

Energetski sustav

U odnosu na razvoj energetskog sustava programska usmjerenja su:

- postizanje proizvodnje energije do razine 90% iz vlastitih izvora,
- da se proširenje kapaciteta prvenstveno osigura na već izgrađenim lokacijama primjenom novih tehnologija i primjenom ekološki prihvatljivih ili obnovljivih izvora energije.

Nova proizvodna energetska postrojenja predviđena su u tri područja: područje srednje i sjeverne Dalmacije, područje istočne Slavonije, te područje Zagrebačke i Sisačko-moslavačke županije. Kapacitete i njihov razmještaj utvrđivat će se kroz strategiju razvoja energetskog sustava. Posebnu pažnju treba posvetiti izboru energenata. Hidropotencijali će se ispitati i koristiti na rijekama Sava, Drava, i Lika. Treba računati na korištenje plina gdje god je moguće. Do 2015. godine u Republici Hrvatskoj neće se graditi niti ispitivati mogućnost gradnje termoenergetskih građevina na ugljen kao i nuklearnih energana.

Zahvati na postojećim energetskim prijenosnim postrojenjima treba provoditi tako da se zadrže postojeće građevine i sustavi u već izgrađenim koridorima, a kod izvođenja rekonstrukcija ili zamjena postrojenja, zahvate izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim uvjetima. Planiranje novih energetskih prijenosnih postrojenja temeljiti na ispitivanju mogućnosti da se tehnološkom zamjenom u postojećim koridorima postigne traženi učinak povećanja prijenosnih kapaciteta sustava. Prioriteti se odnose na obnovu u ratu razorene mreže i uključenje u sustav Republike Hrvatske svih dijelova mreže.

Vodnogospodarski sustav

Razvoj vodoopskrbe polazi od potreba osiguranja dovoljne količine kvalitetne vode za stanovništvo i gospodarstvo. U izradi Prostornih planova županija treba posebnu pažnju posvetiti provjeri i usklađivanju pojedinačnih postavki iz postojećih projekata s mjerodavnim dokumentima prostornog uređenja. U prostorno planskoj dokumentaciji potrebno je provoditi strategiju "održivog" gospodarenja vodama, kao i upravljanja sustavom vodoopskrbe. Zaštitnim zonama izvorišta mora se posvetiti puna pozornost kako bi se očuvala kvaliteta vode.

Za daljnju gradnju hidroelektrana u Hrvatskoj odlučujući su činioci: prostorni i ekološki

problemi, interesi drugih korisnika prostora, uz činjenicu da su najizdašniji hrvatski vodotoci glede hidroenergetskog potencijala pogranični vodotoci (Dunav, Drava, Sava, Mura i Kupa). Prioriteti iskorištenja hidroenergetskog potencijala trebale bi biti višenamjenske građevine koje se trebaju uskladiti s drugim korisnicima prostora, te sa zahtjevima zaštite prostora, a planiraju se kao složeni gospodarski, infrastrukturni

i ekološki sustavi, uključivši sve potrebne pripremne radove i postupke vrednovanja koji omogućavaju cjelovit uvid i prosudbu o svrsishodnosti takvih zahvata.

Zaštita od poplava u slivu Save ima prioritet u izgradnji planiranih rješenja za ratom oštećene građevine, odnosno građevine u sklopu sustava Srednjeg Posavlja čime će se zaštititi do traženog stupnja bitni dijelovi riječne doline i omogućiti sigurno iskorištavanje zaobalja.

Uređenje bujica i zaštitu od erozije treba rješavati sustavno s rješavanjem ostalih zadataka vodno gospodarske djelatnosti na temelju vodno gospodarske osnove.

Budući da su u poljodjelstvu nastupile značajne promjene kroz transformaciju društvenog sektora, odvodnja hidromelioracijskih površina te postavke razvoja i uređenja poljodjelskih površina izradit će se u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva. Posebno treba preispitati tla loših svojstava (u smislu poljodjelske proizvodnje), koja su planirana za melioracije na većim površinama.

Uređenje vodotoka za plovidbu odnosi se na postizavanje kvalitetnih plovnih putova u Hrvatskoj. Sve regulacijske zahvate treba rješavati uz uvažavanje krajolika i zahtjeva zaštite okoliša.

Očuvanje kvalitete voda glavni je cilj zaštite voda. Ovo će se ostvariti uz provođenje sljedećih mjera:

- sačuvati vode koje su još čiste kao pričuve za opskrbu vodom, te sanirati ili ukloniti zagađenja uslijed kojih dolazi do ugrožavanja vode za piće na postojećim ili planiranim izvorištima vode,
- očuvati kvalitetu voda tamo gdje ona zadovoljava propisane uvjete, te osigurati poboljšavanje ekoloških funkcija vode tamo gdje su narušene,
- zaustaviti postupke pogoršavanja kvalitete podzemnih i površinskih voda i poboljšati je gradnjom potrebnih uređaja za prethodno pročišćavanje zagađenih voda i gradnjom barem mehaničkog dijela centralnih uređaja.

Prioriteti se odnose na izradu operativnih planova za provođenje interventnih mjera, obnovu ratom oštećenih i uništenih uređaja i poduzimanje mjera sanacije naročito na zaštitnim zonama izvorišta vode za piće te u krškom području.

Mineralne i geotermalne vode predstavljaju značajan prirodni resurs Hrvatske kojem treba posvetiti bitno više pažnje i istraživanja a poglavito iznaći optimalne oblike korištenja prvenstveno u gospodarstvu, energetici, zdravstvu i turizmu. Istraživanje i korištenje mineralnih i geotermalnih voda treba biti pod učinkovitom kontrolom

Države zbog mogućnosti nepovoljnog utjecaja na režime podzemnih voda i općenito očuvanja čovjekova okoliša.

Zbrinjavanje otpada

Problematika zbrinjavanja otpada obuhvaća zbrinjavanje komunalnog i posebnog (opasnog otpada i nisko i srednje radioaktivnog otpada) i ima osobitu važnost s gledišta zaštite okoliša i prirodnih resursa, ali i nedovoljno sagledano gospodarsko - razvojno značenje.

Lokacije za građevine skladištenja, obrađivanja i odlaganja otpada utvrdit će se u prostornim planovima.

Prema Zakonu o otpadu nadležnosti za gospodarenje otpadom su podijeljene kako slijedi:

- postupanje s komunalnim otpadom je u nadležnosti lokalne uprave i samouprave tj. gradova i općina i smatra se komunalnom djelatnošću;
- tehnološki neopasni otpad je u nadležnosti županija;
- opasni otpad je u nadležnosti države.

Sakupljanje je organizirano i nadzirano jedino za komunalni otpad i obuhvaća 55-60% stanovništva Hrvatske.

Tehnološki otpad uglavnom zbrinjavaju sami proizvođači, te specijalizirane tvrtke za odvojeno sakupljanje korisnog otpada. Odvojeno sakupljanje tehnološkog otpada se primijenjuje već neko vrijeme, budući se dio otpada koristi kao sekundarna sirovina.

Mjere za organizirano i nadzirano postupanje s otpadom obuhvaćaju:

- smanjenje nastanka otpada,
- mjere korištenja otpada,
- sigurno odlaganje neiskoristivog otpada s mjerama osiguranja od štetnog djelovanja.

Uvjeti i smjernice za utvrđivanje lokacija odlagališta otpada odnose se na vrednovanje ukupnih prostornih značajki (geološka pogodnost terena i prirodna

osnova, ekonomska osnova, društvene okolnosti), a ostvarenje treba provoditi uz najveće osiguranje ekološke sigurnosti, poštovanje propisa i provođenje javnog postupka procjene podobnosti lokacije i utjecaja na okoliš.

Republika Hrvatska treba na jednoj lokaciji, primjenjujući najsuvremeniju tehnologiju i postupke koji će osigurati trajno odlaganje na siguran način, riješiti odlaganje nisko i srednje radioaktivnog otpada koji se pojavljuje u industriji, energetici, zdravstvu i drugim djelatnostima.

Na temelju prethodnih istraživanja Trgovska gora na području Sisačko – moslavačke županije je Programom prostornog razvoja Republike Hrvatske utvrđena kao prostorom za gradnju odlagališta. Na tom utvrđenom prostoru treba osigurati uvjete za daljnja istraživanja u skladu s međunarodnim standardima i uz sudjelovanje javnosti. Isto tako treba utvrditi postupke koji će osigurati partnersku ulogu lokalne zajednice s jasnim uvidom u sve aspekte gradnje i korištenja ove građevine (nadzor nad sigurnošću, gospodarske koristi i ograničenja, mogući oblici nadoknade lokalnoj zajednici i sl.).

4.2.2. Mjera 2 - Racionalno korištenje prirodnih izvora

Sukladno strateškim ciljevima Države koji se odnose na zaštitu prirodnih resursa na području Sisačko-moslavačke županije mogu se izdvojiti sljedeće odrednice ponašanja i korištenja prirodnih sustava:

- racionalno korištenje prostora za izgradnju očuvanjem fizičke i funkcionalne cjelovitosti te kvalitete poljoprivrednog i šumskog zemljišta u skladu s trenutnim i u bližoj budućnosti sagledivim mogućnostima;
- zaštita prostora kroz zaštitu njegovih vrijednosti, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa te kroz očuvanje biološke raznolikosti, a naročito kroz zaštitu prirodnih resursa koji su već danas u deficitu;

- valorizacija nasljeđa, kako kulturnog, tako i prirodnog bogatstva, što je važno za identitet prostora u kojem se nalaze, a moglo bi biti u funkciji svekolikog gospodarskog napretka prostora.

Iz toga slijedi da se na području općine Martinska Ves, obzirom na njegove vrijedne potencijale (kvalitetno plodno tlo i šumske površine, brojne vodne površine kao i potencijalna nalazišta mineralnih sirovina), koje treba razvijati pazeći na kriterije zaštite okoliša i prirodnih resursa, mogu izdvojiti sljedeći cijevi:

- osiguranje kvalitete nadzemnih i podzemnih voda mjerama zaštite od onečišćenja, s naglaskom na zaštiti i očuvanju rezervi pitke vode;
- očuvanje i zaštita šuma, za što je neophodno:
 - gospodariti šumama na osnovu održavanja biološke raznolikosti, kroz osiguranje potrajnosti ekosustava, te poboljšanje općekorisnih funkcija šume vodeći pri tome računa o višestrukim funkcijama šume (gospodarsku, socijalnu, ekološku, zaštitnu, estetsku i rekreacijsku funkciju u turističkim područjima);
 - prenamjenu dijelova šumskih površina u poljoprivredne, provoditi tek na temelju detaljne pedološke, fitocenološke, geološke i druge posebne studije (prvenstveno se to odnosi na rubne dijelove, gdje se javljaju šumske i poljoprivredne površine);
 - vršiti pošumljavanje i obnovu svake uništene poljoprivredne površine prvenstveno autohtonim vrstama, a strane vrste unositi vrlo obazrivo i na strogo određenom području;
 - kontinuirano pratiti stanje šume;

- poticati razvoj urbanog šumarstva, radi ozelenjavanja rubnih dijelova naselja, te radi održavanja šuma u reprezentativnim krajolicima, rekreacijskim i turističkim područjima, te područjima gdje se nalaze šumski izvori;
- zaštita kao i očuvanje i korištenje poljoprivrednog zemljišta za potrebe osnovne namjene-poljoprivreda, kroz usklađenost interesa svih korisnika toga resursa, i to naročito:
 - sprječavanjem (ograničavanjem) pretvaranja kvalitetnog poljoprivrednog tla u građevinsko zemljište i druge nepoljoprivredne svrhe;
 - racionalnim gospodarenjem kvalitetnim poljoprivrednim tlom, te privođenjem neobrađenog plodnog zemljište namjeni kao i usmjeravanjem za proizvodnju zdrave hrane;
 - povećanjem kontrole uporabe agrotehničkih sredstava,
 - poticanjem i usmjeravanjem programa koji podržavaju "održivo" korištenje tla;
 - usmjeravanjem i poticanjem proizvodnje zdrave hrane, te uključivanjem tradicijskih i autohtonih načina korištenja tla;
- očuvanje i zaštita krajobraza ograničavajući sve aktivnosti koje bi pridonijele njegovoj devastaciji: onemogućiti neplansko, nekontrolirano i neracionalno korištenje prostora, te smanjiti njegovu devastaciju (nekontrolirana izgradnja, izgradnja koja svojim izraženim geometrijskim oblikom značajnije utječe na devastaciju);
- zaštita i očuvanje prirodne strukture i vrijednosti prostora uz vodene površine;
- ispitati količinu zaliha te rentabilnost i ekonomičnost eksploatacije postojećih prirodnih izvora, osobito ograničenih nalazišta nekih sirovina, uz neizostavnu sanaciju napuštenih lokacija.

4.2.3. Mjera 3 - Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Osnovni principi na kojima se temelje rješenja za ostvarivanje osnovnih ciljeva zaštite okoliša općine Martinska Ves, a time i Županije su:

- održivi razvoj kako prirodnih tako i stvorenih resursa tako da nedođe do nepovratnog uništavanja prostora;
- zaštita prostora i okoliša;
- mogućnost prostora da primi određene namjene bez posljedica, koje bi trebale poboljšavati prirodno-ekološko stanje prostora Općine;

U zaštiti okoliša treba posebnu pozornost usmjeriti na zaštitu tla, šuma, vode, zraka i ambijentalnih cjelina. Osobito vrijednim prostorima Općine, time i važnim faktorima planiranja prostornih rješenja smatraju se:

- prirodna baština, kako ona već zaštićena, tako i ona čiju zaštitu predlaže prostorni plan uređenja Općine;
- spomenici graditeljske baštine, koje revalorizira ovaj prostorni plan uređenja i predlaže ih za određenu razinu zaštite;
- kultivirani i prirodni krajolik.

Krajolik je odraz nas, naše kulture i prošlosti odnosno svih naših dobrih i loših postupaka

u prostoru te je time i veća planerska obveza njegove zaštite. No, obzirom da je krajolik rezultat svekolikih aktivnosti u prostoru njegova zaštita se ne sastoji samo u

identifikaciji i zaštiti određenih prostora u određenim kategorijama zaštite, već i u konkretnoj izradi planova, a iznad svega kontroli njihove provedbe.

Glavni ciljevi zaštite okoliša, sukladno Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i SMŽ-u, su:

- učinkovito očuvanje prostora i postizanje više i ujednačenije razine kakvoće života;
- postupno i kontrolirano ublažavanje sukoba različitih interesa, vodeći pri tome računa o vrijednosnim prioritetima;
- razvijanje svijesti o potrebi racionalnog gospodarenja prostorom kako bi se trajno optimirali učinci njegovog korištenja;
- voditi brigu o prirodnim ili kultiviranim/ruralnim krajolicima i ekološkim sustavima, kako bi se sačuvala priroda i karakteristični krajolici, odnosno zaštititi sveukupnu biološku i krajobraznu raznolikost te očuvati i racionalno koristiti prirodna dobra;
- spriječiti degradiranja i uništavanja osobito zaštićenih dijelova prirode, prirodnih bogatstva i resursa, šuma od sječe, poljoprivrednih površina od poplava ili zapuštanja, zaštita tla od erozije i klizišta, spriječiti zagađenja podzemnih voda i devastacija područja za iskorištavanje mineralnih sirovina, a tamo gdje su narušene prirodne i estetske vrijednosti sanirati odgovarajućim mjerama osmišljenim na temelju preporuka iz krajobraznih osnova pojedinih županija (pažljivi i vrijednostima krajolika ograničeni agromelioracijski zahvati, usmjeravanje korisnika trasa infrastrukturnih sustava u zajedničke koridore, sprječavanje bespravne izgradnje i nekontroliranog odlaganja otpada, sanacija površinskih rudokopa biološkom rekultivacijom usporedno s iskorištavanjem i drugo);
- usuglašavanje novih aktivnosti u prostoru s naprednim europskim i svjetskim ekološkim kriterijima uz saniranje postojećeg stanja tamo gdje je potrebno;

- sveobuhvatno i trajno uključivanje troškova zaštite okoliša u troškove proizvodnje.

Dakle, zaključno, treba podizati razinu svijesti o vrednovanju prirodnog prostora kao izuzetno vrijednom bogatstvu, ali i ograničenom resursu, zatim provjeriti koncept daljnje krajobraznog, rurističkog i arhitektonskog oblikovanja, ponovo otkriti i primjereno vrednovati zanemarenu graditeljsku baštinu i u najvećoj mogućoj mjeri poštivati povijesnost prostora, lokalne osobitosti, mjerilo, tradiciju i vrijedna iskustva u korištenju, organizaciji i oblikovanju prostora.

4.3. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINSKOG ZNAČAJA

Ciljevi prostornog razvoja i uređenja općinskog značaja za područje općine Martinska Ves moraju biti utemeljeni na Strategiji i Programu prostornog uređenja RH kao i PP-SMŽ, a mogu se smatrati težnjom za postizanjem višeg (objektivno mogućeg) stupnja razvijenosti kroz ostvarivanje održivog razvitka poradi bolje kvalitete života stanovništva na svim područjima Općine, ali i šire.

4.3.1. Mjera 1 - Demografski razvoj

OPĆINA MARTINSKA VES	Površina		STANOVNICI				STANOVI				DOMACINSTVA		gust. naselj. br.st/km ²
			popis 1991.		popis 2001.		popis 1991.		popis 2001.		1991.	2001.	
	km ²	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	broj	
UKUPNO	124,87	100	4643	100	4026	100	1623	100	1607	100	1 483	1 383	32,24
Bok Palanječki	2,81	2,24	204	4,39	160	3,97	81	4,99	68	4,23	59	60	56,94
D.Martinska Ves	9,46	7,57	443	9,54	381	9,46	149	9,18	154	9,58	149	141	40,27
L.Martinska Ves	11,53	9,23	455	9,80	419	10,40	118	7,27	120	7,46	122	120	36,33
Desni Dubrovčak	1,30	1,03	164	3,53	141	3,5	59	3,63	61	3,79	72	56	108,46
Desno Željezno	17,49	14,02	277	5,97	231	5,73	91	5,60	99	6,16	98	83	13,20
Lijevo Željezno	1,03	0,82	21	0,45	18	0,44	10	0,61	12	0,74	12	7	13,84
Desno Trebarjevo	8,80	7,04	435	9,69	396	9,83	124	7,64	129	8,02	127	120	45,00
Lijevo Trebarjevo	1,34	1,40	89	1,91	70	1,73	33	2,03	25	1,55	35	22	50,72
Jezero Posavsko	5,91	4,52	112	2,41	104	2,58	47	2,89	50	3,11	71	39	17,59
Lijeva Luka	11,65	9,33	352	7,58	278	6,90	131	8,07	145	9,02	144	109	23,86
Ljubljanića	3,29	2,62	46	0,99	42	1,04	13	0,80	16	0,99	14	14	12,76
Mahovo	15,63	12,52	415	8,93	328	8,14	127	7,82	125	7,77	134	109	20,98
Setuš	13,05	10,45	236	5,08	206	5,11	76	4,68	82	5,10	93	74	15,78
Strelečko	3,74	2,97	545	11,73	511	12,69	172	10,59	226	14,06	182	188	136,63
Tišina Kaptolska	5,36	3,50	308	6,63	289	7,17	102	6,28	104	6,47	103	93	53,91
Tišina Erdedska	4,40	4,28	388	8,35	320	7,94	124	7,64	139	8,64	138	107	72,72
Žirčica	5,36	6,44	153	3,29	132	3,27	48	2,95	52	3,23	48	41	16,41

Prema posljednjem službenom popisu iz 2001.g. u naseljima na području današnje Općine Martinska Ves živi 4 026 stanovnika, što predstavlja 1,83% stanovništva Sisačko-moslavačke županije.

Općina Martinska Ves je slabije naseljeni prostor, jer je 2001. godine prosječna gustoća naseljenosti Općine Martinska Ves bila 32,24 stanovnika na km² (Županija 56,3 stanovnika na km²).

Rezultat kretanja broja stanovnika pokazuje negativan migracijski proces (iz ovog prostora više je iselilo njegovih stanovnika nego se u njega uselilo novih stanovnika iz drugih područja).

Stanovništvo pokazuje nepovoljna vitalna kretanja. Ovaj je prostor stalno bilježio prirodni pad stanovništva, jer je bilo više umrlih nego živorođenih, iako se u apsolutnom broju smanjuju obje ove skupine. U skladu s tim dobna struktura stanovništva pokazuje da ono ubrzano sve više stari.

Većina stanovništva u naseljima na području današnje Općine Martinska Ves živjela je od poljodjelstva.

Naravno, demografski razvoj ovisi o mnogim čimbenicima, od kojih je uz dobnu strukturu i kretanje stanovništva, te njihov prostorni raspored presudan i gospodarski čimbenik, koji opet ovisi o općem stanju gospodarstva Države. Budući demografski razvoj teško je predvidiva kategorija, koja, kako je rečeno, ovisi o mnogim parametrima, čije se kretanje u budućnosti i samo po sebi teško može prognozirati (da će budućnost biti ili neće biti slična prošlosti, da će biti ili neće značajnih vanjskih migracija i sl.) U svakom slučaju gospodarski razvoj Općine i radna mjesta, kao važni čimbenici razvoja nekog kraja trebali bi u budućnosti utjecati na oživljavanje demografskog razvoja. Bez ovog preduvjeta teško se može računati s aktivnijom demografskom situacijom u okviru samog Općine.

Osim što je potrebno osigurati stabilan trend rasta populacije, potrebno je poboljšati sastav populacije osobito u smislu poboljšanja starosne strukture i stručne kvalifikacije.

DEMOGRAFSKE PROMJENE KAO POSLJEDICA DOMOVINSKOG RATA

Već nakon prvih početaka pobune i agresije na Hrvatsku, na području Općine Martinska Ves dolazi do velikih demografskih promjena. Naime, iako ovaj prostor nije direktno bio zahvaćen agresijom u toku i nakon rata uočava se tendencija napuštanja ovog prostora ponajprije od strane mlađe populacije koja je iselila u druge dijelove Države ili u inozemstvo.

Iz privremeno okupiranih područja Banovine, Posavine, prognana je većina stanovnika hrvatske narodnosti, koje se privremeno smještavalo u drugim naseljima na području Županije ili u drugim područjima Hrvatske, a dio prognanog stanovništva je odlazio i u inozemstvo.

Pod utjecajem niza čimbenika kao što su: društvena i gospodarska kriza koja je već bila prisutna u minulom desetljeću, posljedice Domovinskog rata, te potreba korjenite

preobrazbe društva, koji će se procesi nastaviti i u sljedećim godinama; nije jednostavno na duži rok predvidjeti demografske promjene.

Veoma je teško izraditi bilo koju i kakvu prognozu, projekciju, procjenu ili predviđanje kretanja broja stanovnika, odnosno planirati broj stanovnika za veće ili manje društveno - političke zajednice i samostalna naselja.

Puno toga se izmjenilo posljednjih godina i to ne samo u ovoj Općini nego i u širem okruženju, što mora utjecati i na kretanje broja stanovnika u ovom području.

Došlo je do velikih migracija, brojni su stanovnici, osobito mladi, stradali u ratu, smanjuje se natalitet (prirodni priraštaj), pogoršavaju se vitalne značajke.

Unatoč svim navedenim ogradama vezano na relativno točnu procjenu broja stanovnika, za potrebe izrade "Studije naselja Sisačko - moslavačke županije" 3 napravljena je procjena kretanja broja stanovnika na području Sisačko-moslavačke županije do 2005. godine, uzimajući u obzir sva navedena ograničenja, ali i poticajne mjere, koje će se u spomenutom razdoblju podržavati.

Na temelju svih spoznaja, procjena je da će 2005. godine na današnjem prostoru Sisačko-moslavačke županije prebivati ukupno oko 213.000 stanovnika, što predstavlja smanjenje za 38.000 stanovnika (15 %) u odnosu na broj stanovnika po popisu iz 1991. godine.

CILJEVI I SMJERNICE DEMOGRAFSKOG RAZVITKA

Radi ublažavanja demografskih poremećaja u Općini Martinska Ves, potrebno je utvrditi ciljeve demografskog razvitka i smjernice, a sve u cilju da se nepovoljni demografski procesi, koji postaju ograničavajući čimbenik razvitka, usmjere prema poželjnom kretanju pučanstva za što treba težiti ostvarenju sljedećih ciljeva:

- ✓ osigurati uvjete za ostanak mlađeg stanovništva na području Općine,
- ✓ obnavljati ruralna naselja gdje za to postoje objektivne potrebe i mogućnosti,
- ✓ poboljšati standarde i kvalitetu življenja stanovništva,
- ✓ poticati povratak hrvatskog stanovništva iz dijaspe,

U okviru cjelokupne strategije i razvojne politike, na županijskoj razini treba predložiti sustav mjera i postupke koji bi trebali ublažiti postojeće poremećaje i pozitivno utjecati na demografske tokove:

- ✓ provoditi poticajnu, selektivnu i prostorno organiziranu populacijsku, ali i druge politike u Županiji (poreznu, stambenu, socijalnu, agrarnu, razvojnu, obrazovnu i dr.),
- ✓ utvrditi posebne mjere za revitalizaciju gradskih i ruralnih naselja, uz poticanje obiteljskog poduzetništva,
- ✓ izvršiti otkup neobrađenog plodnog zemljišta, te ga zajedno sa zemljištem koje je već u vlasništvu države dodijeliti, prodati uz povoljnu cijenu ili dati u dugoročni zakup poljoprivrednom stanovništvu,
- ✓ omogućiti porezne i druge olakšice, te davati povoljne kredite poslodavcima koji će u demografski ugroženim dijelovima Županije razvijati gospodarske djelatnosti i koji će pretežno zapošljavati domaće stanovništvo.

DEMOGRAFSKI I GOSPODARSKI PODACI TE PROSTORNI POKAZATELJI

Cjelokupno područje Općine Martinska Ves je izrazito ruralno područje, te dominiraju mala ruralna naselja.

Najveće mogućnosti za razvoj ima općinsko središte Desna Martinska Ves.

Potencijalna mogućnost za nastanak novih poduzeća leži u:

- geoprometnom položaju naselja Martinska Ves (most preko rijeke Save),
- poljoprivredi (ekološki uzgoj bilja),
- izgradnji mini farmi,
- šumarstvu i preradi drva,
- lovnom i ribolovnom turizmu.

U većem dijelu Općine Martinska Ves rasprostranjena su tla koja su pogodna za poljoprivredu, a uz rijeku Savu nalazimo tla koja bi nakon melioracije bila visoko pogodna za poljoprivredu.

Veliki dio Općine, radi promjena prirodnih i društvenih značajki, rezultirao je zapuštenosti pojedinih područja koja imaju za posljedicu postupnu promjenu krajobraza, a razlozi su depopulacija, neprovedena obnova ruralnih naselja, prometna izoliranost i sl.

Dakle, neophodno je:

- ublažavati i popravljati neke negativne demografske tendencije u razmještaju, kretanju broja stanovnika, prirodnom kretanju, migracijama te strukturnih i ostalih obilježja stanovništva kako na cijelom području Općine tako i na pojedinim njegovim dijelovima i u samostalnim naseljima odnosno nastojati revitalizirati najugroženija područja;
- smanjiti interes stanovništva, osobito mlađeg i zrelijeg stanovništva, za odlazak na rad ili trajno iseljavanje, te poticati povratak lokalnog stanovništva;
- kao i u drugim hrvatskim krajevima, sprovesti korjenitu preobrazbu društva, izvršiti kvalitetne strukturne promjene, kako bi se i ovaj kraj mogao kvalitetno integrirati u šire sustave.

4.3.2. Mjera 2 - Odabir prostorno razvojne strukture

Prostorna struktura općina Martinska Ves određuje se namjenom i načinom korištenja prostora, prvenstveno njegovih prirodnih potencijala, te razvojem naselja i infrastrukturnih sustava. Osnovni cilj u formiranju prostorne strukture Općine je racionalno koristiti prirodne potencijale i razvijati stvorene strukture na način održivog razvoja, odnosno razvoja usklađenog s mogućnostima, ograničenjima i obvezama zaštite prostora.

U planiranju prostorne strukture Općine polazi se od sljedećih opredjeljenja:

- očuvanje osobito vrijednog obradivog poljoprivrednog tla ograničavanjem širenja građevinskih područja i grupiranje infrastrukture u jedinstvene koridore;
- zadržavanje šumskih površina;
- očuvanje postojećih vodnih površina;
- svrhovito i restriktivno određivanje građevinskih područja naselja, što će u većem dijelu, ipak, zavisiti o već izgrađenim prostorima, a u duhu lokalne tradicijske izgrađenosti;

- smanjivanje prevelikih građevinskih područja i ograničavanje disperzne izgradnje izvan građevinskih područja;
- izgradnja ostalih građevinskih područja (građevinska područja gospodarskih zona) na način da se spriječi prostorna i kontinuirana izgrađenost prostora;
- čuvanje elemenata prirodne baštine kao strukturnih elemenata prostora, koji će pokušati osigurati, uz zaštitu preostalih elemenata kulturno-prostornih tradicijskih struktura, prepoznatljivost i regionalnu svojstvenost prostora Općine;
- razvijanje ekološke poljoprivredne proizvodnje i razvijanje seoskog turizma (agroturizma);

Osnovni cilj upravljanja i kreiranja gospodarskog razvoja treba biti usmjeravanje razvoja prema gospodarskom, tehnološkom i ekološki optimalnom iskorištavanju ukupnih raspoloživih prirodnih i kadrovskih potencijala s ciljem poboljšanja standarda življenja. Sukladno tome, osnovne aktivnosti u planiranom gospodarskom razvitku trebaju se i dalje usmjeravati na:

- poljoprivredu - koja će se temeljiti na obilježjima proizvodnog prostora (osobito vrijedno obradivo poljoprivredno tlo koristit će se za ratarsku proizvodnju i stočarstvo, a prigorski dio za voćarstvo) i njegov bioekološki potencijal s ciljem proizvodnje zdrave hrane, a istovremeno, vezano za isto, potrebno je poticati razvoj obiteljskih gospodarstava u kojima bi bila s primarnom proizvodnjom povezana i prerada;
- industriju oslonjenu na razvoj malih i srednjih kapaciteta uz eliminaciju bilo koje vrste zagađivanja;
- uslužne djelatnosti i obrtništvo utemeljeno na stvaranju zona male privrede poduzetničkih "inkubatora", odnosno daljnjem razvijanju malog i srednjeg poduzetništva s prioritetom disperznog lociranja i u druga naselja općine Martinska Ves (osim samog općinskog središta), kako bi se zaustavila demografska erozija i depopulacija većine naselja;
- turizam, kroz valorizaciju kulturnih dobara i vrijednih dijelova prirode;

U odabiru i poticanju određenih gospodarskih aktivnosti u svakom slučaju treba protežirati one, koje su stručno utemeljene i dokazane bez obzira da li se radilo o radnim ili kapital intenzivnim djelatnostima, one koje koriste i unapređuju raspoložive

prirodne resurse, nisu veliki energetska potrošači, te ne zahtijevaju veće količine sirovina i repromaterijala. Istovremeno treba voditi računa o stvaranju potreba za radnim mjestima, koja se najvećim dijelom mogu popunjavati iz rezerve radne snage, dijelom doškolovavanjem ili prekvalifikacijom.

Razvoj djelatnosti obrazovanja, športa, kulture i zdravstva treba planirati sukladno s ukupnim gospodarskim razvitkom. U svim mjerama i programima potrebno je voditi računa o specifičnosti života i privređivanja na ovakvim prostorima, unaprijediti povezanost sa širim prostorom.

4.3.3. Mjera 3 - Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

4.3.3.1. Naselja

Osnovni ciljevi vezani za razvoj naselja definirani su u PP-SMŽ i oni su sljedeći:

- poticanje održivog razvoja naselja koji podrazumijeva daljnji razvitak gradova, ali isto tako i seoskih naselja koja su u dosadašnjem razvoju bila zapostavljena;
- poticanje razvoja i urbanizacije većih naselja i središta jedinica lokalne samouprave da poprime urbana obilježja manjih gradova, nadopunjujući i stvarajući skladnu polifunkcionalnu strukturu gradova i žarišta razvitka, kako bi se u praksi uspostavio ravnomjerniji razvitak područja Županije;
- poticanje policentričnog razvitka, tj. razvitka središnjih naselja, sukladno teritorijalnom ustrojstvu Županije i sustava naselja Države, investicijskom politikom i decentralizacijom gospodarskih struktura, koja se temelji, pored prethodno osiguranih prostornih preduvjeta, na izgradnji kvalitetnog prometnog, vodoopskrbnog i energetskog sustava, u onom opsegu koji će omogućiti planirani razvitak gradova i ostalih važnih naselja, osobito u gospodarski nedovoljno razvijenim područjima;
- stalno razvijati stambene, radne, uslužne i rekreacijske funkcije u naseljima, a njihovom opremljenošću prometnom i komunalnom infrastrukturom povoljno

utjecati na daljnje pozitivne demografske prilike i tijekove i na cjelokupni razvitak ovog područja;

- postupno i selektivno revitaliziranje problemskih ruralnih područja (svako naselje treba imati pitku vodu, prikladan sustav odvodnje, električnu struju, mogućnost telefonske linije, te priključak na lokalnu prometnu mrežu, a kad se stvore uvjeti i plin uz maksimalno očuvanje karakterističnih prirodne vrijednosti, krajolika, strukture građenja tradicionalne materijale i oblike), ciljem da se kroz aktivnu politiku uređenja seoskih naselja poveća stambeni i komunalni standard za onaj dio populacije koji će korištenjem prirodnih mogućnosti i svojih radnih potencijala doprinijeti razvitku i prosperitetu tih prostora;
- revitalizacija i ublažavanje depopulacijskih procesa u depopulacijskim područjima;
- optimalno korištenje prostora i povećanje gustoće naseljenosti, zaštita, očuvanje te obnova prirodne i graditeljske baštine unutar naselja kao i očuvanje povijesne matrice naselja.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, na području općine Martinska Ves se nalazi 17 naselja, a prema planiranom sustavu središnjih naselja u Sisačko-moslavačkoj županiji općina Martinska Ves, kao općinsko središte, ima razvojnu tendenciju inicijalnog razvojnog središta.

Općina obuhvaća naselja: **Bok Palanječki, Martinska Ves, Desni Dubrovčak, Desno Željezno, Lijevo Željezno, Desno Trebarjevo, Lijevo Trebarjevo, Jezero Posavsko, Lijeva Luka, Ljubljanića, Mahovo, Setuš, Strelečko, Tišina Kaptolska, Tišina Erdedska, Žirčica.**

Sela koja pripadaju župi Martinska Ves su: Martinska Ves Desna, Martinska Ves Lijeva, Trebarjevo Desno, Trebarjevo Lijevo, Željezno Desno, Željezno Lijevo, Luka Lijeva, Mahovo, Ljubljanića i Setuš

Budući trend razvoja naselja na području općine Martinska Ves u neposrednoj je vezi sa demografskim potencijalom i ići će u smjeru održivog razvoja naselja i njihovog ekipiranja potrebnim sadržajima.

Stanovanje i stanovi

Stanovanje je osnovna funkcija naselja i najveći je korisnik građevinskog područja.

Osnovnu komponentu sustava stanovanja čine stanovi, kojih je na području općine Martinska Vesa prema popisu iz 1991. godine bilo 1.483, dok je broj kućanstava iznosio 1623.

Prosječna površina stana je iznosila cca 81 m², što ukazuje na dominantnu zastupljenost tradicionalnog načina stanovanja u obiteljskim kućama. Odnos broja stanova za stalno stanovanje i broja privatnih kućanstava pokazuje da broj stanova ne nadmašuje broj kućanstava.

Prosječna površina stana za povremeno korištenje je nešto manja od stanova za stalno stanovanje i iznosi cca 77 m².

4.3.3.2. Društvena infrastruktura

Društvene i gospodarske uslužne djelatnosti, odnosno središnje uslužne funkcije, usmjerene su prema njezinim korisnicima, odnosno prema podizanju kvalitete života stanovnika i pojedinih samostalnih naselja u njihovom utjecajnom i gravitacijskom području. Stoga, imajući u vidu postojeće stanje u prostoru i prije utvrđene ciljeve razvitka naselja, osnovni ciljevi razvitka društvene infrastrukture na području općine Martinska Ves su:

- ravnomjerniji razvitak i razmještaj sadržaja društvene infrastrukture na području cijele Općine;
- uspostavljanje (što potpunije) cjelokupnog ustroja lokalne samouprave i uprave, sukladno zakonima i teritorijalnom ustrojstvu, na općinskoj i mjesnoj razini i na način osiguranja potrebnih prostornih uvjeta;
- planiranje što optimalnije mreže građevina predškolskog odgoja, osnovnoškolskog obrazovanja, športa i rekreacije, zdravstva i socijalne skrbi;
- poticanje razvoja odgovarajuće mreže institucija, odnosno objekata, u svrhu ostvarivanja strateškog cilja za podizanjem opće naobrazbe i kulturne razine

stanovništva, te kulturnog, umjetničkog, intelektualnog, tehničkog i drugog stvaralaštva (npr. objekti bivših društvenih domova koje bi trebalo obnoviti i rekonstruirati u građevine polivalentne namjene-dvorana prostorije kulturno-umjetničkih društava, narodne knjižnice);

- osigurati prostor u pojedinim naseljima, u skladu s potrebama stanovništva, za djelovanje raznih udruga građana;
- stvaranje odgovarajućih prostornih preduvjeta, na razinama prostornih planova niže razine, da vjerske zajednice (koje su jednake pred zakonom i odvojene od države, te koje će slobodno uspostaviti svoje ustrojstvo) mogu obavljati vjerske obrede, osnivati škole, učilišta, druge zavode, te socijalne i dobrotvorne ustanove;
- brinuti se za zaštitu kulturne i prirodne baštine i okoliša na cijelom području općine Martinska Ves;
- osiguranje prostora za zdravstvene djelatnosti na državnom, županijskom i općinskom, vlasništvu, te za važnije specijalne ustanove u privatnom vlasništvu;
- uskladiti mrežu ljekarni sa zakonskim normativima;
- poticanje razvoja športskih aktivnosti, rekreacije, zabave i odmora osiguranjem prostora za sve uzraste stanovništva te sustavnim planiranjem kojim treba biti obuhvaćena djelatnost športskih udruga i saveza, organiziranje i održavanje športskih natjecanja i priredbi, obavljanje stručnih poslova u športu, te izgradnja i održavanje športskih objekata i drugih sadržaja i nekretnina.
- poticanje razvoja turističkih lokaliteta vezanih uz autohtonu sortu konja Hrvatski Posavac te prirodnih pašnjaka i autohtonog načina gradnje drvenih kuća.

4.3.3.3. Prometna infrastruktura

Na nivou Općine ciljevi planiranog razvoja prometnog sustava su sljedeći:

a) Cestovni promet

- uređenje, rekonstrukcija i modernizacija lokalnih, kao i svih nekategoriziranih cesta koje su u funkciji pristupa izgrađenim zonama, te korigiranje prometno tehničkih elemenata s namjerom poboljšanja sigurnosti prometa;

- izgradnja i rekonstrukcija parkirališnih prostora u svim naseljima Općine uz sve stambene građevine, građevine javne i društvene te poslovne i proizvodne namjene
- rješenje problema parkiranja teretnih vozila;
- uređenje postojećih uličnih profila izgradnjom pješačkih staza, te hortikulturnim uređenjem zelenih površina;
- uređenje autobusnih stajališta (ugibališta, nadstrešnica i ostale urbane opreme) prioritarno uz trase glavnih cestovnih pravaca;
- uređenje, rekonstrukcija i modernizacija pristupnih mostova i puteva do poljoprivrednih površina

b) Željeznički promet

- sanacija i rekonstrukcija postojeće željezničke pruge, kao i popratnih građevinskih objekata unutar postojećeg prometnog koridora, a sukladno planiranom razvoju željezničkog prometa (u skladu sa programima razvoja Hrvatskih željeznica);
- prioritarno, izvršiti modernizaciju i opremanje suvremenom opremom i signalizacijom svih cestovno-željezničkih prijelaza, posebno u naseljima;

c) Poštanski promet i telekomunikacije

- uvrštavanje u plan razvoja HP investicijsko održavanje poslovnih prostora PU u skladu s budućim potrebama;
- povećanje kapaciteta kako nepokretne tako i pokretne telekomunikacije mreže, tako da se osigura dovoljan broj telefonskih priključaka svim kategorijama korisnika, kao i najveći mogući broj spojnih veza, a prema planiranom povećanju broja korisnika i uvođenje novih usluga te bolja pokrivenost područja;
- izgradnja mjesne mreže sustavom minikanalizacije ili TK kabelima položenim izravno u rov, te smještanje novih antena na postojeće antenske stupove i na krovne prihvate na postojećim zbog racionalnog korištenja prostora;

Ciljevi prostornog razvoja općinskog značaja identični su onim od županijskog značaja koji se temelje na srednjoročnom i dugoročnom planu razvoja telekomunikacija.

4.3.3.4. Energetska infrastruktura

a) Elektroenergetika

Ciljevi razvoja elektroenergetske mreže općinskog značaja identični su ciljevima županijskog značaja zbog uzajamne povezanosti te uključuju dogradnju distribucijskog elektroenergetskog sustava u skladu s nastalim potrebama. Ciljevi razvoja distribucijske elektroenergetske mreže obuhvaćaju sve distribucijske naponske razine ovisno o lokalnim potrebama i stanju mreže, dakle: dogradnju, obnavljanje i rekonstrukciju. Pri tome treba distribucijsku mrežu izgrađivati podzemnim kabelskim vodovima unutar građevinskog područja naselja i kontaktnim područjima, a iste izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima.

b) Plinoopskrba

Osnovni ciljevi razvoja plinifikacije općinskog značaja identični su ciljevima županijskog značaja uz naglasak na povećanje potrošnje i poboljšanje opskrbe plinom kao ekonomski i ekološki prihvatljivog energenta u odnosu na druge energente te ga nastojati pretvoriti u glavni energent široke potrošnje, uz praćenje pouzdanosti i sigurnosti postojećih instalacija.

4.3.3.5. Vodno gospodarstvo

Osnovni ciljevi vodnogospodarskog razvoja općinskog značaja uz ciljeve županijskog značaja su:

- proširenje javnog vodoopskrbnog sustava na sva naselja Općine, odnosno opskrba svakog stanovnika kao i drugih korisnika dovoljnim količinama kvalitetne vode;
- izgradnja javnog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području svih naselja Općine te na taj način kontrolirano odvođenje prikupljene otpadne vode do uređaja za pročišćavanje prije konačnog upuštanja u okoliš;
- prioritetno rekonstruirati dijelove postojeće kanalizacije na problematičnim mjestima te dalja izgradnja nužne kanalizacijske mreže u svim naseljima općine;

- izgradnja višenamjenskih mikroakumulacija poradi, kako povećanja stupnja sigurnosti obrane od poplava (zaštita od štetnog djelovanja voda) nizinskog dijela područja Općine, tako i navodnjavanja poljoprivrednih površina nizvodno od akumulacija, te druge tehnoloških potreba, korištenja akumulacijskog prostora za uzgoj ribe, sport i rekreaciju, sportski ribolov i dr.
- stabilizirati korita vodotoka izgradnjom zaštitnih nasipa i odvodne kanalske mreže na ugroženim dijelovima;
- smanjiti količinu odnešenog (erodiranog) materijala i njegovo taloženje u nižim dionicama vodotoka;
- smanjiti pad i brzinu voda biološkim ili građevinskim mjerama.

4.3.3.6. Gospodarenje s otpadom

Osnovni ciljevi su:

- utvrditi strategiju provođenja mjera zbrinjavanja komunalnog otpada na nivou Općine uvažavajući dugoročne principe zaštite okoliša i suvremenog gospodarenja otpadom;
- organizirati prikupljanje odvojenog komunalnog otpada po vrsti (staklo, papir, istrošene baterije, limena ambalaža i sl.) na jednoj ili više lokacija te urediti reciklažno dvorište na kojem bi se odlagale ostale vrste otpada (krupni otpad, metalni otpad, otpadna ulja, kiseline i sl.), a sukladno planu gospodarenja otpadom;
- sanirati "divlja" odlagališta.

4.3.4. Mjera 4 - Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno - povijesnih cjelina

Osnovni cilj vezan za zaštitu krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih cjelina, s naglaskom na sveobuhvatnom i održivom prostornom razvoju, je primjeren način uređenja, korištenja, održavanja, obnove, promicanja i gospodarenja prirodnim i kulturnim dobrima kroz različito stupnjevanu zaštitu i njeno optimalno uključivanje u razvojne programe, čime se postiže napredak i razvoj (posebice na području turizma i rekreacije), a samim time podiže i kvaliteta življenja. Zamisao očuvanja prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih (graditeljskih) vrijednosti polazi od pretpostavke sveobuhvatne (cjelovite, integralne) zaštite. Iako se zaštita provodi po posebnim (različitim) zakonima, prostorni plan je prilika za sveobuhvatno sagledavanje i cjelovitu zaštitu. Promjena odnosa prema prirodnim resursima (vrijedne prirodne cjeline, poljoprivredne i šumske površine, pitka voda itd.) je nužna i postala je osnovni postulat u najnovijoj generaciji dokumenata prostornog uređenja. Ciljevi zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti te graditeljske baštine su:

- zaštita vrijednog poljoprivrednog i šumskog zemljišta;
- zaštita prirodne i graditeljske baštine, uz njihovo integriranje u razvojne programe;
- proširenje zaštite na vrijedne dijelove prirode;
- integriranje zaštićenih dijelova prirode i kulturno-povijesnog nasljeđa u turističku ponudu;
- saniranje neprimjerenih zahvata na zaštićenim dijelovima prirode.

Povijesne cjeline i ambijenti, kao i pojedinačne građevine sa spomeničkim obilježjima, zajedno sa svojim okolišem, moraju biti na kvalitetan način sukladno njihovim arhitektonskim, etnološkim i povijesnim karakteristikama uključenim u daljnji razvoj. To prije svega podrazumjeva:

- zadržavanje i očuvanje prostornih odnosa definiranih tijekom povijesti koji se manifestiraju u cjelovitoj slici prostora kao kulturnog krajolika;

- očuvanje prostorne homogenosti naselja, prvenstveno njegovog volumena, okruženog područjima kultiviranog krajolika;
- očuvanje povijesnog nasebinskog ustroja, parcelacije i tradicijske arhitekture;
- oživljavanje povijesnih oblika naseljenosti;
- očuvati seoske krajolike i omogućiti razvitak sela uz oživljavanje seoskog gospodarstva, biopoljodjelstva, šumarstva, obrtništva, rukotvorskih vještina, turizma, te poticanje seoskog stanovanja kao mogućnost izbora;
- očuvati sliku naselja i kultiviranog krajolika, a građevna područja odrediti na način da se očuvaju oblikovne (morfološke) i ustrojbene (strukturne) značajke graditeljske baštine;
- očuvanje i obnovu tradicijske arhitekture, stambene i gospodarske kao i svih povijesnih arhitektonskih građevina spomeničkih svojstava, kao nositelja prepoznatljivosti prostora;
- očuvanje povijesne slike prostora i karakterističnih vizura;
- očuvanje njegovih prirodnih i tradicionalnih funkcija i sadržaja, poljoprivrednih kultura i tradicionalnog načina obrade zemljišta;
- očuvanje i zadržavanje karakterističnih toponima, naziva naselja, brežuljaka, potoka, od kojih neki imaju povijesno (arheološko) i simboličko značenje;
- očuvanje i obnovu svih građevina i sklopova s kulturno-povijesnim obilježjima;
- istraživanje i prezentaciju arheoloških nalaza i mjesta.

4.3.4.1. Zaštita krajobraznih vrijednosti

Težište zaštite krajobraznih vrijednosti je na integralnom vrednovanju prostora kao kulturnog krajobraza. Unutar kulturnog krajobraza definiraju se mikroregionalne cjeline na temelju slijedećih parametara:

- prirodnih i zemljopisnih karakteristika;
- reljefnih obilježja;
- vrste, tipa i oblika naselja;
- tipologije tradicijske arhitekture;
- karakterističnih arhitektonskih obilježja i detalja.

Svrha definiranja krajobraznih regija je na prepoznavanju, njegovanju i unapređenju specifičnosti i regionalnih raznolikosti. To podrazumijeva:

- čuvanje prostornih i pejzažnih vrijednosti;
- planiranje gospodarskih djelatnosti koje imaju tradiciju na određenom prostoru;
- organiziranje građevinskih područja i arhitektonskih oblika u suglasju s karakteristikama regije.

U vrijednim prirodnim prostorima planiranje novih prometnih koridora treba uvažiti prostorne i morfološke značajke terena. Dalekovodi i ostali infrastrukturni koridori ne smiju se voditi trasama kojima bi došlo do većih prosjeka šuma.

4.3.4.2. Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti

Cilj zaštite prirodnih vrijednosti i posebnosti je uspostava cjelovite zaštite te postupno povećanje udjela ukupno zaštićenih površina zaštitom novih predjela. Prirodni krajobraz treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i zaštititi biotički potencijal, naročito onaj koji je osobnost područja. Niti jedna djelatnost ne smije trajno poremetiti prirodne režime krajobraza, a tamo gdje je oštećen treba izvršiti sanaciju. Posebno je važno odrediti uvjete korištenja i zaštite prostora u kontaktnim zonama uz zaštićena područja prirode s ciljem sprječavanja negativnih mogućih utjecaja na zaštićena područja.

4.3.4.3. Zaštita kulturno - povijesnih cjelina

Jedno od temeljnih načela na kojem se zasniva suvremena teorija zaštite kulturne baštine je spoznaja da je arhitektonski spomenik, bilo koje vrste i značenja, nedjeljivo povezan s okolinom, a time i širim regionalnim prostorom. Jedna od osnovnih zadaća zaštite kulturne baštine, osim zaštite i očuvanja fizičke strukture arhitektonskog spomenika, je težnja da se spriječi devastacija neposrednog prostora, kako bi on očuvao svoje autentično okruženje, a time i svoje prostorne vrijednosti i značenje. Na

navedenim je principima definiran i novi segment zaštite kulturne baštine, a to je pojam kulturno-povijesnih cjelina. Smatrajući da kulturno i prirodno nasljeđe predstavlja harmoničnu cjelinu, čiji su elementi nedjeljivi, nametnula se potreba integralnog pristupa analizi i vrednovanju prostora.

Načela zaštite kulturne baštine su slijedeća:

- kulturna i prirodna baština predstavlja temelj identiteta i dokaz kontinuiteta sredine, te je treba zaštititi od devastacije i degradacije;
- osim pojedinačnih gradevina, kulturnu baštinu čini i prostorna baština, bilo da je rezultat ljudskog djelovanja kroz povijest, ili je djelo prirode i čovjeka;
- kulturnu baštinu osim reprezentativnih gradevina čine i skromna ostvarenja tradicijske gradnje;
- u cilju cjelovite zaštite kulturne i prirodne baštine potrebno je uvoditi poticajne mjere za zaštitu ruralne graditeljske baštine;
- potrebno je naročito inzistirati na primjeni suvremenog pristupa arheološkoj znanosti koja uključuje neposrednu suradnju prostornih planera i arheologa.

4.4. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU OPĆINE MARTINSKA VES

4.4.1. Mjera 1 - Racionalno korištenje i zaštita prostora

Racionalno korištenje i zaštita prostora vezano je uz učinkovitu funkcionalnu organizaciju naselja i veličinu prostora koji je obuhvaćen granicama građevinskih područja. Na temelju sagledavanja stanja u prostoru postojećih naselja, utvrđuju se sljedeći ciljevi:

- sprječavanje svakog daljnjeg neopravdanog širenja građevinskog područja naselja;
- racionalno i optimalno korištenje postojećih građevinskih područja;
- izuzimanje površina neprimjerenih za izgradnju iz građevinskih zona (kao što su poljoprivredno, šumsko zemljište i sl.), a ako je potrebno, za proširenje predložiti zamjensko zemljište u svrhu kompaktnije i racionalnije gradnje;
- smanjivanje građevinskih područja naselja na dimenzije primjerene potrebama na osnovu prethodnih provjera na terenu;
- novu gradnju, stambenu ili neku drugu, prioritetno provoditi na dijelovima postojećih građevinskih područja koji su već opremljeni infrastrukturom, te na nedovoljno ili neracionalno izgrađenim dijelovima naselja kroz interpolaciju, dogradnju i nadogradnju;
- objektivno sagledavanje potreba za prostorom za svako naselje uz uvažavanje postojećih i procijenjenih demografskih procesa, procjenu gospodarskih potencijala i potreba te drugih obilježja ili posebnosti značajnih za dotično naselje;
- sprječavanje te radikalno sankcioniranje i suzbijanje neplanske (bespravne) izgradnje u obodnim dijelovima naselja i u područjima udaljenijim od postojećih naselja, a posebno na brdskim predjelima (vikendice, stambeni objekti te manje građevine do 25 m² (klijeti, spremišta za voće, izgrađeni na usitnjenom posjedu), jer su gospodarski neisplative, vizualno degradiraju prostor (neprimjerena gradnja

i gradnja na vrijednim lokacijama), a njena iskoristivost (vremenski i funkcionalno) je slaba;

- precizno inventariziranje postojeće infrastrukture (prometnice, telekomunikacije, energetska mreža, vodovod, odvodnja), kao i provođenje procjene potrebnih (poželjnih) infrastrukturnih zahvata, radi poboljšanja kvalitete i standarda življenja, a na način da se prioritetno ispita mogućnost korištenja postojećih koridora i izbjegne zauzimanje novih površina posebice vrijednih resursa (šumskih i poljoprivrednih);
- stvaranje uvjeta za razvitak gospodarstva na načelima racionalnog odnosa prema prostoru, što znači da gospodarske djelatnosti prioritetno treba locirati u već formiranim gospodarskim zonama, naravno uz moguća proširenja, i tamo gdje to omogućava infrastruktura;
- unapređenje postojećih djelatnosti koje po kriterijima zaštite okoliša ne odgovaraju prostoru u kojem su locirane. Njihovu uspostavu diktira razina prihvatljivosti u prostoru, a u slučaju odstupanja, treba planirati izmještanje, što znači da se u takvim slučajevima ne mogu planirati ni proširenja postojećih lokacija;
- realno procjenjivanje financijskih mogućnosti pripreme i uređenja građevinskog zemljišta (lokalni proračun, sufinanciranje iz drugih izvora) kako bi se uravnotežili programi želja i potreba sa stvarnim mogućnostima;
- valorizacija kvalitete prostora i okoliša s ciljem zaštite i očuvanja temeljnih resursa (šume, poljoprivredni prostori, vode i dr.), i njihove prostorne kompozicije u širem i užem okruženju.

4.4.2. Mjera 2 - Utvrđivanje građevinskih područja naselja

Na osnovi preporuka za oblikovanje građevinskih područja i ciljeva za racionalno korištenje i zaštitu prostora u naseljima iz PP-SMŽ, te analize i ocjene postojećih građevinskih područja, utvrđeni su sljedeći ciljevi za definiranje planiranih građevinskih područja u općini Martinska Ves:

- racionalno i optimalno koristiti postojeća građevinska područja;

- preispitati i iskoristiti sve mogućnosti preoblikovanja postojećih građevinskih područja;
- objektivno sagledati potrebu za prostorom za svako naselje uz uvažavanje kretanja postojećih i procjene budućih demografskih procesa, procjenu gospodarskih potencijala i potreba, te drugih obilježja ili posebnosti svakog naselja;
- vrednovati kvalitete prostora i okoliša s ciljem očuvanja temeljnih resursa (šume, poljoprivredni prostor, vode i dr.);
- prioritetno koristiti za izgradnju dijelove postojećih građevinskih područja koji su već opremljeni komunalnom infrastrukturom;
- planirati prostore za budući prostorni razvoj naselja na način da se ukine dio dosadašnjeg građevinskog područja koji se pokazao neiskoristivim;
- spriječiti linerani rast naselja duž županijskih i državnih cesta, te poticati rast naselja po dubini prostora;
- obuhvatiti granicama građevinskog područja - područja gospodarskih zona.

4.4.3. Mjera 3 - Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

U sastavu naselja cilj je postići dobro strukturiran policentričan sustav, a uređenje prostora naselja treba planirati i provoditi na temelju utvrđenih prostornih mogućnosti i optimalnog iskorištenja prostora uz osiguranje prostora javne namjene i opremanja infrastrukturom. U smislu uređenja naselja osnovni ciljevi su:

- razvijanje i urbaniziranje općinskog središta da bi ono postalo nositelj razvoja područja Općine;
- voditi aktivnu politiku uređenja naselja povećanjem stambenih, komunalnih i drugih standarda;
- obnova sadržaja i funkcija kao nužnog preduvjeta za uspostavljanje života na određenom području;

- osiguranje prostornih uvjeta za intenzivniju izgradnju djelatnosti koje mogu potaknuti razvoj;
- planiranje gospodarskih zona u područjima koja je moguće kvalitetno opremiti prometnicama i komunalnom infrastrukturom;
- prilagođavanje nove izgradnje morfologiji vrijednih naselja i očuvanje njihove morfologije;
- usmjeravati novu stambenu i drugu gradnju u nedovoljno izgrađene dijelove naselja te u prostorne cjeline naselja već opremljene komunalnom infrastrukturom;
- osigurati prostorne preduvjete za gradnju s racionalnim gustoćama naseljanosti primjerenim naselju;
- uravnotežen razmještaj i veličina pojedinih namjena unutar naselja i izbjegavanje konfliktnih situacija vezanih uz neadekvatan odnos pojedinih gospodarskih i javnih sadržaja prema stanovanju;
- uređenje zelenih i rekreacijskih površina naselja, kao i pješačkih staza odvojeno od kolnika glavnih državnih i županijskih cesta u naseljima kroz koja prolaze te prometnice, uz posebnu pažnju;
- obnova graditeljske i prirodne baštine u okvirima svakog pojedinog naselja. PP-SMŽ za gradska i općinska središta, u koje se ubraja i Martinska Ves, planira se naročito:
 - revitalizacija i infrastrukturna rekonstrukcija,
 - uspostavljanje kvalitetnijih uvjeta života i
 - osposobljavanje za cjelovitu ulogu lokalnih središta.

Temeljni ciljevi razvitka komunalne infrastrukture na području općine Martinska Ves su:

- komunalnu infrastrukturu u naseljima prilagođavati potrebama, vodeći pritom stimulativne mjere podsticanja interesa za izgradnjom u zonama koje su u prioritetu prema razvojnim planovima pojedinih naselja

- stimulirati ulaganja u proizvodne pogone s novim zapošljavanjem u područjima sa već izgrađenom infrastrukturom
- modernizacija i izgradnja sustava cestovne mreže i komunalne infrastrukture prema najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima, koji na lokalnoj razini trebaju učinkovito pratiti gospodarski razvitak
- osiguranje kvalitetnog cestovnog pristupa svim naseljima, osobito u razvoju lokalne mreže kategoriziranih i nekategoriziranih puteva, što predviđa izgradnju moderniziranog kolnika s prometno-tehnološkim karakteristikama koje će zadovoljiti očekivani intenzitet prometa;
- osiguranje kvalitetne veze općinskog centra sa svim naseljima unutar Općine;
- dogradnja telekomunikacijske mreže unutar građevinskog područja naselja Općine;
- u skladu s porastom potreba, što uključuje i građevine pokretne telekomunikacije (bazne postaje);
- opskrba svih stanovnika i ostalih korisnika vodom;
- održanje kvalitete pitke vode uspostavljanjem učinkovitog sustava zaštite voda od zagađenja kao i provođenjem mjera zaštite;
- pokrivenost naselja sustavima odvodnje i napuštanje danas prisutnog principa ispuštanja otpadnih voda u podzemlje ili vodotoke, a s obzirom na znatna sredstva potrebna za odvodne sustave, razvoj mora biti primjeren zagađenjima i materijalnim mogućnostima;
- kontrola i po potrebi čišćenje industrijskih i drugih zagađenih voda;
- izdvajanje štetnih tvari iz tehnoloških otpadnih voda koje mogu izazvati oštećenja na kanalizacijskom sustavu, uslijed agresivnog sastava;
- uspostavljanje sustava zaštite voda na nivou gospodarskih subjekata i gospodarstva u cjelini s naglaskom na djelatnosti i naselja koja se nalaze unutar postojećih i potencijalnih budućih vodocrpilišnih zona, te u njihovom rubnom području;
- održavanje i po potrebi rekonstrukcija postojećih mjesnih (lokalnih) plinovoda te povećanje potrošnje i poboljšanje opskrbe plinom;
- rekonstrukcije i dogradnje distribucijske elektroenergetske mreže na 10 (20) kV naponskoj razini, radi zadovoljavanja propisanih standarda o isporuci električne energije i osiguranju potrebnih količina električne energije za razvoj;
- izgradnja javne rasvjete u svim ulicama naselja

- racionalizacija sustava komunalne infrastrukture na lokalnoj razini;
- na najmanju moguću mjeru smanjiti nepovoljne utjecaje komunalne infrastrukture na okoliš;
- svi gospodarski pogoni moraju imati izveden kvalitetan sustav odvodnje otpadnih voda, a po mogućnosti i njihovog pročišćavanja, te koristiti tehnologiju koja će sprječavati nepoželjne utjecaje na okoliš;
- razvijanje ostalih infrastrukturnih sadržaja koji na lokalnoj razini trebaju učinkovito pratiti gospodarski razvitak;
- sustavno rješavanje problematike zbrinjavanja otpada adekvatno broju stanovnika i strukturi naselja te procjeni količine otpada.

5. Projekti i prioriteti unutar Općine Martinska Ves

Kada uzmemo u obzir da na području cijele Općine Martinska Ves postoje prioritetni problemi o kojima ovisi kvalitetan život stanovništva Općine Martinska Ves, možemo zaključiti kako su glavni prioriteti općine:

- Izgradnje sustava odvodnje otpadnih voda s pročištačem i javne vodovodne mreže u svim naseljima općine Martinska Ves
- Izgradnja gospodarskih zona predviđenih u PPUO Općine Martinska Ves
- Obnova i adaptacija cesta i javne rasvjete
- Rekonstrukcija niskonaponske mreže zbog planiranih i aktualnih gospodarskih aktivnosti
- Obnova i adaptacija groblja i prostorija mrtvačnica
- Obnova adaptacija i izgradnja dječjih igrališta, škola i vrtića
- Izgradnja nogostupa i autobusnih ugibališta sa nadstrešnicama zbog sigurnosti djece i mještana
- Uređenje, adaptacija i izgradnja društvenih i mjesnih domova
- Sanacija kulturno povijesnih spomenika i sakralnih objekata
- Sanacija poljskih puteva i pristupnih mostova
- Rekonstrukcija mostova

- Izrada projektnih dokumentacija za pročišćivače otpadnih voda
- Izrada projektnih dokumentacija i studija važnih za rješavanje vitalnih problema Općine Martinska Ves te aplikacija na linije financiranja projekata JLS kao što su: municipalne obveznice, kreditne linije HBOR-a, kreditna sredstva Fonda za regionalni razvoj, sredstva Svjetske banke i ostala kreditna sredstva.
- Izrada projektnih dokumentacija i studija važnih za aplikaciju na resurse bespovratnih sredstava kao što su bespovratna sredstva za ulaganje u infrastrukturu iz predpristupnih programa (IPARD), sredstva resursnih ministarstava kao što je Ministarstvo Turizma i sva resursna ministarstva koja će objaviti natječaje vezane za jedinice lokalne samouprave i to po prioritetima iz ovog plana.
- Stvaranje sinergije kroz javno privatna partnerstva u svrhu kvalitetnije i brže realizacije prioritetnih projekata koji će donijeti povećanje broja zaposlenih u Općini Martinska Ves.
- Poticanje gospodarskih aktivnosti i ulaganje u poticanje održivog razvoja proizvodnje poljoprivrednih kultura, voćarstvo, vinogradarstvo, ljekovito bilje i plasman proizvoda u tuzemstvu i inozemstvu.

5.1. Gospodarske zone i njihov značaj

Za potrebe odvijanja gospodarskih djelatnosti, na području općine Martinska Ves formirana su izdvojena građevinska područja za gospodarske namjene i to:

P1 - Poljoprivredna zona Ljubljanica

$\Sigma P1 = 9 \text{ ha}$

P2 - Proizvodno poslovna zona Mahovo 1 = 20 ha

P3 - Proizvodno poslovna zona Mahovo 2 = 25 ha

P4 - Poljoprivredna zona Mahovo 3 = 25 ha

P5 - Poljoprivredna zona Mahovo 4 = 25 ha

P6 - Poljoprivredna zona Mahovo 5 = 25 ha

P7 - Proizvodno poslovna zona Martinska Ves 1

$\Sigma P7 = 2,3 \text{ ha}$

$\Sigma 2,3,4,5,6 = 120 \text{ ha}$

Granice izdvojenih građevinskih područja gospodarskih zona prikazane su na kartografskim prikazima 4.3.2. na katastarskim podlogama u mjerilu 1:5000 u sklopu PPUO Martinska Ves, a za gradnju građevina unutar navedenih područja primjenjuju se uvjeti propisani Odredbama PPUO Martinska Ves.

Gospodarske zone su strateški prioritet za razvoj gospodarstva općine Martinska Ves te izgradnjom istih općina osigurava kako veći broj zaposlenih stanovnika općine, tako i sigurnu budućnost za mlade stanovnike općine te na taj način osigurava i rast broja stanovnika unutar općine.

5.1.1. Izrada studija opravdanosti izgradnje gospodarskih zona

Za osiguravanje dostatnih sredstava izgradnje poduzetničkih zona na prostoru općine Martinska Ves osigurati će se sva potrebna dokumentacija za izradu studija

opravdanosti izgradnje poduzetničkih zona a sve u svrhu dobivanja bespovratnih sredstava za izgradnju istih.

5.1.1.1. Potrebna dokumentacija za izradu Programa zona

Odluka o osnivanju poduzetničke zone

Pisma namjere potencijalnih poduzeća

Ukupna površina poduzetničke zone

Blizina infrastrukture, cesta, voda, struja, plin

Prostorni plan

Katastarski plan

Gruntovni izvadak

Broj zaposlenih u općini

Registar nezaposlenih u općini

Izvadak iz prostornog plana (lokacija zone)

Stopa prireza (%)

Podaci o ulaganjima u općinu od strane privatnog sektora

Broj poduzeća i obrtnika na području Općine

Ukoliko dođe do izmjena u potrebnoj dokumentaciji po zahtjevima resursnih ministarstava osigurati će se na vrijeme i dodatna dokumentacija u svrhu osiguravanja dostatnih sredstava za izgradnju poduzetničkih zona.

5.1.2. Djelatnosti koje će se obavljati u zoni i broj korisnika zone

Općina će prihvaćati obavljanje onih djelatnosti u zoni koje su definirane Programom poticanja poduzetništva. U tom smislu, posebno će se podržavati proizvodne i proizvodno-uslužne djelatnosti koje dovode do:

- novih asortimanskih struktura u gospodarstvu,
- uvođenje viših tehnologija,
- povećanja izvoza i povezivanja s inozemnim tvrtkama visokom imagea,
- otvaranju novih radnih mjesta.

Za dobivanje suglasnosti o dodjeli zemljišta, ulagač - investitor je dužan dostaviti PISMO NAMJERE općinskom poglavarstvu. U pismu namjere ulagač - investitor mora naznačiti sve karakteristike o namjeravanoj investiciji, kako bi općinsko poglavarstvo moglo ocijeniti stupanj njezinog uklapanja u koncepciju razvoja poduzetničke zone. Nakon prihvaćanja pisma namjere, investitor - poduzetnik mora dostaviti investicijski program, na osnovi kojeg Poglavarstvo daje prijedlog vijeću.

Svoje mišljenje, nakon provedene analize o prihvatljivosti poduzetničkog pothvata općinske službe upućuju Poglavarstvu. Poglavarstvo na temelju mišljenja općinskih službi prihvaća ili odbija poduzetnički pothvat i dostavlja ga vijeću, koje daje ili odbija suglasnost u vezi realizacije poduzetničkog pothvata. Odluka vijeća je konačna.

Temeljni princip koji će biti primjenjivani kod odabira gospodarskih djelatnosti odnosit će se na osiguranje razvoja gospodarskih djelatnosti u zoni, ekološke prihvatljivosti, i razvoja općine kao gospodarskog središta s razvijenim poduzetništvom.

5.1.3. Ekološka prihvatljivost projekta osnivanja poduzetničke zone

Neriješena odvodnja otpadnih voda i fekalija, neadekvatno zbrinjavanje otpada, zaštita izvorske pitke vode, samo su neki negativni pritisci na okoliš na ovim prostorima.

Imajući to na umu, investitor će strogo voditi računa o strukturi djelatnosti koje će se obavljati u zoni, te će podržavati proizvodnju sa standardima kvalitete ISO i dr., koji uključuju i eko-bonitet.

U odabiru industrijskih djelatnosti, uvažavati će se proizvodnja i tehnologija koja je čistija, zdravija i prilagođena zahtjevima održivog razvoja u dugoročnom razdoblju.

5.1.4. Kriteriji za korištenje poduzetničke zone

Postoje određeni uvjeti i kriteriji za korištenje poduzetničke zone. Jedan od takvih kriterija je sadržaj gospodarskih djelatnosti koje se mogu razvijati u poslovnoj zoni. Zbog nužnosti da se u okviru zone osigura skladnost u rasporedu gospodarskih djelatnosti i njihova srodnost na pojedinim dijelovima zone, treba izraditi odgovarajući globalni raspored kojim se homogeniziraju istovrsne ili slične djelatnosti na predviđenim dijelovima. Na taj način osigurava se pravilan i skladan raspored djelatnosti u prostoru zone.

Osnovni kriteriji na temelju kojih bi se razmatrale ponude za ulaganje u zonu i koje moraju zadovoljavati potencijalni ulagači su:

- gospodarska djelatnost koju potencijalni ulagači namjeravaju realizirati na prostoru zone mora biti u skladu s razvojem gospodarstva. Djelatnosti koje nisu predviđene sadržajem gospodarskih djelatnosti neće se razvijati.
- temeljene orijentacije razvoja gospodarstva općine u pogledu veličine poduzetništva koje treba razvijati u zoni, pretpostavljaju realizaciju prioritetnog razvoja obrtništva malih i srednjih poduzeća.
- kod zapošljavanja prioritet trebaju imati stanovnici općine. Primjenljivost ovog kriterija uvjetovana je raspoloživošću traženih radnika u donosu na kvalifikacije i zanimanje.
- poduzetnici koji ulažu u gospodarske projekte za koje je «Pravilnikom o izradi studije o utjecaju na okolinu» propisana izrada takve studije, dužni su istu izraditi o svom trošku.

Poglavarstvo Općine Martinska Ves zadržava pravo da zatraži izradu studije i za one projekte ulaganja za koje nije takva obveza propisana Pravilnikom, ako to ocjenjuje potrebnim. Troškove izrade studije i u ovom slučaju snosi ulagač - investitor.

5.1.4.1. Priključenje gospodarskih objekata obavlja se u skladu s propisima:

Priključivanje na elektroenergetsku mrežu:

- Zakon o tržištu električne energije NN 68/01
- Opći uvjeti za opskrbu električnom energijom NN 14/06
- Tipizacija HEP-a za određene vrste objekata

Priključivanje na vodoopskrbu i plinsku mrežu:

- Zakon o komunalnom gospodarstvu NN 26/03
- Tehnički propisi za projektiranje, izgradnju i priključenje potrošača

Priključenje na telekomunikacijsku mrežu:

- Zakon o telekomunikacijama NN 122/03
- Posebni uvjeti građenja

Priključenje u sustav kanalizacije:

- Zakon o komunalnom gospodarstvu NN 26/03
- Odluka o odvodnji voda

Uključivanje u sustav odvoza smeća i otpada:

- Zakon o komunalnom gospodarstvu NN 122/03
- Odluka o komunalnom redu

5.1.5. TRŽIŠTE

Tržište kao osnovni činitelj uspješnog poslovanja iziskuje posebnu pažnju. To znači, prije donošenja odluke o ulaganju u poduzetničke zone, potrebno je sagledati situaciju tržišta. Tržište je izvor prihoda i mjesto novih mogućnosti poslovanja. Ostvareni uvjeti predviđanja znače i stvaranje uvjeta za daljnji razvoj.

Iz analize stanja gospodarstva u županiji i općini, uočljivo je da Općina Martinska Ves ima sve uvjete i potrebe za poduzetničkim zonama, čijim bi se otvaranjem uvelike smanjila nezaposlenost na prostoru općine.

S aspekta korištenja poduzetničkih zona, potencijalni korisnici su trgovačka društva i obrtnici, iz područja općine i van iste. Svi korisnici zona moraju se izjasniti s kojom se djelatnošću misle baviti. Prilikom donošenja takve odluke, moraju imati određena saznanja o potrebama tržišta za njihove proizvode i usluge, kao i sve druge osnovne elemente kao npr. potrebna kadrovska osnova, repromaterijali, financijska sredstva i sl. Vjerujemo da će odluke biti pravilno donošene i da s tog aspekta neće biti većih poteškoća.

5.1.5.1. Kritična strateška pitanja

Proces strateškog planiranja gospodarskog razvitka započinje određivati prioritete identificiranjem strateških pitanja koja su važna za postizanje željene buduće vizije općine.

Strateško pitanje traži načine da se utječe na slabe strane, gradi na jakim stranama, reagira na prijetnje i iskoriste mogućnosti za postizanjem vizije.

Strateško pitanje izraženo je u obliku upitne rečenice s mogućnošću više od jednog odgovora. Na primjer "Kako možemo podržati i poticati rast malih i srednjih poduzeća?" Odlučiti se za odgovore kao npr. inkubator, kreditna linija, poticaji i sl.

Pitanja na koja treba odgovor, mogu se sažeti u slijedeće kategorije:

- kako pomoći razvoju poduzetništva
- kako osigurati održivi razvoj s ekološkom svijesti,
- kako osigurati i poduprijeti razvoj ljudskih resursa i njihova veza s gospodarskim razvojem,
- kako smanjiti nezaposlenost,
- kako razviti potrebnu infrastrukturu,
- kako osigurati tehnološki razvoj.

Strateška pitanja polazna su točka za donošenje odluke koja su pitanja kritična strateška pitanja, koja će postati fokus strateškog plana gospodarskog razvoja. Pri selekciji kritičnih strateških pitanja, u obzir su uzeti slijedeći kriteriji:

- kada će se općina suočiti s kritičnim pitanjem,
- koliki će biti razmjor utjecaja tog pitanja,
- koliko teško će biti baviti se rješavanjem tog pitanja,
- koje su moguće posljedice ako se ovo pitanje ne počinje rješavati.

Ovdje su bitna tri kritična strateška pitanja za Općinu Martinska Ves:

1. Kako možemo poduprijeti razvitak novih poslovnih subjekata i otvoriti nova radna mjesta ?
2. Kako osigurati održiv razvoj s ekološkom svijesti ?
3. Kako osigurati i podržavati razvitak ljudskih resursa i njihovu povezanost s gospodarskim razvitkom ?

5.1.5.2. Preporučene intervencije (projekti) potpore kritičnim pitanjima

S ciljem određenja područja koja će na najbrži i najučinkovitiji način snažno poduprijeti daljnji gospodarski razvoj i ostvariti uvjete za (samo) zapošljavanje je razvoj malog poduzetništva, uključujući i pomoć nužnih institucija, pritom nije namjera zanemariti ostale segmente razvoja.

Uz otvaranje novih radnih mjesta, važno je napomenuti i ekološku i infrastrukturnu sređenost zona kao nužnih značajki razvoja suvremenog gospodarstva. Ujedno, kvalitetnim ostvarenjem zona kao i razvoja malog poduzetništva, daju se preduvjeti i podrška razvoju turizma i poljoprivrede.

Za realizaciju poduzetničkih zona, postoje određeni razlozi od kojih su neki:

- poticanje razvoja malih poduzetnika (potencijalnih i postojećih) pružanjem logistike zona pod povoljnim uvjetima od strane općine,
- mala poduzeća, statistički gledano, imaju daleko kvalitetnije iskorištenje uloženog kapitala od velikih, kod malih poduzeća najviša je stopa zaposlenosti po uloženom kapitalu kao i najviša stopa ostvarenog prihoda po kapitalu.

Za poduzetničke zone naročito je značajno osigurati dovoljan broj ulagača, koji će biti nositelji značajnijeg broja radnih mjesta, uz nužno poštivanje ekoloških kriterija.

5.2. IPA program

Instrument pretpristupne pomoći (eng. Instrument for Pre-Accession Assistance - IPA) pretpristupni je program za razdoblje od 2007. do 2013. godine koji zamjenjuje dosadašnje programe CARDS, Phare, ISPA i SAPARD.

Osnovni ciljevi programa IPA su potpora državama kandidatkinjama (Hrvatska, Makedonija i Turska) i državama potencijalnim kandidatkinjama (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija) u usklađivanju zakonodavstva s pravnom stečevinom EU te provedbi usklađenih propisa, kao i u pripremama za korištenje fondova koji će Hrvatskoj biti na raspolaganju kao državi članici Unije (strukturni i poljoprivredni fondovi, Kohezijski fond).

Zbog učinkovitije provedbe osnovnih ciljeva IPA program je podijeljen na pet komponenti:

- I. Pomoć u tranziciji i jačanje institucija
- II. Prekogranična suradnja
- III. Regionalni razvoj
- IV. Razvoj ljudskih potencijala
- V. Ruralni razvoj

Za provedbu svake komponente programa IPA izrađuju se programski dokumenti:

- za komponentu I. programa IPA izrađuje se godišnji Nacionalni program
- za komponentu II. i V. sedmogodišnji Operativni programi
- za komponentu III. i IV. trogodišnji Operativni programi.

Za sveukupnu koordinaciju programa IPA u Hrvatskoj, osobito poslove pripreme i nadzora nad provedbom programa IPA, zadužen je Središnji državni ured za

razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU, a koordinacija financijskog upravljanja u nadležnosti je Ministarstva financija.

5.2.1. KOMPONENTA I.: Pomoć u tranziciji i jačanje institucija; Višekorisnička IPA komponenta

Pod Komponentom I poduprijeti će se reforma javne administracije, reforma prava, anti-korupcijska politika. Također, financirati će se strukturalne reforme u javnim financijama, ekonomskom restrukturiranju, poslovnom okolišu, statistici, zemljišne reforme i reforma tržišta rada. Jačanje institucionalnih kapaciteta za transpoziciju *acquisa* i implementaciju istog u skladu sa Pristupnim partnerstvom (institucionalno jačanje za upravljanje EU strukturnim fondovima). Financijska kontribucija za sudjelovanje Hrvatske u Programima Zajednice također će se financirati iz Komponente I.

Priprema i nadzor nad provedbom projekata iz I. komponente programa IPA u nadležnosti su Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU. Za provedbu projekata odgovorna je Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje i Voditelji programa koje je Vlada Republike Hrvatske imenovala u svakoj instituciji koja se koristi pretpristupnim fondovima Europske Unije.

5.2.2. KOMPONENTA II.: Prekogranična suradnja

Komponenta II. programa IPA Prekogranična suradnja za Republiku Hrvatsku predstavlja važan doprinos aktivnostima regionalnoga razvoja. Razdoblje od 2007.

do 2013. godine obuhvaća 6 posebnih programa prekogranične suradnje Republike Hrvatske, i to s državama članicama EU:

1. Republika Slovenija - Republika Hrvatska: u razdoblju od 2007. do 2009. godine za financiranje projektnih partnera iz Republike Hrvatske iz sredstava IPA na raspolaganju je 7,9 milijuna eura;
2. Republika Mađarska - Republika Hrvatska u razdoblju od 2007. do 2009. godine za financiranje projektnih partnera iz Republike Hrvatske iz sredstava IPA na raspolaganju je 6,4 milijuna eura;
3. Jadranska prekogranična suradnja / Talijanska Republika - Republika Hrvatska: u razdoblju od 2007. do 2009. godine za financiranje projektnih partnera iz Republike Hrvatske iz sredstava IPA na raspolaganju je 17,9 milijuna eura;

i s državama potencijalnim kandidatkinjama za članstvo u EU:

4. Republika Hrvatska - Bosna i Hercegovina: u razdoblju od 2007. do 2009. godine za financiranje projektnih partnera iz Republike Hrvatske iz sredstava IPA na raspolaganju je 3 milijuna eura;
5. Republika Hrvatska - Republika Crna Gora: u razdoblju od 2007. do 2009. godine za financiranje projektnih partnera iz Republike Hrvatske iz sredstava IPA na raspolaganju je 1,2 milijuna eura;
6. Republika Hrvatska - Republika Srbija: u razdoblju od 2007. do 2009. godine za financiranje projektnih partnera iz Republike Hrvatske iz sredstava IPA na raspolaganju je 2,4 milijuna eura.

Također, u sklopu komponente II. programa IPA, financirat će se i projekti u sklopu transnacionalnih programa suradnje u kojima aktivno sudjeluje Republika Hrvatska, a to su:

1. Transnacionalni program Jugoistočni Europski Prostor SEE (South Eastern Space) - u razdoblju od 2007. do 2009. godine za financiranje projektnih partnera iz Republike Hrvatske iz sredstava IPA na raspolaganju je 1.490.000 eura.
2. Transnacionalni program Mediteran - u razdoblju od 2007. do 2009. godine za financiranje projektnih partnera iz Republike Hrvatske iz sredstava IPA na raspolaganju je 159.000 eura.

Prekogranična suradnja obuhvaća suradnju na izradi i provedbi zajedničkih projekata dvaju ili više prekograničnih projektnih partnera, sudionika s regionalne razine. Novčana sredstva dodjeljuju se temeljem zajedničkih natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava prema unaprijed utvrđenim prioritetima iz prekograničnih (6) i transnacionalnih (2) programa koje je službeno odobrila Europska komisija.

5.2.3. KOMPONENTE III. i IV.:

Korištenjem III. i IV. komponente programa IPA, Hrvatska se priprema za upravljanje financijskim instrumentima koji će joj biti dostupni nakon stjecanja statusa države članice Europske Unije, odnosno strukturnim fondovima i Kohezijskim fondom. Namjena tih fondova je s jedne strane poduprijeti gospodarski rast kako bi se dostigla veća konkurentnost na globalnoj razini, a s druge strane pomoći napredak područja koja se suočavaju s razvojnim poteškoćama.

Komponente III. i IV. programa IPA prilagođene su pravilima strukturnih fondova i Kohezijskog fonda, što podrazumijeva da se strateških dokumenti i institucije koje upravljaju ovim komponentama pripremaju na gotovo istovjetan način kao i u slučaju korištenja financijskih instrumenata koji su na raspolaganju državama članicama, pa time upravljanje programom IPA predstavlja vrijedan proces učenja.

Krovni strateški dokument za korištenje III. i IV. komponente programa IPA predstavljen je Okvirom za usklađenost strategija za razdoblje 2007.-2013.

5.2.3.1. Komponenta III.: Regionalni razvoj

Komponenta III. programa IPA obuhvaća tri sektora - promet, zaštitu okoliša i regionalnu

konkurentnost. Tako su u sklopu te komponente izrađena tri operativna programa za trogodišnje programsko razdoblje 2007.-2009.:

1. Operativni program zaštite okoliša,
2. Operativni program za promet i
3. Operativni program za regionalnu konkurentnost.

Provedba projekata u sklopu ovih operativnih programa trajat će do kraja 2012. godine. Tekst Operativnih programa moguće je pronaći na www.strategija.hr

5.2.3.2. Komponenta IV.: Razvoj ljudskih resursa

Operativni program za razvoj ljudskih resursa predstavlja programski okvir za korištenje sredstava u sektoru zapošljavanja, obrazovanja i socijalne uključenosti. U cilju stvaranja novih i kvalitetnijih radnih mjesta, program će se baviti ograničenim brojem prioriteta od ključne važnosti za socijalnu i ekonomsku koheziju.

5.2.4. KOMPONENTA V.: Ruralni razvoj – IPARD

Peta komponenta IPA programa pruža potporu Hrvatskoj u razvoju politika i pripremama za provedbu i upravljanje Zajedničkom poljoprivrednom politikom s naglaskom na doprinos održivoj prilagodbi poljoprivrednog sektora i ruralnih područja te na pripremu za provedbu pravne stečevine Zajednice u vezi sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom.

Osnova je za korištenje financijskih sredstava namijenjenih petoj komponenti IPA programa - Plan za poljoprivredu i ruralni razvitak 2007. - 2013. - IPARD plan.

5.3. Poljoprivreda i CAP (Common Agricultural Policy)

Hrvatsku poljoprivredu će ulaskom u Europsku uniju određivati u najvećem dijelu zajednička poljoprivredna politika Europske unije (Common Agricultural Policy – CAP), zato je potrebno se upoznati s temeljnim odredbama dokumenata po kojima se provode u praksi mjere CAP-a.

CAP je sustav poticaja i programa koji iznosi 54,7 milijardi €, odnosno 43 % proračuna Europske Unije. CAP kombinira direktne poticaje za kulture uključujući garantirane minimalne cijene za određene proizvode, uvozne tarife i kvote na određenim proizvodima izvan Europske unije. Sadašnja reforma koja je u tijeku trebala bi smanjiti uvozne kontrole i preusmjeriti poticaje u odnosu na zemljišne površine, a ne prema određenim kulturama. Ta će prijelazna faza trajati do 2012 godine.

Do 2013. Godine očekuje se postupno smanjenje subvencija koje bi trebale iznositi 32 % proračuna, a očekuje se povećanje razvojnih fondova EU regionalne politike. Temeljni je cilj CAP-a osigurati farmerima dostojan životni standard, potrošačima osigurati kvalitetnu hranu po prihvatljivim cijenama i sačuvati ruralno naslijeđe.

Povijest i očekivani razvoj CAP-a

Europska komisija ustanovila je CAP 1960 godine, a 1957 godine je ustanovljeno zajedničko tržište Rimskim Ugovorm 1957. Godine. Početni ciljevi Rimskog ugovora bili su:

1. Povećanje produktivnosti promocijom tehničkog napretka i postizanjem optimalne uporabe faktora proizvodnje, posebno rada
2. Osigurati dostojan životni standard ruralne zajednice
3. Stabilizirati tržište
4. Osigurati dostupnosti opskrbe
5. Osigurati potrošačima hranu po prihvatljivim cijenama

CAP je prepoznao potrebu različite socijalne strukture ruralnih područja i prirodnih dispariteta između različitih poljoprivrednih regija i potrebe za postupnim prilagođavanjem i izravnavanjem stupanja njihovog razvitka.

Tada su određene tri vrste mjera:

1. Interventne cijene u slučaju poremećaja na tržištu
2. Izravni poticaji poljoprivrednim proizvođačima koji su isplaćivani po zemljišnoj površini za određenu kulturu, a što je reformom 2005. ukinuto, te je ostalo samo načelo zemljišne površine kao kriterijia, a pojačana je komponenta povoljnog utjecaja na okoliš
3. Kvote koje su bile isplaćivane za stavljanje u strane bile su tzv. kvote stavljanja u stranu tj. smanjenja proizvodnje za određene proizvode kao što

su mlijeko, žito i vino zbog prijetnje hiperprodukcije. Sada se također postupno napušta ta metoda stimuliranja, zbog rastućih cijena i povećane potrebe za hranom, odnosno biogorivima.

1984. godine su ustanovljene kvote mlijeka koje su dovele do sadašnjih nestašica mlijeka jer su ograničavale pojedine zemlje u apsolutnim iznosima proizvodnje.

Agenda 2000. Uvela je termin multifunkcionalnosti poljoprivrednih aktivnosti nastojeći ojačati tri područja:

1. Agroekološke programe
2. Podršku za najzastupljenija područja
3. Potporu u investiranju s ciljem podizanja poljoprivredne produktivnosti i konkurentnosti

Reforma 2003. provedena je istovremeno s ulaskom 10 novih zemalja istočne i južne Europe. Ta reforma dala je veću slobodu zemljama članicama da odaberu dali će se potpore isplaćivati na razini pojedinih gospodarstava ili na regionalnoj osnovi. Korisnici imaju veću fleksibilnost i mogu sami određivati što će proizvoditi osim voća, povrća i stolnog krumpira. Zauzvrat moraju svoju zemlju držati u dobrom stanju plodnosti uz primjenu svih mjera očuvanja okoliša.

Sve više se kao kriterij dodjeljivanja potpora uvodi provođenje mjera zaštite okoliša, dobrobit životinja, kvaliteta i sigurnost hrane, te investicije u podizanje produktivnosti. Iz istog razdoblja tj. 2003. Godine datiraju i mjere smanjenja stakleničkih plinova što bi trebalo postići u 5,75 % do 2010 i 8 % do 2007, a to praktički znači korištenje obradive zemlje za proizvodnju biogoriva.

U međuvremenu se kroz praksu došlo do spoznaje da je to neprovedivo, budući da Europa ne raspolaže dostatnim slobodnim površinama koji bi namjenila proizvodnji biogoriva jer bi u suprotnom izazvala nesrazmjerno veće povećanje cijena hrane.

Jedan od mogućih pravaca u kojem će evoluirati daljnja reforma CAP-a biti će ukidanje načela financijske solidarnosti što će značiti da se svaka zemlja financira posebno. Daljnja posljedica je da će bogate zemlje, kao Njemačka, Francuska, Nizozemska, Švedska moći više izdvajati za potporu svojoj poljoprivredi dok će nove članice osobito iz Južne i Istočne Europe moći daleko manje izdvajati za iste namjene. To će značiti da neće moći srednjoročno doseći istu tehnološku i konkurentsku razinu proizvodnje kako bi dostigla tradicionalne članice.

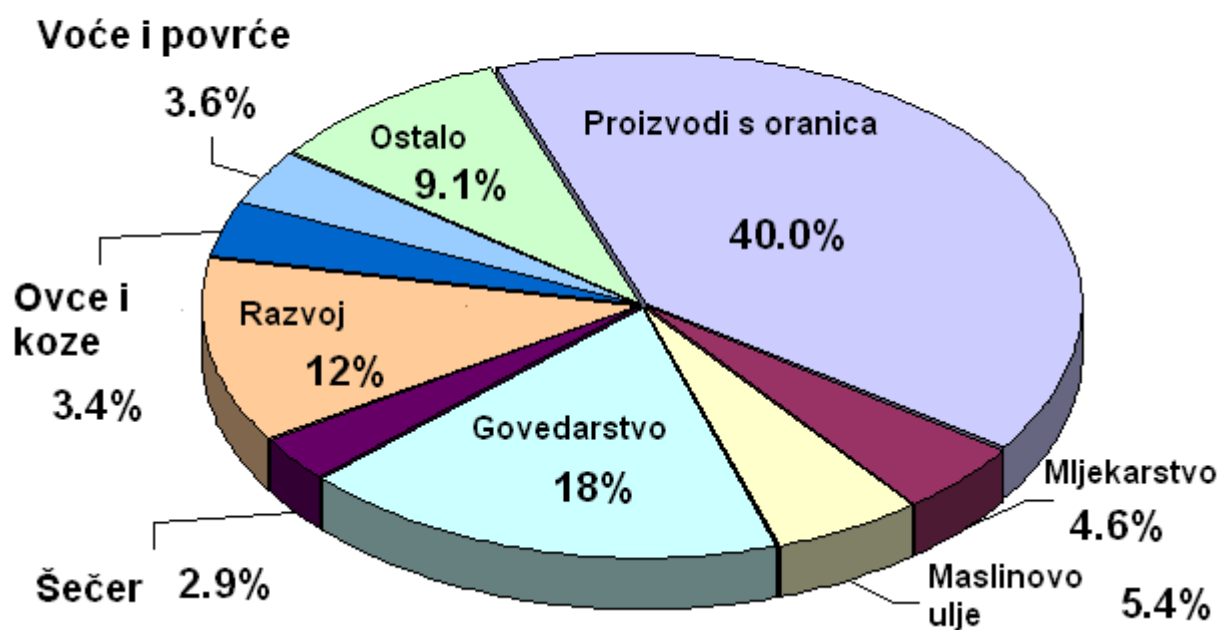
Smatra se da će to biti jedan od glavnih prijedora u debatama o daljnjoj reformi CAP-a. Predstoje također i tvrdi pregovori za promjene u statusu:

1. Mliječnih kvote- najvjerojatnije da slijedi postupno ukidanje tih kvota zbog rastuće svjetske potražnje i već sada nedostatne proizvodnje, pa je postalo apsurdno ograničavati količine
2. Alokacija i transparentnost u CAP isplatama – u sustavu postoje mnoge nejasnoće te sve strane traže preglednost isplata i dostupnost informacija
3. Biogoriva - cilj je smanjenje CO₂ emisije za 20 % u sljedećih 13 godina, a komisija očekuje da će obnovljiva energija do 2020 iznositi 20 % od ukupne potrošnje od čega minimum 10 % biogoriva. Upravo to je postalo problematično zbog nemogućnosti da se značajnije zemljišne površine prenamjene za proizvodnju biogoriva, a bez da se izazovu veći poremećaji na tržištu hrane.

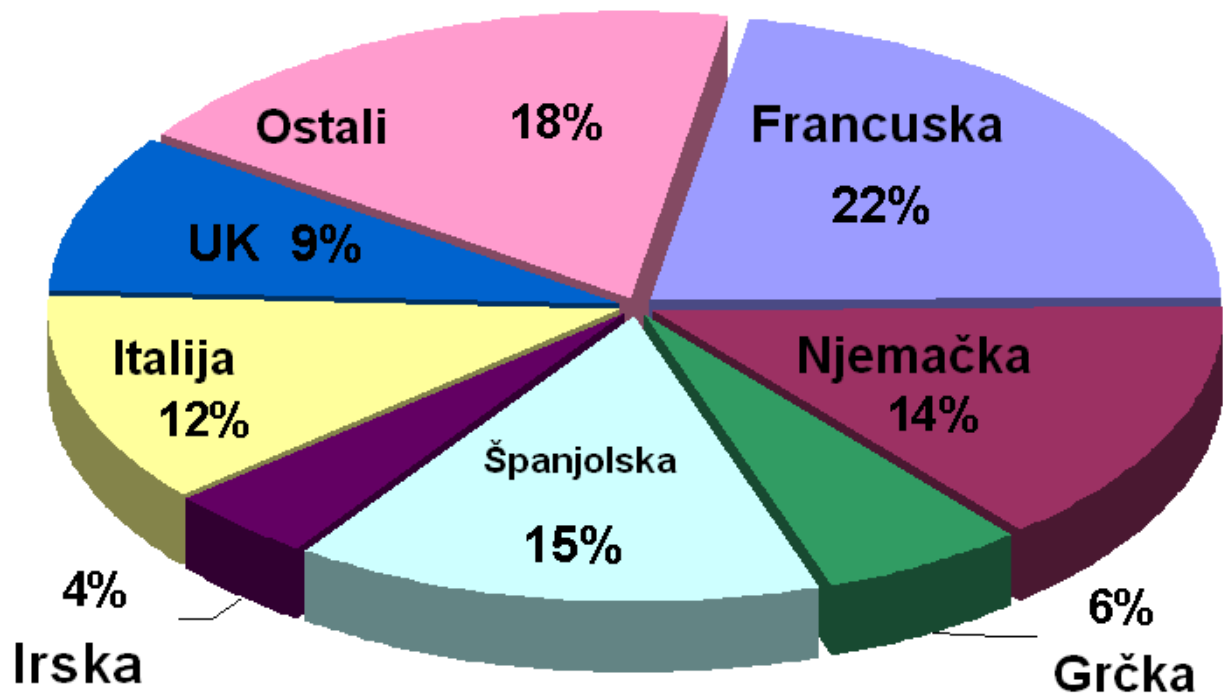
Novo zemlje se smatraju oštećene zbog toga što najveći dio potpora odlazi velikim proizvođačima, a u novim članicama raspoložive su manje zemljišne površine po jednom proizvođaču što ih stavlja u neravnotežan položaj.

Važno je biti upoznat s činjenicama o mogućoj daljnjoj evoluciji politike i prakse CAP-a kako ne bismo imali iluzije i prevelika očekivanja o mogućem sponzorstvu našim poljoprivrednim proizvođačima.

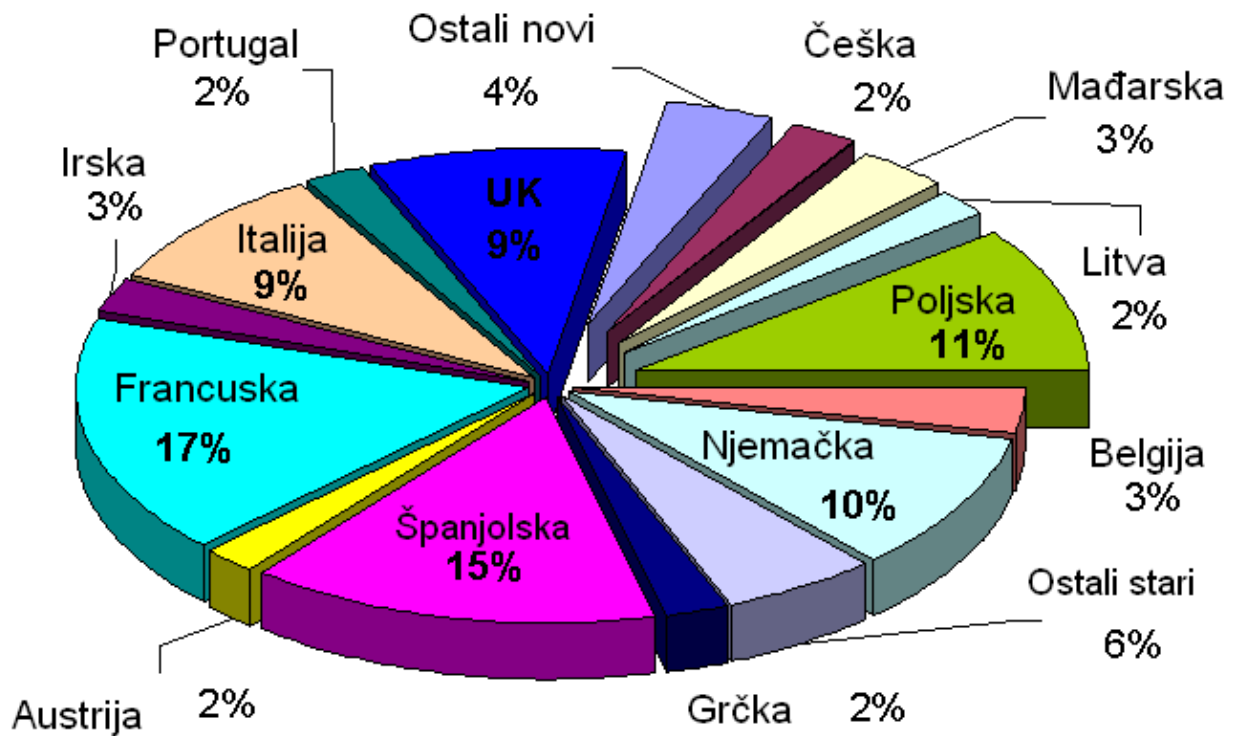
Sektorska struktura fondova CAP-a

Struktura korisnika CAP-a

Postotak obradivih površina u EU po zemljama

Zaključna razmatranja uz CAP

Zajednička agrarna politika u priličnoj je mjeri evoluirala od svojih početnih načela i ciljeva. Dok je po utemeljenju bilo važno podupirati što veću proizvodnju uz dobivanje velikih količina jeftinih proizvoda današnja doktrina temelji se na postizanju ravnoteže koja će prevagnuti prema kvaliteti, ekološko prihvatljivoj proizvodnji i očuvanju okoliša, osiguranju određene količine biogoriva kao dijela obnovljivih izvora energije.

Zemlje nove članice ne mogu više računati na linearnu participaciju u fondovima CAP-a iz razloga što među vaneuropskim zemljama raste otpor i pritisci da se potpore CAP-a smanje jer prema njihovim shvaćanjima stvaraju nepotrebne poremećaje u paritetima cijena, umjetno smanjujući troškove proizvodnje u Europi i samim time nelojalnu konkurenciju prema proizvođačima iz trećih zemalja.

Takva shvaćanja prodiru i u zemljama EU-a pa se sve više zastupa stajalište da bi preusmjeravanjem obilnog financiranja putem CAP-a prema drugim sektorima bili postignuti daleko veći razvojni efekti, a da bi se dostupnost hrane po povoljnim cijenama mogla postići ukidanjem sadašnjih diskriminatornih uvoznih nameta. Takva se politika pokušava artikulirati u okviru WTO-a u svim pregovorima o usklađivanju tarifa između vodećih industrijskih zemalja i nerazvijenog dijela svijeta.

Od svega ovoga za nas je bitno usvojiti ta nova doktrinarna načela koja će najkraće upućivati na:

- Okrupnjavanje zemljišnih površina
- Proizvodnju visokokvalitetnih proizvoda
- Smanjenje nitratnih gnojiva po jedinici površine (u tomu Hrvatska neće imati problema jer ni sada ne postoji prekomjerno korištenje umjetnih gnojiva).

- Također se valja oduprijeti očitj zabludi da se može proizvesti dovoljno biogoriva koliko predviđaju energetske povelje, a da se značajno ne smanjuju površine namjenjene proizvodnji hrane

KRITERIJI ZA ODABIR PROJEKATA

Odabir projekata važan je proces. Projekti odabrani za provedbu kroz PUR moraju biti u skladu s dogovornom PUR strategijom te s županijskim i nacionalnim strategijama i planovima. Projekti moraju biti izvedivi i moraju biti selektirani na transparentan način. Ove i druge kriterije razmatrali su članovi Radne skupine i Partnerskog odbora Općine Martinska Ves te donijeli odluku o procesu odabira projekata i njima pripadajućim kriterijima opisanim u Tablici 5.1

Tablica 5.1: Dogovorni kriteriji za odabir projekata

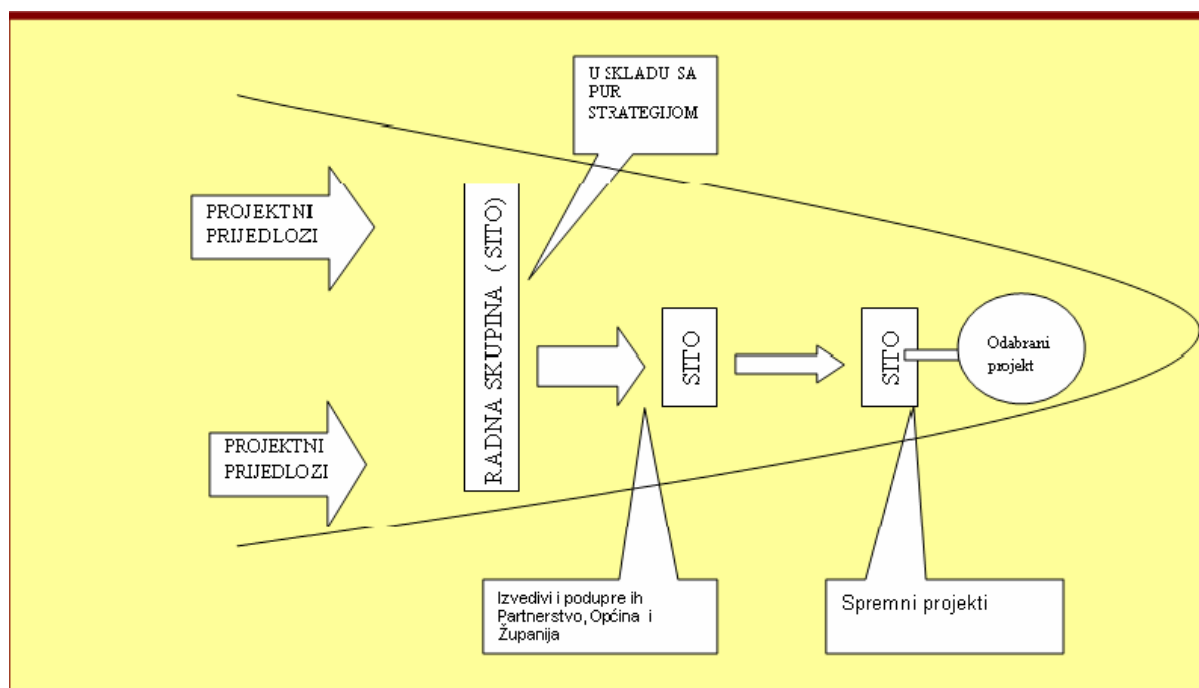
Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
IDENTIFIKACIJA Ovim se procesom odabiru projekti.	Mogu biti u bilo kojoj fazi razvoja projekta, od početne zamisli do detaljnog plana, ali moraju: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Odražavati strategiju PUR-a – tj. pozivati se na pitanja iz osnovne i SWOT analize i proizlaziti iz prioriteta i mjera PUR-a. ☐ Podudarati se sa ostalim odobrenim planovima (tj. postojećim i odobrenim nacionalnim/ županijskim prostornim planovima i planovima jedinica lokalne samouprave) <p><u>I u najboljem slučaju bi trebali:</u></p> Pridonositi poboljšanju ekološkog upravljanja Općine Martinska Ves	Dugačka lista projekata s pravom prvenstva koji zadovoljavaju kriterije podijeljene po sektorima. Ti sektori bi se u potpunosti trebali prilagoditi vladinim (i donatorskim) sektorima. <p>Karakteristični sektori bi bili:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Razvoj poduzetništva ☐ Razvoj poljoprivrede ☐ Infrastruktura i "smeđi okoliš" (kanalizacija, odlagališta otpada i sl.) ☐ Prosvjeta i razvoj ljudskih resursa

	☐ Pridonosi održanju lokalne infrastrukture ☐ Graditi lokalne kapacitete u privatnom ili javnom sektoru ☐ Općenito se prilagođavati horizontalnim načelima EU	☐ Zdravstvo i socijalna skrb ☐ Kulturna baština, zeleni okoliši turizam
Stupanj	Kriteriji (Projekti bi trebali)	Ishodi
DAVANJE PRVENSTVA (PRIORITETA) Primjena ovih kriterija će se poslužiti prethodno utvrđenim podacima koji uključuju izbor, opseg, troškove i dobiti. Ako su ovi nepostojeći, ostaje neizvjesno da li će projekt biti svrstan pod projekte sa pravom prvenstva.	Obavezni kriteriji: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Mora biti označen kao projekt sa pravom prvenstva od strane Partnerskog odbora</i> • <i>Može se brzo razviti u potpuno izvediv i ponuditi detaljni plan izvedbe – (bez značajnijih tehničkih, ekoloških, financijskih, privrednih ili socijalnih pitanja)</i> • <i>Može se brzo izgraditi – npr. nabavka zemljišta ne predstavlja problem, postojeća lokacijska/građevinska dozvola</i> • <i>Raspoloživa sredstva sufinanciranja. Prikazati druge izvore sufinanciranja do 20 % troškova projekta</i> • <i>Početna procjena optimizira dobit prema troškovima</i> • <i>Može biti rukovođen i održavan od strane odgovorne organizacije</i> 	Lista VISOKO PRIORITETIZIRANIH projekata u svakom od sektora koji uglavnom zadovoljavaju pred izvedbu. Ovo prilagođavanje prioriteta na lokalnoj razini sa prioritetima vlade i donatora olakšava pristup sredstvima financiranja. Projekti iz svakog sektora trebaju biti upakirani tako, počevši od onih sa najvećim pravom prvenstva, da se što bolje prilagode postojećim sredstvima financiranja. Ako je projekt sa pravom prvenstva proglašen neizvedivim, onda se mogu uključiti daljnji prioritetni projekti iz istog sektora.

	<p>Poželjni kriteriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Da predstavlja preduvjet za provedbu slijedećih projekata</i> • <i>Potencijalno privlači dodatne Fondove Općini i Županiji</i> • <i>Nadopunjuje ostale PUR projekte</i> • <i>Promovira socijalnu uključenost</i> 	
<p>NACRT PROJEKATA za sve projekte sa pravom prvenstva</p>	<p>SVI prioritizirani projekti trebali bi uključivati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Predmet, prioritet i mjeru za koju se veže prijedlog projekta • Kratki opis postojeće situacije • Kratki opis prijedloga rješenja koji sadržava mogućnosti, ciljne korisnike, dopunske projekte i operativne odgovornosti • Trenutni status pripreme • Sva ključna pitanja u vezi sa okolišem ili nabavkom zemljišta <p>Uključenje u prostorni plan za visoko prioritizirane projekte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Točni izdaci u rasponu od manje ili više 25 % • Početna procjena o koristima • Definiranje organizacije za sufinanciranje (i fondovi) • Kratak pregled plana 	<p>Matrica za projekte sa pravom prvenstva prema sektoru kao što je pokazano u tablici ispod:</p>

	primjene sa pripremljenim vremenskim tijekom i odgovornostima.	
--	--	--

Od projektnog prijedloga do provedbe projekta!

“Prosijavanje” Proces odabira projekata: Neki projekti možda neće uspjeti!
Ako nisu jasno opravdani i odgovarajući tj. ako nisu u skladu s PUR strategijom i nacionalnim programima i prioritetima donatora itd.

OKVIRNI PRIORITETNI PROJEKTI I “PIPELINE” (MREŽA) PROJEKATA

Dogovorni kriteriji za odabir projekata vode identifikaciju projekata. To je dinamičan proces, i uključuje davanje prvenstva (prioriteta) onim projektima koji su u skladu s PUR strategijom i koji su spremni za provedbu odnosno kompletirani s potpunom i pozitivnom procjenom izvedivosti. Slijedeći nakon tih prioriteta biti će oni

projekti koji trebaju biti detaljizirani do različitih stupnjeva. Svi ti projekti sačinjavaju "pipeline" projekata koji se jednostavno mogu podijeliti na slijedeće:

- **Projekte koji su spremni za provedbu** - Projekti spremni za provedbu, sve potrebne dozvole su dobivene i potpuna procjena izvedivosti je završena i pozitivna.
- **Projekte koji zahtijevaju potpunu procjenu izvedivosti** - Projekti koji mogu imati pozitivnu pred-studiju izvedivosti, ali za koje je sada potrebna potpuna studija izvedivosti, detaljni plan i/ili procjena troškova i koristi (cost-benefit analiza).
- **Projekte za koje su još potrebne pred-studije izvedivosti te početne procjene učinaka**
- **Projekti koji zahtijevaju procjenu izvedivosti i ranu procjenu učinaka.**
- **Projektne prijedloge** - Ideje koje će trebati razviti u projekte.

Očekuje se da će se cjelokupni "pipeline" projekata izraditi na način pokazan na slici 5.2. Ideja je razvijati sve više i više prikladnih projekata za provedbenu fazu nego što je slučaj na početku provedbe PUR -a. Slika 5.2 je shematski prikaz relativnih udjela svakog sektora tijekom vremena.

"Pipeline" projekata je proces koji se često opisuje kao početni dio upravljanja projektnim ciklusom. Projektne ideje najvažniji su dio ovog procesa. Ideje se moraju u budućnosti tražiti putem dobro organiziranih javnih poziva što će omogućiti široko sudjelovanje u PUR procesu (i općenito u razvoju Općine). Taj postupak valja ponoviti dvaput godišnje kako bi se osiguralo da se dobre ideje, u bilo koje vrijeme tijekom ovog postupka, mogu razviti u projekte. Sve ideje dostavljaju se u sličnom formatu koji se može prenijeti u bazu podataka i razvrstati prema ključnim kriterijima.

Priprema projekata mora se obavljati za mnogo projekata prema njihovom stupnju pripremljenosti za provedbu. U bilo koje vrijeme, projekti koji su spremni za provedbu

biti će u početnom stadiju provedbe dok će se istodobno raditi studije izvedivosti i pred-izvedivosti za druge projekte, u nadi da će se "proizvesti" projekti spremni za provedbu odmah nakon kraja provedbe prvog kruga projekata. Cilj je da se uvijek ima u provedbi što više relevantnih projekata u Općini – koliko god sustav to može podnijeti. Posebice relevantni projekti su oni koji mogu kombinirati više od jednog prioriteta. To bi moglo uključivati one projekte koji razvijaju i čine dostupnom nove ili odgovarajuće tehnologije za lokalne tvrtke kroz predloženi lokalni Centar za nove tehnologije. Time bi se rješavale poslovne potrebe za uslugama, potreba za razvijanjem veće lokalne stručnosti na visokim položajima te potreba za boljim povezivanjem obrazovanja s potrebama lokalnih poduzeća.

Specifični projekti koji su prioritetni za Općinu su slijedeći:

- ***Pilot-projekt edukacije poljoprivrednih gospodarstava*** u zajedničkoj inicijativi prerađivačkih tvrtki iz Hrvatske i učenika. Ovaj projekt trebati će kreirati od početka u suradnji s tvrtkama, Zavodom za zapošljavanje i postojećim poljoprivrednim školama.

Slijedeći ključni projekt mora se odnositi na povećanje učinkovitosti u poljoprivrednom i prehrambenom sektoru. Ranije iskustvo u regiji pokazalo je da nije dovoljno osigurati objekte za preradu za lokalne poljoprivrednike, budući da lokalna proizvodnja nije dovoljno redovita u ponudi, kvaliteti i količini da bi mogla djelovati kao baza ponude za industriju. To je strukturni problem koji će se morati rješavati dobrim poznavanjem lanaca prehrambenog tržišta i odgovarajućim ograničenjima lokalnih industrija da bi se mogle uključiti u te lance.

Tek kad se to dobro shvati može se pokrenuti restrukturiranje i razvijanje ovog sektora. Međutim, dobiti od učinkovitosti poljoprivrede gotovo uvijek se izjednačavaju sa smanjenjem broja ljudi koji rade u poljoprivredi; slično tome, relativna snaga poljoprivrede smanjit će se s povećanim razvojem Općine. Premda ovaj projekt može biti vrlo koristan, on bi morao funkcionirati u okruženju u kojem je jasno da poboljšanja u poljoprivredi možda neće riješiti temeljni problem nedostatka prilika za zapošljavanje. Takvom stanju treba se prići kroz ruralni razvojni program koji također naglašava nedostatke poljoprivrede. Ruralni razvojni program trebati će funkcionirati u suradnji Poljoprivrednom školom. Program će trebati spojiti nositelje interesa iz Sisačko - moslavačke županije i osnovati institucionalni okvir koji može upravljati ruralnim razvojem ovog područja.

Prioritetni projekti koji mogu započeti bez ruralne razvojne agencije su:

□ **Osnivanje newsletter-a i programa obuke za stanovnike ruralnih područja** o vrstama aktivnosti koje primaju podršku Vlade RH i Europske Komisije. Ove aktivnosti trebale bi također naročito informirati stanovnike ruralnih područja o predpristupnim fondovima i politici Vlade RH.

□ **Grant sheme za grupe proizvođača**

Te grant sheme će trebati biti usaglašene s Ministarstvom poljoprivrede, a valjalo bi razmotriti da li bi to trebao biti nacionalni program, a ne regionalna aktivnost. Ovaj projekt bi trebalo započeti od samog početka nacrtom koncepta, razvojem procedura i alociranjem upravljačkih odgovornosti. Ovo bi trebalo shvatiti kao prethodni korak prema članstvu u EU i predpristupnim fondovima.

Područje kojem također treba odmah posvetiti pažnju je omogućavanje poslovnog prostora za lokalne tvrtke u poslovnim zonama i povezivanje tih poslovnih zona s odgovarajućom infrastrukturom koja će zaštititi okoliš. U Općini Martinska Ves ne postoji pročistač otpadnih voda.

Tipični projekti koje treba unaprijediti su:

- **Razvoj dobro formuliranog projekta *zdravstvene i socijalne skrbi*** prioritet je kojem će se trebati pristupiti u ranoj fazi provedbe PUR-a. Brojne su ideje predložene za PUR, ali će biti potreban daljnji rad na njihovom razvoju. Trebati će posebnu pažnju dati uključenju različitih partnera i osigurati da projekti rezultiraju poboljšanom uslugom kako vladinog, tako i nevladinog sektora. Biti će važno razviti i pripremiti projekte ovog sektora do kraja 2007. godine, a moglo bi rezultirati pilot-aktivnostima kako bi se testirali novi načini davanja usluga. Ovi prioritetni projekti nisu nužno dio javnog poziva za projektnim idejama, već rezultat analize projektnih ideja i rasprave s aplikantima. Baza podataka projektnih ideja će iznjedrati još više ovakvih projekata, programa i tema kako će rasti s vremenom. Ipak, razvoj projekata, njihova prezentacija i dizajn ostati će važna aktivnost Jedinice za provedbu projekata u suradnji s korisnicima.

HORIZONTALNE TEME EUROPSKE UNIJE

PUR Općine Martinska Ves zamišljen je tako da se adekvatno odnosi prema slijedećim važnim razvojnim temama Europske unije:

- Razvoj informacijskog društva
- Promocija jednakih mogućnosti i ljudskih prava
- Upravljanje okolišem i "održivost"
- Nastavak privatno-javnog partnerstva i učinkovite demokracije

Strategija informacijskog društva za Općinu Martinska Ves

Informacijsko društvo se već pokazuje kao jedan od glavnih pokretača ekonomskih i društvenih promjena u Europi. Više nije slučaj da je ekonomski rast moguć ako samo

neki pojedinci imaju pristup informacijama. Prijelaz prema informacijskom društvu zahtijeva sudjelovanje svih. No njegov potencijal nije u Općini Martinska Ves u potpunosti iskorišten iako je prepoznato da je informacijska i komunikacijska tehnologija (IKT) bitna komponenta za povećanje poslovne konkurentnosti.

Poslovna upotreba informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) u Općini Martinska Ves relativno je niska u usporedbi s drugim općinama i regijama u Hrvatskoj i vrlo niska u usporedbi sa razvijenim regijama Europske unije. Uz sve veći broj konkurentskih tvrtki u drugim zemljama i općinama koje iskorištavaju prednosti proširenih tržišnih prilika, važno je da sva poduzeća mogu iskoristiti prednosti IKT-a i da njihovi zaposlenici imaju za to potrebne vještine.

Postoji opasnost da će informacijsko društvo načiniti **digitalnu podjelu** i povećati mogućnosti onima koji već posjeduju određene vještine, istovremeno smanjujući mogućnosti onima koji ih ne posjeduju. Predviđeno je da će PUR i Općina uzvratiti sistemskom integracijom IKT vještina u sve vrste aktivnosti, a osobito za aktivnosti za koje je važno razviti osnovne i ključne vještine. Oni kojima nedostaju osnovne/ključne vještine najvjerojatnije će imati najslabiji pristup IKT uslugama i opremi.

Neupoznatost s IKT-om vjerojatnije će povećati poteškoće koje pojedinci imaju pri pristupanju mogućnostima i sad i u budućnosti. Stoga će se posebno poticati projekti u području prioriteta ispod osnovnih i ključnih vještina kako bi se pokazalo da su ICT vještine uzete u obzir u smislu sadržaja i isporuke (učinak pokazivanja) predloženih aktivnosti treninga. Aktivnosti osnovnih i ključnih vještina trebale bi osigurati da igraju ulogu u opremanju sudionika da postanu sudionici digitalnog doba sigurni u svoje znanje i upotrebu IKT-a. Općina će igrati ključnu ulogu u tome da informacijsko društvo bude među glavnim temama PUR-a .

S vremenom će informacijsko društvo utjecati na način na koji gotovo sve tvrtke u Općini posluju. Neke su već svjedokom dolaska novih konkurenata koji nisu postojali prije dvije ili tri godine. Novi kanali isporuke pružaju i mogućnosti i prijete. Oni koji reagiraju najbrže i idu u korak s novim razvojem dobit će najviše od nove dinamike poslovnog okruženja. Imati mogućnost odgovora na uvijek promjenjivo tržište, zahtijeva mogućnost i ključne vještine koje su prethodno uočene kao važan element strategije. To se naročito odnosi na sektore i tvrtke na određenim lokacijama koje

koriste tehnologiju kako bi prevladale probleme koje uzrokuje njihov periferan položaj, imaju mogućnost proširiti se tamo gdje to prije nije bilo moguće, jačajući i modernizirajući time gospodarstvo.

Provedba strategije informacijskog društva

Strategija će se provoditi kroz cijeli PUR, a stavljanje IKT-a među najvažnije teme važno je za univerzalno sudjelovanje u informacijskom društvu. Gotovo svi aspekti PUR-a imat će neku ulogu u isporučivanju različitih aspekata strategije. Osobito **vježbe podizanja svijesti** moraju biti dio ne samo poslovnog okruženja, nego i inicijativa za obuku i postizanje vještina u svrhu promicanja ruralnog razvoja i zajednice. Nadalje, kao dio provedbe PUR -a raditi će se na slijedećem:

- Osiguravanju da novi objekti imaju odgovarajuću infrastrukturu informacijske i komunikacijske tehnologije
- Pružanju informacija putem IKT-a o svim savjetodavnim i marketinškim aktivnostima
- Pružanju fleksibilne IKT obuke dostupne što široj javnosti
- Osiguravanju da aktivnosti na poslovnom razvoju iskorištavaju IKT gdje god je to moguće.

Svaki projekt i podnositelj projekta biti će "provjeravan" prema tome kako će projekt dalje razvijati informatičku tehnologiju u Općini. Biti će pripremljene **smjernice** svim podnositeljima projekata. Ove smjernice namijenjene su kao pomoć podnositeljima projekata da znaju koji je minimalni prag kvalitete za IKT kao horizontalne teme u Općinskom PUR-u.

Smjernice će biti pripremljene prema vrsti aktivnosti projekta kako bi se potaknulo razumijevanje najboljih praksi i da bi se upozorilo podnositelje projekata na načine na koje IKT sve više utječe na gospodarski i osobni život u Europi.

Ovim smjernicama nije namjera da pokriju svaki primjer. Podnositelji projekata potiču se da budu kreativni u načinima na koje IKT može dodati vrijednost. Podnositelji projekata se moraju izjasniti koje akcije su već poduzeli ili namjeravaju poduzeti i kako se to odnosi na sveprisutnu temu o IKT-u. Primjeri kako se IKT može koristiti u raznim razvojnim programima slijede u nastavku (biti će traženo od podnositelja projekata da opišu i brojčano izraze, ukoliko je to moguće, kako će se informacijska i komunikacijska tehnologija koristiti u njihovim projektima).

Projekti koji uključuju osobni razvoj i razvoj zajednice

□ Razvoj zajednice povezan je s pružanjem lokalnih usluga kako bi se zadovoljila lokalna potreba, a često ih isporučuju organizacije iz zajednice ili dobrovoljne organizacije. IKT igra sve važniju ulogu u pomaganju zajednicama i dobrovoljnim organizacijama da se učinkovitije posvete svojim klijentima, zagovarateljima i sponzorima. IKT također omogućuje elektronsku isporuku usluga u zajednici ili da se fizičko pružanje usluga u zajednici obogati digitalnim sadržajem.

□ Razvoj zajednice se također odvija putem IKT-a, putem projekata koji lokalne ljude uključuju u projekte koji imaju za njih nešto značajno, kao što je lokalna ili obiteljska povijest. Na taj način lokalni ljudi se potiču na učenje IKT vještina, fokusiranje na projekt na koji je zajednica ponosna i razvoj osobnih vještina, kao što je rad u timu ili u organizaciji. Podnositelji projekata trebali bi razmotriti potencijal korištenja IKT-a u angažiranju ljudi u aktivnostima zajednice.

□ On-line izvori mogu pružiti potporu onima kojima je potreban osobni razvoj, osobito tijekom ponovnog ulaska na tržište rada. Na portalima se mogu naći ažurne informacije o mogućnostima učenja, brizi za djecu, dostupnim financijskim sredstvima za pojedince kako bi poboljšali svoje izgleda, pripremi molbe za radno mjesto i savjeti o karijeri. Projekti koji uključuju osobni razvoj trebali bi uzeti u obzir kako on-line izvori mogu dodati vrijednost njihovim ciljevima.

Projekti koji uključuju turizam

- Internet ima znatan učinak na turističku industriju. Potrošačima je pružen neograničen pristup informacijama o svakom aspektu turističkih iskustava i povećana je konkurencija u turističkoj industriji. Podnositelji projekata trebali bi pokazati kako namjeravaju učinkovito primijeniti IKT u svrhu promicanja, informiranja i prodaje pomoću Interneta za turizam u Hrvatskoj i pokazati združeno promišljanje s ostalim on-line turističkim inicijativama u Hrvatskoj.

- Multimedijalne sadržaje je sada moguće prenijeti preko niza platformi, interaktivne digitalne televizije, tekstualnih poruka, bežičnih aplikacijskih protokola, Interneta na osobnom računalu, *touch screen* terminalima. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako se platforme s digitalnim pristupom mogu učinkovito upotrijebiti da bi se korisniku isporučio sadržaj vezan uz turizam.

- Multimedijски sadržaj nudi nove i učinkovite načine da se prenese tumačenje kulturne baštine. Podnositelji projekata trebali bi uzeti u obzir kako bi njihovi klijenti mogli dobiti bolju uslugu pružanjem multimedijских sadržaja na strateškim turističkim lokacijama.

Projekti koji uključuju i obrazovanje

- IKT ima sve veći utjecaj na obrazovnu okolinu u smislu on-line materijala koji služe kao dopuna tradicionalnim praksama učenja, a isto tako i omogućuju ljudima učenje na daljinu. Podnositelji projekata trebaju pokazati da su uzeli u obzir potencijal IKT-a u dodavanju vrijednosti svojim projektima obuke ili obrazovanja i tamo gdje je odgovarajuće, detaljno objasniti način na koji oni namjeravaju upotrijebiti platforme s digitalnim pristupom i digitalnim sadržajem kako bi postigli odgovarajuća znanja i proširili sudjelovanje u učenju.

- Interaktivne ploče, bežične pločice i prenosive radne stanice primjenjuju se kreativno u obrazovnom okruženju. Omogućuju predavaču i učeniku interakciju na novi način koji obogaćuje iskustvo učenja i nudi nove intuitivne načine prenošenja

kompleksnih ideja. Podnositelji projekata trebaju naznačiti kako su uzeli u obzir potencijal tih uređaja u ispunjenju svog projekta.

Strategija jednakih mogućnosti u Općini

Općina Martinska Ves osigurati će prikladnu spolnu ravnotežu i zastupanje ključnih organizacija civilnog društva unutar institucionalne strukture odabrane da provodi PUR. Nadalje, tema jednakih mogućnosti provoditi će se u svim prioritetima kroz aktivnosti kojima se pruža podrška. Podnositelji projekata trebati će objasniti kako namjeravaju provoditi načela jednakih mogućnosti unutar svojih projekata za koje traže podršku PUR-a. Namjera ovakvog pristupa je dati što veću važnost načelu jednakih mogućnosti. PUR će promicati jednak pristup svih ljudi obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja koje nudi PUR bez obzira na spol, invaliditet ili etničko porijeklo. Da bi se to postiglo, nastojati će se postići tri cilja koji će biti integrirani kroz cijeli PUR .

Prvi cilj je povećati i osigurati pristup obrazovanju, obuci i mogućnostima zapošljavanja za žene, invalide i druge skupine.

Kontinuirano gospodarsko napredovanje može se postići samo ako se prethodno isključenim skupinama osigura pristup višim razinama obuke i na kraju poslu višeg platežnog razreda. To je moguće djelomično ostvariti osiguranjem jednakog pristupa mjerama za podršku poslovanju i obuci za poduzetnike, npr. fleksibilnim pristupom isporuci obrazovanja i obuke, strategijom za usklađivanje posla i doma koje poslodavci primjenjuju, treningom o jednakosti i fizičkom okolinom koja pruža podršku u smislu jednakosti pristupa, sigurnosti i brige za djecu. Javit će se i potreba postavljanja prioriteta za žene koje se vraćaju u radni odnos, samohrane roditelje, honorarne radnike i one koji su dugo bili isključeni iz tržišta rada (npr. zbog invalidnosti, lošeg zdravlja, slabih sposobnosti), od kojih svi imaju iskustva s poteškoćama u pristupu dobroj obuci i mogućnostima zapošljavanja.

Drugi cilj je povećati broj žena i invalida s osiguranim pristupom obuci i zaposlenju u višim platežnim razredima i sektorima viših vještina i samozapošljavanja.

Da bi članovi isključenih skupina u potpunosti iskoristili mogućnosti povećanog pristupa koje nudi PUR , važno je da poslovne i obrazovne organizacije uzmu u obzir njihove potrebe kako bi im omogućili da u potpunosti doprinesu gospodarstvu Općine.

Fleksibilna obuka i mogućnosti zapošljavanja, posebna podrška kako bi se povećao pristup poduzetničkim fondovima i savjetima, inovativni planovi kojima bi se potaklo na obrazovanje više razine i dobro plaćene karijere, netradicionalne mogućnosti zapošljavanja, povećano uključanje na više razine putem IKT-a su sve primjeri mogućnosti dostupnih u programu kako bi se postigao ovaj cilj.

Treći cilj je povećati broj poslodavaca i organizacija koje pružaju obuku i primjenjuju politike jednakih mogućnosti i radnih praksi kako bi se uskladio radni i obiteljski život.

Razvoj dobrih struktura jednakosti u praksi povećat će mogućnost da se iskoriste i razviju vještine i talenti svih onih koji mogu poboljšati ekonomsko bogatstvo zemlje.

Npr. poslodavci, pružatelji obuke i treninga trebali bi unutar svojih organizacija razviti strategije za primjenu jednakih prilika i metode obuke koje uzimaju u obzir potrebu za razvojem fleksibilnih radnih aranžmana i metoda isporuke treninga, podrške za brigu o djeci i starijim osobama, pristupačna okruženja i shvaćanje da se usklađivanje obitelji i posla primjenjuje jednako na muškarce kao i na žene.

Provedba strategije jednakih mogućnosti

Općina Martinska Ves će provoditi strategiju jednakih mogućnosti kroz:

- Promicanje jednakosti muškaraca i žena u cijelom PUR -u;
- Pomagati ljudima s poteškoćama u omogućavanju pristupa poslovima, robi i uslugama;
- Promovirati društveno uključivanje za one ljude koji ostaju marginalizirani u gospodarskom i društvenom životu Općine .

Poduzimanje aktivnosti kako bi se postigle jednake mogućnosti i društveno uključivanje ne može se ignorirati iz sljedećih razloga:

- Poboljšavaju pribavljanje i odabir kadrova jer pružaju pristup široj paleti talenata i sposobnosti u širokom rasponu zajednica.
- Povećavaju zadovoljstvo klijenata i time poboljšavaju ugled tvrtke ili organizacije koja zauzvrat poboljšava pristup novim ili prethodno nedostižnim tržištima ili skupinama, a koja bi mogla povećati svoje mogućnosti za pristup javnim i etičkim ulaganjima.
- Organizacija postaje poželjan poslodavac što mu omogućuje odabir "najbolje osobe" za određeni posao, poslovnu priliku ili obuku. Dulje vrijeme zadržavanja jedne osobe na nekom radnom mjestu vodi do smanjenja troškova ponovnog pribavljanja kadrova i obuke, a povećava motiviranost i produktivnost.
- Štite od troškova koji su posljedica diskriminacije. Sudski postupci su skupi u novčanom, vremenskom i moralnom smislu i negativno utječu na ugled.

Strategija upravljanja okolišem Općine

Održivi razvoj se najčešće definira kao **"Razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice bez kompromitiranja mogućnosti da buduće generacije zadovolje svoje potrebe"**.

Održivi razvoj neodvojivo je povezan s društvenim i gospodarskim aktivnostima. Aktivnost koja se u jednom području odvija nauštrb druge dugoročno nije održiva. Npr. mnogi izvori u prirodi su ograničeni i jednom kad ih se ukloni ili iscrpi, naškodit će se razvoju za buduće generacije. Potrebno je osigurati gospodarski rast koji je učinkovit, socijalno prihvatljiv te da nema negativan utjecaj na okoliš.

Predanost Europske unije okolišu i održivom razvoju zajamčena je ugovorima iz Maastrichta i Amsterdama. Europsko vijeće iz Göteborga naglasilo je važnost ujednačavanja gospodarskog rasta s ciljevima održivog razvoja. Sve inicijative koje sufinancira EU moraju nužno uzeti u obzir postojeće stanje u okolišu i osigurati da nijedna interventna politika nema negativan utjecaj na okoliš.

Kako je već opisano u prvom poglavlju (Osnovna analiza), u Općini i postoje vrijedni dijelovi okoliša koje je potrebno zaštititi kako bi u njima mogle uživati i buduće generacije. Stanje okoliša u Općini sve je više pod prijetnjom onečišćenja. Otpadne vode ispuštaju se u okoliš bez pročišćavanja, prikupljeni otpad se ne tretira adekvatno, a postoje i brojna ilegalna i nekontrolirana odlagališta otpada. Osim toga, ukoliko Općina počne koristiti svoje prirodne resurse (šume, zemljište, voda) na sustavniji način kako bi se povećala zaposlenost, može se pretpostaviti da bi takvo korištenje prirodnih resursa, ukoliko nije dobro planirano i organizirano, moglo imati dodatni negativan utjecaj na stanje u okolišu.

Općina Martinska Ves integrirati će pitanja održivog razvoja u sve aspekte PUR-a. U viziji Općine ugrađeni su principi održivog razvoja, a postoji i poseban prioritet koji se direktno odnosi na pitanja zaštite okoliša i održivog razvoja.

To je prioritet pod nazivom "Zaštita okoliša", a njemu pridružene mjere su:

- Poticanje ekološke poljoprivredne proizvodnje;
- Programi edukacije o važnosti zaštite okoliša;
- Jačanje uloge nevladinih organizacija za zaštitu okoliša;
- Unapređenje praćenja stanja u okolišu.

Prioritet 7 "Komunalna infrastruktura" također uključuje mjere koje su važne za održivi razvoj stanovišta, a to su:

- Izgradnja i unapređenje sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda;
- Sanacija postojećih odlagališta otpada te sanacija divljih deponija.

Prilikom provedbe PUR-a, Općina Martinska Ves će voditi posebnu pažnju da jačanje gospodarstva **ne znači** pojačan pritisak na okoliš. Morati će se osigurati da projekti koji će se provoditi u PUR-u dokažu svoj pozitivan učinak na okoliš, odnosno da su mogući negativni učinci na okoliš svedeni na minimum. Od predlagača projekata će se tražiti da opišu koje će mjere poduzeti da zaštite okoliš i smanje bilo kakve negativne učinke na okoliš.

Strategija razvoja partnerstva i učinkovite demokracije

Partnerski dogovori na nacionalnoj i lokalnoj razini predstavljaju kamen temeljac gospodarskih programa koje sufinancira EU. Posljednjih 20 godina partnerstva na lokalnim područjima postala su popularna u Europi kao odgovor na socio-ekonomske promjene. Ovakva partnerstva vidljiva su u slučaju rada lokalnih i regionalnih vlasti s poslovnim i civilnim organizacijama u planiranju i izvršavanju razvojnih inicijativa.

Partnerstvo se smatra načinom postizanja maksimalne mobilizacije resursa i utjecaja te je dokazano učinkovito kao odgovor na krizne situacije u gospodarstvu. Ovakve situacije odnose se na zatvaranje velikih tradicionalnih industrija, povećanje siromaštva i socijalnu isključenost. U nedostatku partnerskih dogovora smanjene su šanse za uspješan lokalni gospodarski razvoj. Interesne skupine mogle bi pokušati odgovoriti na glavne strukturalne probleme bez potrebnih informacija ili svijesti o dostupnoj potpori. Nedostatak partnerstava također nosi rizik od udvostručavanja i ponavljanja već poduzetih akcija, kao i opasnost da aktivnosti i projekti ne dospiju do onih korisnika kojima je podrška najpotrebnija. Općina Martinska Ves u procesu izrade PUR-a koristi radne grupe. Početkom izrade PUR-a formirano je zasebno tijelo, radna grupa, koja djeluje kao savjetodavno tijelo Općine unutar PUR procesa.

Članovi ovog Odbora izabrani su od samih interesnih skupina kao njihovi predstavnici. Tijekom izrade PUR-a, radna grupa konzultirana je u svim važnijim pitanjima razvoja i pripreme strategije. Na taj način jača se participacijska demokracija u Općini .

U Osnovnoj analizi navedeno je da je civilno društvo u Općini nedostavno razvijeno. Razvoj civilnog društva Općina smatra vrlo važnim i jedan od prioriteta direktno se odnosi na njegovo jačanje s ciljem povećanja njegova utjecaja na razvoj u Općini .

Mjere koje su pridružene tom prioritetu su slijedeće:

- Promocija civilnog sektora i podizanje svijesti o njenoj ulozi i važnosti te jačanje uloge civilnog društva u procesima odlučivanja;
- Izrada i provedba programa za poboljšanje strukture i mehanizama za podršku neprofitnim organizacijama i organizacijama civilnog društva;
- Poticanje volonterstva;
- Umrežavanje organizacija civilnog društva te poticanje međuopćinske i međudržavne suradnje civilnog sektora.

Provedbom PUR-a nastaviti će se ustanovljeni partnerski odnosi. Jačanje općinskih kapaciteta i sposobnosti pratiti će i povećanje mogućnosti lokalnog stanovništva da upravljaju svojim gospodarskim razvojem. Unutar same vizije Općine do 2012. godine napominje se da će većina uspjeha Općine biti rezultat zajedničkih napora javnog, poslovnog i civilnog sektora što potvrđuje da je Općina spremna otvoreno surađivati sa svim sektorima na gospodarskom razvoju. Jedinica za provedbu projekata PUR -a osigurat će da se načelo partnerstva poštuje tijekom provedbe PUR-a.

RAZVOJNI UČINAK PUR-a

Razvojne učinke PUR-a u ovoj fazi teško je kvantificirati. Općenito, ciljevima se navode poželjni učinci, a prioritetima poželjni rezultati koji vode do tih implikacija. Bolja kvantifikacija ovoga nastat će iz sustava za ispitivanje i provedbu PUR-a koji će sve više omogućivati utvrđivanje i mjerenje promjena koje prate PUR. U donjoj Tablici 3.2 izložena je ideja o potrebnim učincima kojima će se PUR vremenom morati moći baviti. Načela su jeftini programi, poboljšavanje veza i smanjivanje prijevoznih troškova uz razvijanje ove lokacije u poznatu lokaciju kako međunarodne trgovinske službe, tako i industrije. Jedinica za provedbu projekata ili Razvojna agencija, osnovat će se unutar općinske strukture i biti centralno mjesto provedbe PUR- a.

Tablica 5.2: Očekivane koristi PUR strategije

Sektor	Utjecaj na gospodarstvo	Potencijalne dobiti od djelotvornosti	Uspješnost predloženih djelovanja	Strateške koristi
Poljoprivreda, šumarstvo	Politika niskih cijena i institucionalne mjere. Koristi od proizvodne specijalizacije i gospodarenja prirodnim resursima.	Mali input kapitala uz potencijalno velike dobiti. Dobiti unutar cijele Općine kroz proizvodnu specijalizaciju i poboljšani marketing	Rješava problem ograničene specijalizacije. Može biti usmjerena na skupine s malim prihodima i poboljšati vertikalno povezivanje i upravljanje resursima	Povećat će trgovinu putem specijalizacije proizvodnje. Postavit će temelj za budući razvoj u seoskim područjima.
Industrija	Jeftini programi za jačanje izravnih ulaganja i organiziranje pojednostavljenih postupaka ulaganja. Poboljšava vezu između inozemne i lokalne	Uklanja početna ograničenja ulaganja u industriju. Niska razina državne intervencije	Izrađen poseban program za miniregiju koji rješava neposredna ograničenja.	Stvorit će platformu za hrvatsko i inozemno ulaganje. Postavlja temelj za buduću industrijalizaciju. Visoka komplementarnost.

	industrije			
Trgovina i ulaganje	Poboljšava regionalno gospodarstvo uklanjajući prepreke za gospodarsku aktivnost	Jeftino izravno ulaganje u javni sektor. Poboljšava učinkovitost uklanjanjem administrativnih i upravnih uvjeta (odredbi)	U visokoj mjeri usredotočen na trgovinu. Izravno rješava ograničenja.	Izravno će povećati intra-općinsku i međuopćinsku trgovinu, odnosno nacionalnu trgovinu. Visoka komplementarnost.
Promet i veze	U kratkom roku smanjit će troškove prijenosa i prijevoza. Znatne koristi od izgradnje IKT mreže u srednjem i dugom roku	Jeftina studija i institucionalne mjere. Preostaje da se odredi bolja učinkovitost kao rezultat studija izvedivosti	U visokoj mjeri usmjeren; odredit će odluku o budućim potrebama prometa i veza.	Vrlo komplementarne u srednjem i dugom roku. Poboljšani promet i veze ubrzat će zamah Općine i lokacije: preduvjet budućeg rasta.
Razvoj ljudskih resursa	Veći utjecaj na gospodarstvo kroz stručnu obuku, edukativne programe i pomoć pokretljivosti radne snage	Poboljšano upravljanje ljudskim resursima i uštede zahvaljujući djelotvornosti lokalne administracije (uprave).	U visokoj mjeri usredotočen na važno pitanje tržišta radne snage u Općini	Vrlo komplementarne; ubrzat će zamah i popločiti put za bolje poslovne sposobnosti u miniregiji
Vodna infrastruktura i gospodarenje otpadom	Poboljšat će korištenje postojećeg kapaciteta i mreža.	Učinkovito korištenje resursa Općine izvan granica. Smanjit će državne i županijske troškove	Visoka razina usredotočenosti na sektor; tehnički projekt. Ima vrlo dobre izgleda za izravno dopiranje do korisnika.	Postavit će temelj za budući rast (razvoj). Generirat će šire javno prihvaćanje PUR -a.

6. GOSPODARSKI ORGANIZACIJSKI OBLICI

6.1. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

Poljoprivredno gospodarstvo, u širem smislu, jest proizvodno-gospodarska jedinica koja se bavi poljoprivredom, a djeluje kao trgovačko društvo, obrt ili zadruga ili kao seljačko gospodarstvo ili obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo.

Osnivanje, ustroj i rad trgovačkog društva te obrta i zadruga uređeni su posebnim zakonima a osnivanje odnosno registracija, točnije legalizacija seljačkog gospodarstva ili obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, kao proizvodno - gospodarske jedinice koja se bavi poljoprivredom, u užem smislu, uređeno je Zakonom o poljoprivredi (NN 66/01, 83/02) kao osnovnim propisom koji uređuje djelatnost poljoprivrede.

Zapravo, seljačko se gospodarstvo ili obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo ne osniva, ono postoji i upisuje se u Upisnik seljačkih gospodarstava ili obiteljskih

poljoprivrednih gospodarstava. Upis se obavlja pri tijelu državne uprave nadležnom za poljoprivredu.

Pri upisu u Upisnik kao obvezni daju se i podaci o osobama koje su članovi gospodarstva te podatak o odabranoj osobi - nositelju gospodarstva (obrazac izjave članova gospodarstva o odabiru nositelja gospodarstva).

Članovi seljačkog gospodarstva ili obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva jesu punoljetni članovi istog kućanstva koji imaju prebivalište na istoj adresi, a bave se stalno ili povremeno radom na gospodarstvu, a nositelj seljačkog gospodarstva ili obiteljskoga poljoprivrednog gospodarstva je osoba koju, u pisanoj formi, odrede članovi koji rade i prebivaju na gospodarstvu.

Upis u Upisnik seljačkih gospodarstava ili obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava obvezatan je za seljačka gospodarstva ili obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja prodaju vlastite proizvode na tržištu, zatim za ona koja podnose zahtjev za novčana sredstva i druge oblike potpore u poljoprivredi i ona koja trebaju biti evidentirana u ostalim upisnicima prema Zakonu o poljoprivredi (NN br. 66/01, 83/02).

6.2. Obrt

Obrt je u smislu Zakona o obrtu (pročišćeni tekst - NN br. 49/03) samostalno i trajno obavljanje dopuštenih gospodarskih djelatnosti od strane fizičkih osoba sa svrhom postizanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu. Obrti se mogu obavljati i kao sezonski najdulje šest mjeseci unutar jedne kalendarske godine.

Obzirom na stručne uvjete obrti mogu biti slobodni, za koje se ne traži ispit o stručnoj osposobljenosti ili majstorski ispit, i vezani obrti za obavljanje kojih se kao uvjet traži ispit o stručnoj osposobljenosti ili majstorski ispit.

Zakon poznaje i pojam povlaštenog obrta, a koji se obavlja samo na temelju povlastice koju izdaje nadležno ministarstvo.

Za obavljanje slobodnih, vezanih i povlaštenih obrta obrtnik mora imati obrtnicu, a za obavljanje povlaštenih obrta mora imati i povlasticu.

Obrtnicu izdaje nadležni županijski ured, na čijem će području biti sjedište obrta.

Obrt se upisuje u obrtni registar koji vodi nadležni županijski ured.

Obrtnica se izdaje u roku od 15 dana od podnošenja zahtjeva.

Upisom obrta u obrtni registar obrtnik je dužan početi s obavljanjem obrta u roku od godine dana od dana izdavanja obrtnice.

6.3. Trgovačko društvo

Trgovačko je društvo pravna osoba čije su osnivanje i ustroj uređeni Zakonom o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03). Osnivaju se za obavljanje gospodarske ili bilo koje druge djelatnosti, radi stjecanja dobiti.

Trgovačka društva jesu javno trgovačko društvo, komanditno društvo, dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću.

Javno trgovačko društvo i komanditno društvo su društva osoba, a dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću su društva kapitala.

Društva osoba osnivaju se društvenim ugovorom, a temeljna karakteristika za oba društva jest odgovornost vjernicima neograničena, solidarno, cijelom svojom imovinom kod javnog trgovačkog društva, odnosno odgovornost svojom imovinom najmanje jednog člana kod komanditnog društva.

Društva osoba se u malom poduzetništvu javljaju rijetko, osim u slučaju kad je posebnim zakonom za neku djelatnost propisana obveza njihova osnivanja.

6.4. Dioničko društvo

Dioničko društvo je društvo kapitala, koje osniva jedan ili više članova - dioničara koji sudjeluju s ulozima u temeljnom kapitalu podijeljenom na dionice. Dioničari ne odgovaraju za obveze društva.

Osnivači društva su dioničari koji usvoje statut. Izjave osnivača o usvajanju statuta daju se u ispravi koja se sastavlja kod javnog bilježnika.

Najniži iznos temeljnog kapitala društva je 200.000,00 kuna. Nominalni iznos dionice ne može biti manji od 10,00 kuna.

Dioničko društvo kao oblik nije praktičan za malo i srednje poduzetništvo, jer je vrlo složeno, neelastično, skupo i sa malom mogućnošću utjecaja članova na vođenje poslova.

6.5. Društvo s ograničenom odgovornošću

Društvo s ograničenom odgovornošću je trgovačko društvo kapitala u koje jedna ili više pravnih ili fizičkih osoba ulažu temeljne uloge s kojima sudjeluju u unaprijed dogovorenem temeljnom kapitalu.

Društvo se osniva sklapanjem - potpisivanjem društvenog ugovora u obliku javnobilježničke isprave. Ako društvo osniva jedan osnivač, društveni ugovor zamjenjuje izjava osnivača dana kod javnog bilježnika.

Najniži iznos temeljnog kapitala je 20.000,00 kuna. Društvo odgovara za preuzete obveze svojom cjelokupnom imovinom.

Uz obrt društvo s ograničenom odgovornošću je najčešći oblik organiziranja malih poduzetnika.

6.6. Zadruga

Zadruga na tržištu posluje kao i drugo poduzeće. Zadruga po svom unutrašnjem ustroju je društvo osoba, zbog načina upravljanja njenih članova, nudi pravedniju raspodjelu i stimulira razvoj svojih osnivača-vlasnika.

Zadruga posluje na demokratskim načelima pa je kao takva prepoznatljiva u odnosima prema EU i predpristupnim fondovima. Pri odlučivanju u zadruzi vrijedi pravilo: jedan čovjek-jedan glas, a raspodjela dobiti se ostvaruje prema obimu suradnje sa zadrugom.

Definicija zadruge:

Zadruga je dobrovoljno udruženje zadrugara u kojem svaki član sudjeluje neposredno i koji zajedničkim poslovanjem na načelu uzajamne pomoći unapređuje i zaštićuje svoj gospodarski i drugi profesionalni interes, u cilju ostvarenja svoje osobne i zajedničke dobiti zadrugara u skladu sa zakonom i pravilima zadruge. (Zakon o zadrugama NN36/95).

Međunarodni zadružni savez (ICA -International Co-operative Alliance) definira zadrugu na sljedeći način: zadruga je autonomno udruženje osoba koje su se dragovoljno udružile kako bi ostvarile zajedničke gospodarske, socijalne i kulturne potrebe i nastojanja putem tvrtke koja je u zajedničkom vlasništvu i koju demokratski nadziru.

Zadruge u cijelom svijetu posluju prema međunarodnim zadružnim načelima:

1. **načelo:** dobrovoljno i otvoreno članstvo. Zadruge su dobrovoljna udruženja i tvrtke, otvorene za sve osobe koje su sposobne koristiti njihove usluge i spremne preuzeti članske obveze, bez obzira na spolne, društvene, rasne, političke i vjerske razlike.
2. **načelo:** demokratsko upravljanje članova. Zadruge su demokratska udruženja, ali i tvrtke, kojima upravljaju njihovi članovi. Članovi zadruge aktivno surađuju u određivanju politike razvoja svoje tvrtke i u donošenju svih bitnih odluka. Članovi u osnovi imaju jednaka glasačka prava.
3. **načelo:** gospodarska suradnja članova. Zadrugari međusobno surađuju u svrhu povećanja pojedinačnog dobitka. Dobit koju zadruge ostvaruju može se rasporediti za razvitak zadruge, za raspodjelu članovima prema obujmu njihovog poslovanja te za podupiranje drugih djelatnosti koje su od interesa za zadrugare.
4. **načelo:** autonomija i nezavisnost. Zadruge su autonomne tvrtke koje nadziru i kojima upravljaju članovi. Čak i kada ulaze u dogovore ili ugovore s državnim ili financijskim institucijama, one ne smiju ugroziti svoju samostalnost i demokratsku kontrolu svojih članova.
5. **načelo:** izobrazba, osposobljavanje i priopćavanje. Zadruge neprekidno osiguravaju izobrazbu i osposobljavanje svojih članova, članova tijela zadruge, te zaposlenih. Izobrazba sa zadružnog stajališta nikada nije završen proces. O značaju zadrugarstva članovi obavještavaju javnost i predstavnike sredstava javnog priopćavanja.
6. **načelo:** međuzadružna suradnja. Zadruge učinkovito ostvaruju koristi svojim članovima učvršćujući zadružnu suradnju na mjesnoj, regionalnoj, državnoj i međudržavnoj razini.

7. **načelo: briga o zajedništvu.** Budući da su zadruge društva osoba različitih gospodarskih i političkih stajališta, one moraju neprestano usklađivati različitost interesa i stvarati duh zajedništva i tolerancije. Zato i svaki član zadruge mora imati potrebne moralne vrijednosti.

Osnivanje, ustroj, rad i pravni položaj zadruge reguliran je Zakonom o zadrugama (NN r. 36/95., 67/01., i 12/02.). Definicija zadruge gotovo da je identična definiciji Međunarodnog zadružnog saveza, a naglasak je na dobrovoljnosti udruživanja, neposrednom radu sa zadrugom radi unapređivanja svog gospodarskog položaja, a na načelima uzajamne pomoći.

Zadruga je pravna osoba i upisuje se u sudski registar i time ona u pravnom prometu tj. tržištu ima isti položaj kao i bilo koje drugo poduzeće odnosno pravna osoba.

Zadrugu mogu osnovati najmanje tri osobe što znači da to može biti kombinacija fizičkih i pravnih osoba a zadruga se osniva ugovorom o osnivanju koji se sklapa u obliku javnobilježničke isprave. Već iz ovoga je vidljiva jednostavnost osnivanja a zakonom nije predviđen temeljni kapital kao kod društava kapitala koji je potreban za osnivanje zadruge.

Sama činjenica da se za osnivanje zadruge predviđa tri osnivača ne znači da je to brojka koja se treba trajno zadržati.

Kao što se iz definicije zadruge vidi, a naročito zadružnih načela, zadruga je otvoreno društvo i pretpostavka je da ona treba okupiti sve zainteresirane proizvođače na području gdje zadruga djeluje. Upravo taj široki obuhvat i društvena zadaća zadruge utjecali su na činjenicu da se zakonom utvrdi da zadruga uživa posebnu zaštitu države u obavljanju registrirane djelatnosti. Ta posebna državna skrb očituje se kroz stvaranje pozitivnog okruženja za razvoj zadrugarstva i istodobno država potiče osnivanje i razvojne projekte zadruga i zadružnog sustava sukladno gospodarskoj i socijalnoj strategiji razvoja područja na kojem djeluje.

Prilikom osnivanja zadrugari ulažu članski ulog koji mora biti jednak što za posljedicu ima ravnopravnost zadrugara u odlučivanju i svaki zadrugar ima jedan glas. Nakon zaključenja ugovora o osnivanju i unosa članskog uloga saziva se osnivačka

skupština koja donosi pravila zadruge, bira upravitelja odnosno upravu i imenuje članove nadzornog odbora.

Zadruga vodi imenik zadrugara i to je zakonska obveza.

Prije samog osnivanja zadruge smatramo nužnim, ali to nije zakonska obveza, da se izradi gospodarska analiza područja i prijedlog čime bi se zadruga bavila. Također je važno da se u lokalnoj sredini pronađe sposoban upravitelj za vođenje poslova zadruge. O radu i djelovanju zadruge također je preporučljivo informirati tijela lokalne vlasti kao i odgovarajuća strukovna udruženja.

Najviše tijelo u zadruzi je skupština koja se sastaje najmanje jedanput godišnje a čine ju svi zadrugari odnosno njihovi punomoćnici. Skupština zadruge donosi pravila i druge opće akte, bira i opoziva nadzorni odbor i upravitelja odnosno upravu i druga tijela, donosi plan i program rada, donosi odluku o kreditnom zaduženju zadruge, odlučuje o raspodjeli dobiti i pokriću gubitaka, usvaja financijsko izvješće zadruge i izvješće o obavljenoj reviziji, donosi odluku o isključenju zadrugara i odlučuje o svim drugim pitanjima koja su zakonom stavljena u nadležnost skupštine odnosno pravilima.

Nadzorni odbor ima najmanje tri člana, bira ih skupština na rok od dvije godine, a ako zadruga ima manje od deset zadrugara, skupština može obavljati poslove nadzornog odbora.

Dobit u zadruzi pripada zadrugarima u skladu s osnivačkim ugovorom odnosno pravilima. Osnovno mjerilo za raspodjelu dobiti je obujam suradnje koju zadrugar ostvari sa zadrugom.

Skupština može odlučiti da dio dobiti uporabi za razvoj zadruge, što je uvijek preporučljivo, a zapravo se radi o izgradnji novih pogona za preradu, sušenje i sl. koji će posredno ponovno utjecati na povećanu dobit samog zadrugara.

Za svoje obveze zadruga odgovara cijelom svojom imovinom što je identično rješenje kao i kod društava kapitala. No, međutim, mala je razlika u odnosu na društva kapitala što zakon propisuje da za obveze zadruge koje se ne mogu namiriti iz

njezine imovine, odgovaraju i zadrugari. Ta se odgovornost u praksi svodi na odgovornost do visine uloga koji je unesen u zadrugu.

Prema svjetskim iskustvima, a naročito u zemljama EU, zadruga je najpodesniji oblik za gospodarsku djelatnost malih poljoprivrednika, obrtnika i ribara. Osnovna je zadaća zadruga da bude organizator proizvodnje na posjedima malih poljoprivrednika, po mogućnosti da taj proizvod preradi na bilo kakav način i plasira ga na tržište. To znači da zadruga mora biti u sustavu i velike prerađivačke industrije i u lancu velikih trgovaca.

Osim za obavljanje gospodarskih djelatnosti zadruga je povoljan oblik za obavljanje i drugih djelatnosti kao na području zdravstva, socijalne skrbi, a naročito za obavljanje štedno-kreditnog poslovanja i izgradnju kuća i stanova.

6.7. Klasteri

Klasteri su zemljopisno koncentrirani, horizontalno i vertikalno međusobno povezani gospodarski subjekti, specijalizirani dobavljači, davatelji usluga i povezane institucije koje u određenom području kroz izradu zajedničkog proizvoda predstavljaju regiju ili državu.

Klaster možemo definirati i kao skup ekonomskih aktivnosti, gospodarskih subjekata, specijaliziranih dobavljača, davatelja usluga, institucija, zemljopisno koncentriranih

(lokalno ili regionalno), koji su uspostavili formalne ili neformalne odnose između sebe, horizontalne i vertikalne, te naklonost industrijskog sektora preko kojeg razmjenjuju informacije, znanje i robu radi izrade zajedničkog proizvoda predstavljajući istovremeno grad, regiju ili državu.

Vrste klastera

Klasteri se dijele prema različitim obilježjima te uglavnom predstavljaju kombinaciju različitih obilježja i to:

6.7.1. Smjer nastanka (građenja) clustera

Od dna prema vrhu

Ondje gdje poticaj za stvaranje clustera dolazi od biznis sektora, drugim riječima, uloga države može se ograničiti na moderatora (predsjedatelja).

U takvim slučajevima vladini sudionici moraju prihvatiti već postojeće inicijative i trebali bi omogućiti takve uvjete u kojima bi se snage gospodarskog sektora mogle razvijati i stvoriti odgovarajuću strukturu clustera. Model razvoja clustera u zemljama zapadne Europe razlikuje se od onog u brzorastućim rubnim europskim državama Irske, Portugala, Finske i Mađarske.

U zapadnoj Europi mali i srednji gospodarski subjekti kroz desetljeća su međusobnom suradnjom i konkuriranjem stvarali zdravu jezgru gospodarske strukture te je stvaranje clustera došlo kao posljedica tog procesa, pa se može reći da su clusteri građeni od dna prema vrhu.

Od vrha prema dnu

Ovaj model clustera razvijen je u tranzicijskim zemljama. Multinacionalne kompanije

u nastojanju da prodube i prošire kooperacijsku osnovu međusobno su povezale i organizirale domaće gospodarske subjekte. Taj je proces umjetan i obično traje nekoliko godina.

Ako postoji stvarna mogućnost za utemeljenje clustera, mogućnost koja nije preuzeta od biznis sektora, tada ima smisla da država potiče inicijativu stvaranja clustera u smjeru od vrha prema dnu.

Time bi se motivirala industrija da upotrijebi postojeće snage za stvaranje clustera koristeći se odgovarajućim mjerilima za njegovo osnivanje.

Osobito kod takvog pristupa, od vrha prema dnu, važno je da vlada uključi odgovarajuće, srodne institucije u inicijativu, kao što su institucije za trening, istraživanje i razvoj.

Tada nakon što počne proces, vlada se može povući i vratiti na prvobitnu ulogu, a ta je, da bude osiguravatelj povoljnih uvjeta i moderator, dok srodne institucije, zajedno s ljudima iz biznisa, povezuju njihove ovlasti i inovativnu snagu kako bi se uspostavio cluster.

6.7.2. Veličina klastera

Starost clustera, vrsta tržišta, težnja za poduzetništvom i zajednička poslovna sredina, sve to utječe na veličinu clustera. U Italiji se može naći široka paleta clustera: od Prato, s više od 40 000 djelatnika i otprilike 10 000 gospodarskih subjekata te nekoliko drugih velikih clustera tekstilnih u Bielli (1 300 subjekata), Como, Carpi (vinski cluster u Californiji, ima oko 700 subjekata) do vrlo malih, od samo nekoliko stotina djelatnika i manje od stotinu poslovnih subjekata, npr. Grottaglija – keramički sektor u Apuliji – Italija.

6.7.3. Prema veličini gospodarskog subjekta unutar clustera

Prema veličini gospodarskog subjekta može se odrediti pet glavnih tipova clustera:

- Klasteri velikog broja malih gospodarskih subjekata - kod kojih je konkurencija za isti proizvod izravna te stoga imaju vrlo malo ili ništa recipročnog odnosa, poput sustava monosektorskoga obrtništva.
- Klasteri istog tipa - s jednim ili više srednjih gospodarskih subjekata koji postaju lokalni lideri (vođe).
- Reciprocitetni mikro klasteri - kod kojih mali i mikro gospodarski subjekti imaju izvrstan odnos reciprociteta u pogledu kooperanata
- Podugovarački klasteri - smješteni su oko jednoga ili više velikih glavnih dobavljača i/ili naručitelja, poslovnih subjekata
- Klasteri srednjih gospodarskih subjekata - temeljeni na specijaliziranim srednjim gospodarskim subjektima.

6.7.4. Lokacija (mjesto) clustera

Uloga je lokacije u inovacijama važna za konkurentnost jer gospodarski subjekti moraju proširiti aktivnosti na izvorima nabave i tako dobiti pristup tržištima. Clusteri mogu biti smješteni na različitim područjima u državi:

- a) na rubnim ili čak ruralnim zajednicama
- b) na industrijskim dijelovima većih gradova
- c) manjim gradovima
- d) na kombinaciji prva tri navedena prostora.

Nadalje, autori ih vrlo često dijele na regionalne, međuregionalne i transnacionalne, jer globalna konkurentnost ukida tradicionalne komparativne prednosti i izlaze gospodarske subjekte najjačim svjetskim suparnicima.

6.7.5. Životni ciklus klastera

Na temelju kombinacije spomenutih varijabli koje utječu na njihov životni ciklus, pojedini se clusteri mogu svrstati u skupinu:

a) embrio klastera

b) konsolidiranih clustera

c) zrelih klastera

Clusteri, poput svakog živoga organizma neprekidno evoluiraju. Talijanska iskustva pokazuju da kada pojedini cluster dosegne zrelost, obično teži podići stupanj industrijske koncentracije (spajanjem i akvizicijom), te se, najčešće, otvara inozemstvu. Time doživljava novu mladost, a s aspekta međunarodnog životnog ciklusa, vraća se u fazu rasta.

Takva strategija intenzivne internacionalizacije, i to spajanjem i akvizicijom, dodaje novu dimenziju fazi rasta, povećava kvalitetu clustera i utječe na stabilizaciju odnosa među jedinicama clustera, utječe na smanjivanje broja gospodarskih subjekata u clusteru te na inoviranje proizvoda i procesa restrukturiranja postojećeg clustera i ustrojavanja novih clustera

Koristi povezivanja u klastere

Tradicionalni programi ekonomskoga razvoja često su pojedinačno kritizirani na različitim razinama sustava jer nisu usredotočeni na podizanje konkurentne sposobnosti gospodarskog subjekta i/ili zajednice u cjelini, bilo da je riječ o regiji ili državi. Isto tako, kreatorima se tih programa zamjera što ne razmišljaju strateški i nisu usredotočeni na glavne ciljeve projekta.

Više takvih nepovezanih programa za sve su zbunjujući i djeluju demotivirajuće. Zbog toga cluster kao koncepcija povećanja konkurentnosti gospodarstva pruža okvir za strateško djelovanje kako bi se ostvarile zajedničke vizije, misije i ciljevi svih uključenih sudionika clustera.

Različite vlade imaju različite načine (alate) za rad s clusterima od jednostavnih praćenja do upravljanja promjenama. S druge strane, clusteri omogućuju državama da razumiju vlastitu ekonomiju i vlastitom selekcijom (od rođenja do smrti) pojedinih clustera unaprijede pojedine industrije.

Razvijanje clustera olakšat će državi i regijama odgovor na pitanje gdje smjestiti i u što uložiti slobodne i raspoložive resurse. Uz to, clusteri mogu državi poslužiti za postizanje socijalnih ciljeva i promidžbu regije ili države. Vladini sudionici imaju vodeću ulogu u stvaranju makro razine i u stvaranju zakonskih uvjeta.

Svakako, kod oblikovanja institucionalnog okružja i podupiranja suradnje na mikro razini, vlada najčešće ima modernizacijsku ulogu. U prethodno planiranim ekonomijama tranzicijskih zemalja vladini sudionici moraju ponovno razmotriti svoje pozicije i moraju napustiti ulogu aktivnog planiranja, izvršavanja i ulogu supervizora.

Te zadatke može učinkovitije i stručnije obaviti privatni sektor. Vladini sudionici moraju naučiti kako se identificirati s novom ulogom i moraju shvatiti da je njihova osnovna uloga određivanje povoljnih zakonskih uvjeta za ostvarivanje konkurentnosti.

Osnovni zadaci vladinih sudionika u stvaranju strategije orijentirane na clusterne su:

- stvaranje zakonskih i administrativnih uvjeta za unapređenje konkurentnosti
- planiranje i izvedba pomotivnih koncepcija koje podržavaju razvoj clustera
- poticanje nacionalne konkurentnosti tako da se potiče kvaliteta i inovacije,

Odgovarajući tehnološki i tržišni pristup na poticanje i usmjeravanje dijaloga među sektorima i mrežom (odozgo prema dolje), čak i i više od toga – poticanje samih clustera (odozdo prema gore). Uloga je državnih i privatnih institucija u tome da dok državna uprava i dalje nastoji ispunjavati zadatke na nacionalnoj razini, institucije privatnog sektora orijentiraju se na ispunjavanje usluga koje se odnose na potražnju.

Osnovni impuls za povećanje konkurentnosti i konačnog ekonomskog rasta regije/nacije dolazi od gospodarskog sektora, posebno od malih i srednjih gospodarskih subjekata. Privatni sektor može se razviti u povoljnoj okolini i mogu ga podržati učinkoviti, poslovno-orijentirani davatelji usluga.

Zadaci gospodarskog sektora u strategiji koja se odnosi na clusterne su:

- povećavanje konkurentnosti na lokalnom, regionalnom i internacionalnom tržištu i to uz pomoć odgovarajućih procesa proizvodnje, upravljanja kvalitetom, inovacija proizvoda i usmjeravanja na ciljna tržišta
- suradnja s drugim gospodarskim subjektima i institucijama (horizontalna, vertikalna, a poslije i umrežavanje i stvaranje clustera) da bi se pojačala konkurentnost među sektorima i regijama.

Konkretni učinci pojedinog clustera za regiju i državu mogli bi se sažeti u nekoliko temeljnih prednosti jer utiču na:

- porast industrijske proizvodnje
- pozitivno gospodarsko restrukturiranje
- poticanje razvoja poduzetništva i jačanje sektora malih i srednjih gospodarskih subjekata
- porast konkurentnosti gospodarstva

- stvaranje mogućnosti povećanja izvoza
- omogućivanje oživljavanja tradicionalno nerazvijenih (i slabije naseljenih) regija
- interesno povezivanja s clusterima susjednih zemalja – Slovenije, Italije, Austrije, Njemačke.

Koristi povezivanja u klastere na razini poduzeća

Mali gospodarski subjekti udruženi u cluster s velikim gospodarskim subjektima mogu bitno pridonijeti fleksibilizaciji ili reorganizaciji velikih gospodarskih subjekata, mogu imati važnu ulogu preuzimajući dio djelatnosti koje nisu obveze velikoga gospodarskog subjekta, a koje on može izdvojiti.

Baš ovdje treba tražiti način i razlog horizontalnoga i vertikalnog povezivanja malih i velikih. Razlog tog oblika povezivanja treba proizlaziti iz obostrane želje za povećanjem konkurentnih prednosti u globalnim uvjetima poslovanja i malih i velikih gospodarskih subjekata pojedinačno te clustera u cijelosti.

U pristupu povezivanju u cluster mali se gospodarski subjekti mogu promatrati kao komplementarni, a ne kao alternativni velikima. Korist je obostrana i mali gospodarski subjekti ovise o velikima, ali i veliki gospodarski subjekti ovise o povezanoj grupi malih, proizvodnih i uslužnih gospodarskih subjekata. Kako ti mali gospodarski subjekti bolje od velikih gospodarskih subjekata zadovoljavaju potrebe tržišnih niša u samom clusteru time i trebaju preuzeti zadatke u kojima veliki gospodarski subjekti ne mogu biti učinkoviti zbog tehnologije masovne proizvodnje.

Poznata je činjenica da su do rata svi hrvatski veliki proizvodni gospodarski subjekti funkcionirali na taj način, te je isto tako poznato da veliki broj njih nakon rata nije prošlo temeljito tržišno, organizacijsko i financijsko restrukturiranje kako bi se prilagodio stalnim i naglim promjenama u okruženju. Veliki gospodarski subjekti

restrukturiraju se na osnovi kvalitete, dizajna i usluga, organizacijsko-tehnološke fleksibilnosti i tržišne adaptibilnosti.

To znači da, zbog poslovne nepovratnosti, veliki gospodarski subjekti mogu postati fleksibilniji samo uz kreaciju nove linije autonomnih gospodarskih subjekata”.

Sve ono što utječe na konkurentnost velikih gospodarskih subjekata, a što bi trebalo biti poticajem izdvajanju pojedinih proizvodnih faza velikoga gospodarskog subjekta njihovu pretvaranju u zasebne poduzetničke projekte te ulasku u cluster, odnosno postojećim ili novim gospodarskim subjektima iz industrije za ulazak u cluster, može se sažeti u nekoliko točaka od kojih su najbitnije:

- smanjenje transakcijskih troškova
- specijalizacija
- međusobno iskorištavanje fleksibilnosti i specijalnosti

Različiti su činitelji što utječu na konkurentnost i gospodarskih subjekata unutar clustera i cjelokupnog clustera u uvjetima globalnog poslovanja, a koji omogućuju pravodobno, točno, učinkovito, stalno zadovoljavanje kupaca te svih zainteresiranih strana za njegovo poslovanje, a oni su: lokacija, inovacija, fleksibilnost, specijalizacija, poslovna me|uovisnost, povezanost znanost – praksa, imitacija, učenje, izobrazba i trening, ljudski potencijali, razvoj tehnologije, dostupnost kapitala i kvaliteta.

Lokacija

Otvorenost tržišta u uvjetima globalizacije, brži prijevoz i brža komunikacija otvaraju mogućnost svakom gospodarskom subjektu u prikupljanju bilo čega iz bilo kojeg dijela svijeta, u bilo koje vrijeme. Istodobno, uredi su postali mobilni, a poslovi se

obavljaju iz hotelske sobe, vlaka, automobila pa možemo reći da je utjecaj smještaja na jednom mjestu izgubio na važnosti.

No još uvijek je lociranost na jednom prostoru jedan od ključnih činitelja konkurentnosti današnjega načina poslovanja, poput lokalnih mreža odnosa, motivacije i prevladavajućih kulturnih i socijalnih normi. Pod tim se ne razumijeva samo ono vidljivo, a to su niži troškovi poslovanja zbog nižih troškova prijevoza, niže cijene rada i sirovina te dostupnih zaposlenika, već i oni meki, nevidljivi činitelji, koji veoma utječu na uspješnost poslovanja poput lokalnih mreža odnosa, motivacije i prevladavajućih kulturnih ili socijalnih normi.

Inovacija

Potpuno je svejedno je li riječ o ideji za novi proizvod ili za unapređenje izrade pojedine pozicije, poboljšanju procesa, postupka ili unutarnjeg odnosa. Cluster omogućuje da gomilanjem ideja i njihovim preinakama nastaju nove ideje korisne članicama clustera i temelj su za stvaranje novih ideja.

Fleksibilnost

U manjim gospodarskim subjektima u clusterima proizvodne serije mogu biti velike i male. Ako su male, to gospodarskim subjektima omogućuje promjene s manje troškova. Naime, velike serije zahtijevaju veliku podjelu rada i koordinaciju aktivnosti, a promjena na jednom stroju znači promjene na ostalim strojevima. To naravno zahtijeva velike troškove, ali i onemogućuje preuzimanje i izvršavanje mnogih poslova.

Tako su mali gospodarski subjekti pojedinačno fleksibilniji od velikih. Kada su mali gospodarski subjekti povezani u cluster, moguće je istodobno ostvariti i fleksibilnost i traženu količinu proizvoda, odnosno ekonomiju obujma. Nadalje, ako gospodarski

subjekt može jednostavno izmjenjivati pojedine faze proizvodnoga procesa ili ako strojeve može rabiti za različite operacije i zadatke, to ga čini fleksibilnijim.

To su odlike malih gospodarskih subjekata pojedinačno ali i cijeloga clustera.

U fleksibilizaciji ili reorganizaciji velikih gospodarskih subjekata važnu ulogu mogu imati mali gospodarski subjekti – “start up” poduzetnički projekti preuzimajući dio funkcija koje nisu temeljne funkcije velikoga gospodarskog subjekta, a koje on odluči izdvojiti.

Zaposlenici u malim gospodarskim subjektima, s druge strane, obično imaju prilično široko stručno znanje koje im omogućuje premještanje i prilagodbe novim poslovima, što povećava fleksibilnost gospodarskog subjekta, ali i cijelog clustera.

Lokalni rezervoar radnih sposobnosti i znanja, mali troškovi fluktuacije radnika (kako za pojedinca tako i za gospodarske subjekte) te razni oblici suradnje među gospodarskim subjektima koji vode sve do razmjene i posudbe radnika, omogućuju fleksibilnost kakvu pojedinačno gospodarski subjekt ne može ostvariti.

U velikim, pak, gospodarskim subjektima uska specijalizacija rada otežava i usporava premještanje i snalaženje zaposlenika na novim radnim mjestima, što utječe na njihovu učinkovitost i djelotvornost. Stvaranjem clustera gospodarski subjekt se specijalizira za jednu ili nekoliko faza cjelokupnoga proizvodnog procesa (pri čemu može vrlo brzo promijeniti specijalizaciju u skladu s kretanjima na tržištu).

Takvi mali i fleksibilni gospodarski subjekti će vrlo često surađivati razmjenjujući i zajednički upotrebljavajući alate, strojeve, informacije i znanje, čak i stručno osoblje, omogućujući tako ostvarivanje ugovornih obveza koje pojedinačno ne bi mogli ostvariti”.

Specijalizacija

U praksi stalno potvrđivanje prednosti pojedinih specijalizanata koji omogućuju pozitivne financijske učinke cijelom clusteru, sljedeći su kriteriji na temelju kojih se mjeri učinkovitost uloge pojedinoga gospodarskog subjekta.

Specijalizacija osigurava kvalitetu i učinkovitost, i na razini gospodarskog subjekta, i na razini zemljopisnog prostora unutar clustera, a podugovaranje osigurava iskorištavanje sposobnosti i snage te prilika u okružju, a time i ekonomiju razmjera. Gospodarski subjekt na prostoru clustera ne može živjeti samo za sebe te je temelj njegova uspjeha, uspjeh cjelokupnog clustera.

Poslovna međuovisnost

Ako se mali gospodarski subjekt suoči s nedostatkom prodaje, on ne može lako nadoknaditi taj gubitak kao veliki gospodarski subjekt sa širokim i dubokim proizvodnim programima koje plasira na brojna tržišta. To vrlo jasno pokazuje kolike su prednosti povezivanja u cluster malih i velikih gospodarskih subjekata. Kada mali gospodarski subjekt posluje s manjim obujmom prodaje i treba izaći na nova tržišta, on istodobno konkurenciji nije prijetnja poput velikih gospodarskih subjekata, te stoga lakše izlazi na nova tržišta.

To je posebno pogodno za pojedine tržišne niše, odnosno za podugovaranja i proizvodnju poluproizvoda za ugradnju u gotove proizvode. Pod uvjetom da mali gospodarski subjekt unutar clustera dobije povjerenje za izradu pojedinih proizvoda, sigurno neće ostvariti povoljnije prodajne uvjete u odnosu na velike gospodarske subjekte.

On može ugovoriti posao s drugim jedinicama clustera i s gospodarskim subjektom koji ima najrazvijeniju distribucijsku mrežu prodaje proizvoda, te tako povećati svoju pregovaračku moć.

Horizontalnom integracijom gospodarski subjekti mogu zajednički postići učinke ekonomije razmjera koji su im pojedinačno bili nedostupni, a vertikalna suradnja omogućuje im specijalizaciju unutar eksterne podjele rada, čime se otvara put za visoku proizvodnost. Visoki se stupanj uštede u upotrebi skupih strojeva može postići na području na kojem postoji velika ukupna proizvodnja iste vrste, iako nijedan pojedinačno uloženi kapital u obrt nije veoma velik

Povezanost znanost – praksa

Globalizacijski procesi kao važan činitelj konkurentnosti naglašavaju regionalni razvoj te je sve izraženija činjenica da za konkurentnost pojedine zemlje presudan utjecaj više nemaju materijalni prirodni resursi. Slijedom stvari time u prvi plan dolaze infrastrukturni kapaciteti koji potiču osnivanje gospodarskih subjekata i inovacije, dakle, institucije i subjekti koji pružaju usluge formalne i neprekidne izobrazbe, provođenja znanstveno-istraživačkih projekata, kao i stručnog savjetovanja te transfera tehnologije.

Imitacija

Mali gospodarski subjekti koji svoju proizvodnu politiku temelje na kopiranju proizvoda konkurencije, brže nego veliki mogu uočiti potrebu za izmjenom proizvoda i prilagoditi ga zahtjevima potrošača. Isto tako, povećanim brojem malih gospodarskih subjekata koji djeluju unutar iste grane te istog organizacijskog prostora povećava se i broj mogućih rješenja istog problema te preinaka postojećih rješenja. Velikim pak gospodarskim subjektima neprekidno stjecanje spoznaja malih gospodarskih subjekata omogućuje stalni dotok svježih informacija te je proces zapravo dvosmjernan.

Učenje, izobrazba i treninig

Ubrzanje stope tehnoloških promjena i odgovarajuće skraćivanje životnoga ciklusa proizvoda prouzročili su povećanje potražnje za kontinuiranim obrazovanjem.

Dok je to relativno jednostavno pitanje za velike gospodarske subjekte, za male gospodarske subjekte i obrtnike predstavlja značajan organizacijski i (financijski, op. a.) problem. Problem se traži u obrazovnim konzorcijima, partnerskim sporazumima, ugovaranjem sa specijaliziranim obrazovnim agencijama i sl”.

Stvaranje clustera učenje i školovanje stalan je i planiran proces, a te koristi ubiru vlasnici i malih, srednjih i velikih gospodarskih subjekata ulaskom u cluster.

Ljudski resursi

Cluster koncentriran na određenom prostoru omogućuje unutarnje kretanje (fluktuaciju) stručnih radnika bez štete za poslodavce i radnike, što nije slučaj s velikim tvornicama koje se zbog sezonskih ili nekih drugih oscilacija u potražnji, odnosno zbog manjka ili viška pojedinih profila radnika “u pravo vrijeme”, suočavaju s problemima.

Zbog toga su veliki gospodarski subjekti, ako su imali priliku doći do kvalificiranih radnika, kako bi minimizirali troškove, često prisiljeni na otpuštanja te opet na nova zapošljavanja. I to, gledajući iz kuta poslodavca, nije problem.

Problem je samo ako je riječ o deficitarnim zanimanjima te ako je vremenski raspon između otpuštanja i novog zapošljavanja veći, te se otpušteni radnici s bogatim znanjem i iskustvom prekvalificiraju. Oni, ako uopće dobiju novo radno mjesto, neće na njemu biti učinkoviti kao na prijašnjem te im je to otegotna okolnost pri zapošljavanju.

Cluster omogućuje fluktuaciju radnika unutar clustera. Ako jedan poslodavac u određenom vremenu nema potrebu za određenim brojem radnika, oni prelaze kod

drugog poslodavca ili ih poslodavcima daje na leasing. Gledajući situaciju kada radnik velikoga gospodarskog subjekta postaje vlasnik maloga gospodarskog subjekta – dijela proizvodnog procesa unutar clustera, vidimo da su oni daleko spremniji preuzeti inicijativu, te se usmjeriti na poboljšanje proizvoda, procesa i gospodarskog subjekta nego dok su bili radnici velikog sustava.

Razvoj tehnologije

Naravno, fluktuacijom radnika različitim gospodarskim subjektima prenosi se znanje, što uz postojeći sustav kvalitete utječe na poboljšanje i usavršavanje procesa, postupaka i postojeće proizvodne tehnologije. Malim gospodarskim subjektima nove tehnologije omogućuju uspješno poslovanje uz određenu minimalnu razinu proizvodnje.

Relativno manji obujam proizvodnje posljedica je promjene trenda potrošnje – od masovne potrošnje istih dobara k potrošnji (raznolikih dobara - op.a) u malim serijama ili pojedinačno.

Na taj način, mali gospodarski subjekti ulaskom u cluster gube inferiornost u procesu proizvodnje, kao i u ukupnom društvenom razvoju”.

Dostupnost kapitala

Krug se polako zatvara. Gospodarski subjekt je ojačan i spreman za nove projekte, nakon što je prošao školu onoga što zbog nedostatka novca nije imao, a što mu je trebalo. Sada zna što i gdje treba tražiti te koliko će ga to koštati. Najbitnije je presušiti vrela bespovratne novčane pomoći. Cilj je i sniziti cijene na unutarnjem tržištu clustera u odnosu na cijene na slobodnom tržištu izvan clustera te razinu kvalitete proizvoda povećati u odnosu na najbolju izvan clustera. U današnjim situacijama kada neki gospodarski subjekt preuzme rizik i odluči uložiti, činjenica je da ipak nije jednostavno pronaći novac za obrtna sredstva i kapitalna ulaganja te jamce za povrat tih ulaganja.

Clusteri taj problem rješavaju nešto brže i bezbolnije. Konzorcijima za zajmove garancije SME osiguravaju sudionici clustera uzajamne garancije, što im olakšava pristup sredstvima za financiranje kapitalnih ulaganja i ulaganja u obrtni kapital, ne samo na bazi ponuđenih projekata, već i na kredibilitetu institucije koja za njih garantira. Banke su tako u situaciji da odobre veće iznose kredita na osnovi kombinacije, osobne reputacije zajmotražitelja, uzajamne kontrole poduzetnika i njihove spremnosti na promociju interesa zajednice (zone, područja)".

Transakcijska disciplina

Uvažavajući sve posttranzicijske devijacije u poslovanju gospodarskih subjekata u Hrvatskoj koji su stvorili nelikvidnost na nacionalnoj razini te kulturu općeg nepovjerenja, clusteri, suprotno tome, stvaraju zdrave jezgre gospodarskog subjekta koji definiraju i prihvaćaju pravila igre unutar cijelog clustera te se sve transakcije odvijaju lakše i brže, što bitno utječe na mogućnost poštovanja zadanih rokova između gospodarskih subjekata i unutar clustera i gospodarskih subjekta izvan clustera, a to je uz cijenu i kvalitetu jedan od presudnih činitelja uspješnog poslovanja.

Kvaliteta

Specijalizacija u proizvodnji osigurava visoku razinu kvalitete, dakle, sa stajališta kupca pojedinih sirovina niže ulazne troškove i pouzdanije rokove isporuke.

Niži su troškovi jer specijalizirani proizvodi koji su pretpostavimo sukladni sa zahtjevima, oslobađaju gospodarski subjekt kupca troškova ulazne kontrole. Oni isto tako osiguravaju, da se uz pretpostavku pridržavanja tehnološkog vremena proizvodnje u gospodarskim subjektima koji imaju veliki broj procesa, poštuju rokovi isporuke.

To znači da nema kazni i penala te da na temelju dugoročnih točnih isporuka u budućim razdobljima gospodarski subjekt može postići bolje uvijete kao pouzdan

dobavljač. Sve zajedno snižava cijenu proizvoda, povećava ugled gospodarskog subjekta kao pouzdanog partnera.

Rizici povezivanja u klastere

U tranzicijskim ekonomijama gdje se klasteri grade na umjetan način kroz trogodišnje razdoblje u odnosu na razvijene ekonomije gdje isti klasteri nastaju desetljećima, postoje i veći rizici u zajedničkom nastupu na tržištu pojedinih sudionika klastera. Neki od ključnih rizika koji mogu onemogućiti djelovanje samog klastera su:

1. *Neprepoznavanje prilika ključnih sudionika*

Od presudne je važnosti za sve sudionike klastera pojedinačno pa tako i za uspjeh klastera kao subjekta da u njega budu uključeni svi ključni sudionici za njegov uspjeh.

Uglavnom je pravilo da neki od njih jednostavno za isto nemaju interesa ili ne prepoznaju svoju priliku i korist od članstva.

2. *Sindrom brzog razočaranja*

Karakterističan je za klastere koji se nalaze u početnoj fazi djelovanja. Naime pravilo je da poduzeća imaju vrlo visoka očekivanja na samom početku jer za količinu otvaranja koja daju prema dojučerašnjim konkurentima i zajednički nastup sa njima očekuju brze povrate na uloženo.

Ono što je isto pravilo u tranzicijskim ekonomijama da se povrati počinju vidjeti i osjećati nakon druge odnosno treće godine rada klastera.

3. *Sindrom lijeka za sve bolesti*

Mnogi sudionici klastera na različitim razinama očekuju da će klasterizacija riješiti sve dotadašnje probleme. Neće. Kao niti neke od onih koji će nastati tijekom zajedničkog rada u klasteru.

Vrlo je važno da svaki sudionik zna što konkretno može dobiti od povezivanja u klaster a što može izgubiti, te da na toj razini gradi svoja očekivanja.

4. Trula jabuka

Kako klaster pretpostavlja zajednički rad niza pravno autonomnih poduzeća i institucija kao i tijela lokalne uprave i samouprave, banaka, komora, potrebno je voditi računa da svaki novi član koji ima namjeru ući u klaster odnosno kojega žele članovi klastera, mora proći strogu analizu načina rada, imagoa u poslovnom okruženju u kojem djeluje kako ne bi svojim ulaskom „zatrovao“ zdravo okruženje klastera.

To nije lak posao i potrebno je sistematičnim pristupom i jasno definiranom metodologijom doći do prijedloga prijema svakog novog člana, te odluke tijela klastera. Isto tako potrebno je unutar klastera napraviti takav sustav koji nekom od članova koji su u trenutku ulaska bili zdravo tkivo onemogućiti da postanu trula jabuka.

Klasterizacija u tranzicijskim zemljama

Klasterizacija u tranzicijskim ekonomijama značajno se razlikuje od procesa povezivanja u klasteru u razvijenim ekonomijama. Razlike su toliko značajne da konceptijski nije moguća adaptacija cjelovitih rješenja strane dobre prakse veće benchmarking pojedinih dobrih rješenja faza procesa formiranja pojedinih klastera.

Naime, uvažavajući smjer njihova nastanka u razvijenim ekonomijama, klasteri nastaju kroz desetljeća, bez posebno značajnih intervencija i to prateći interese i rast

pojedinih gospodarskih subjekata, institucija. S druge strane u tranzicijskim ekonomijama klasteri s obzirom da nastaju intervencijski, umjetno, istim je procesom na različitim razinama potrebno upravljati. Isto tako rizici su da se projekt klasterizacije uspješno ne završi veći što je veći stupanj nerazvijenosti pojedinog gospodarskog subjekta, regije, države. A on u tranzicijskim ekonomijama nije mali. S obzirom da je identifikacija pojedinog klastera, jedna dimenzija njegova građenja, a upravljanje njime druga dimenzija, Hrvatska udruga poslodavaca kao neprofitna i samostalna udruga koja se financira članarinama svojih članova (baš kao i klaster) je institucija koja ima osposobljene i iskusne zaposlenike koji već 13 godina upravljaju na različite načine različitim interesima poslodavaca (baš kao što su isti i u članicama klastera).

Ta znanja su u uz širojku i duboku bazu članstva koje ne treba uvjeravati u dobre namjere i kompetencije, u tranzicijskim okruženjima poput hrvatskog, gdje se na izgradnju povjerenja između članova troši značajno vrijeme, ključni činitelj za uspjeh ovakvog projekta.

7. ISKORIŠTAVANJE SEKUNDARNIH SIROVINA

7.1. PROIZVODNJA BOKOMPOSTA

Poljoprivreda se iako zahtjeva suvremeno poslovanje i uporabu različitih industrijskih proizvoda, zasniva na ekološkim principima, pri čemu je najznačajnije pronalaženje rješenja za proizvodnju hrane koja ne oštećuje prirodne ekosustave. Organsko-biološka poljoprivredna proizvodnja, osim što je trend u EU poljoprivredi, bitna je za razvoj naših obiteljskih gospodarstava, naročito proizvođača "zdrave hrane".

Osnovni materijali za proizvodnju biokomposta su ostatci klasične biljne i stočarske proizvodnje (slama, stajnjak svih vrsta stoke, ostaci nakon komercijalne proizvodnje gljiva i prerade voća i povrća i sl.)

Na osnovi obavljenih dosadašnjih tržišnih i proizvodnih istraživanja utvrđena je realna potreba od 15.000 t biokomposta u 2006. godini uz predvidivi godišnji porast količina od cca 30 %.

7.1.1. Troškovi proizvodnje:

Troškovi ulazne sirovine: $25.000 \text{ m}^3 \times 7,00 \text{ kn} = 175.000,00 \text{ kn}$, različiti prijevozi do pogona i u pogonu $25.000 \text{ m}^3 \times 2,00 \text{ kn} = 50.000,00 \text{ kn}$.

Troškovi energije: (lož ulje, el. energija) $83.000,00 \text{ kn}$

Troškovi rada: (5 radnika) iznose godišnje $300.000,00 \text{ kn}$

Troškovi repromaterijala: (vreće, plastične cijevi, plastični pokrov, palete) u predvidivom iznosu od $268.000,00 \text{ kn}$.

Na osnovi prikazanog proizlazi da su ukupni troškovi proizvodnje $876.000,00 \text{ kn}$

Nakon provedenog tehnološkog postupka od ukupne količine ulaznih sirovina proizvest će se 15.000 m^3 biokomposta

Prodajna cijena biokomposta utvrđena je sa $560,00 \text{ kn/m}^3$, a proizlazi iz kvalitativnih karakteristika proizvedenog biokomposta i ostvarive dobiti kod proizvođača (kupca).

Račun dobiti i gubitka:

Ukupan prihod: $15.000 \text{ m}^3 \times 560,00 \text{ kn} = 8.400.000,00 \text{ kn}$.

Ukupni troškovi: 25.000 m^3 ulazne sirovine sa pratećim ostalim troškovima iznosi $876.000,00 \text{ kn}$.

Ostvarena dobit u prvoj godini iznosi $7.524.000,00 \text{ kn}$.

Za navedenu je proizvodnju potrebno osigurati, osim minimalne prilagodbe postojećih objekata, svu tehnološki potrebnu mehanizaciju i opremu u ukupnoj vrijednosti od $438.000,00 \text{ kn}$.

Tržište prodaje biokomposta su ugovorena obiteljska gospodarstva, proizvođači "zdrave hrane".

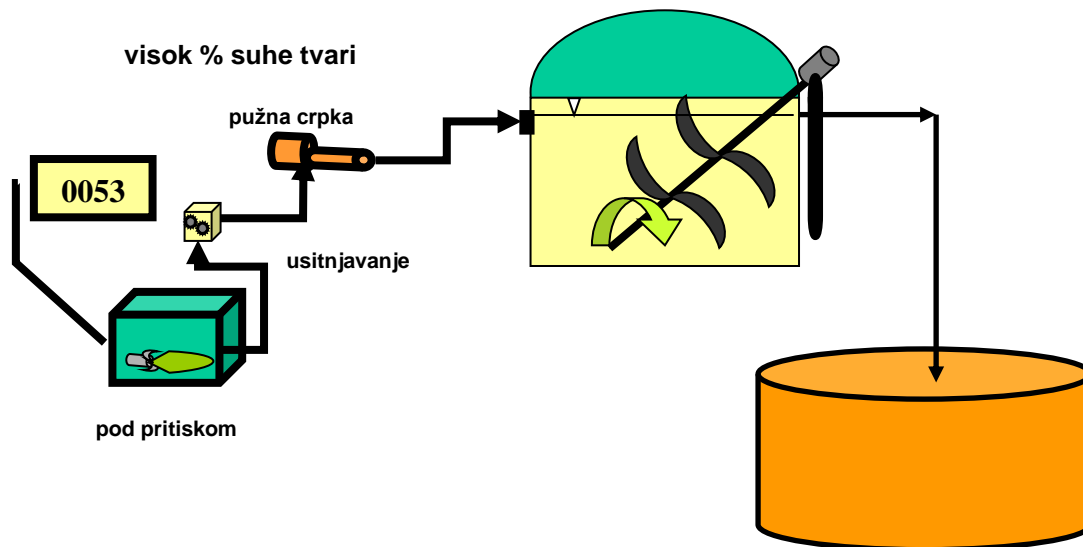
7.2. PROIZVODNJA BIOPLINA

Različite organske tvari dodajemo u fermentacijski spremnik u kojem uslijed nedostatka svjetlosti i zraka pri temperaturi od 35 do 40 ° C dolazi do međusobnog djelovanja različitih mikroorganizama, te stvaranja bioplina. Bakterije koje stvaraju bioplin svugdje su prisutne. Da bi se bakterije dobro iskoristile potrebno je temeljito mješanje sadržaja (optimalno je stalno mješanje). Moguće je stalno dodavanje novog supstrata. Pri nižim je temperaturama proces stvaranja plinova usporen pa je spremnik potrebno zagrijavati budući da u ovom procesu ne dolazi do stvaranja topline.

Mješavina plinova sastoji se uglavnom od metana i ugljičnog dioksida. Svojstvo plina da gori iskorištavamo tako da plin dodajemo kao pogonsko gorivo. Učinak koji se postiže sagorjevanjem pretvaramo pomoću generatora u električnu energiju. Toplina koja nastaje iskorištava se za zagrijavanje fermentacijskog spremnika kao i za zagrijavanje štala ili sušara žitarica. Krute tvari kao silaža ili ostatci žitarica također se mogu dodavati. Tekuće stanje sadržaja spremnika održava se pomoću preljeva koji održava uvijek jednaku razinu. Kada se dodaje novi supstrat dolazi do preljevanja istrošenog dijela preko preljeva u spremnik za skladištenje.

Bioplin nastaje u anaerobnom procesu, pri mogućoj konstantnoj temperaturi .Proces je osjetljiv na svjetlost. Postrojenje se temelji na mezofilnom radu (temperatura cca. 35 – 40 ° C) te se puni organskim supstratom. Tekuće stanje sadržaja spremnika održava se pomoću preljeva koji održava uvijek jednak nivo.Kada se dodaje novi

supstrat, dolazi do preljevanja istrošenog dijela preko preljeva u spremnik za skladištenje. Ukoliko nije moguća ugradnja preljeva, postoji mogućnost ugradnje automatskog sistema preljevanja u spremnik za skladištenje.

Stanica za dobivanje energije može biti instalirana u zasebnoj građevini ili se isporučuje gotova kao kontejner. Toplina koja nastaje uslijed sagorjevanja odvodi se uz pomoć vode za hlađenje ili se pomoću izmjenjivača topline koristi za zagrijavanje štala. Višak topline odvodi se preko vode na krov kontejnera. Industrijski generator za dobivanje struje smješten je u gornjem dijelu kontejnera

Moguće je iskoristiti sljedeće materijale: silažu, vlažne žitarice, trop, kukuruz, silažu od trave, gnoj (star ca. 2 mjeseca) sa steljom i vlaknima dužine do 10 cm., kruh, kolači, usitnjena repa, luk, krumpir, silaže iz cijelih biljaka, keksi , gnoj od peradi pomiješan sa steljom.

Ukoliko se dodaju tvari kod kojih je potrebna higijenska obrada, tvari koje spadaju u 3. kategoriju prema propisima o higijeni – EG 1774/2002 , te tvari potrebno je

najprije usitniti na veličinu zrna do 10 mm, a zatim termički obraditi (pasterizacija) u vremenu od 1 sata pri temperaturi najmanjoj 70 ° C.

Tekuće tvari zagrijavamo uz pomoć izmjenjivača topline na temperaturu preko 70 ° C te prepumpavamo u spremnik s mješalicom. Vrijeme zagrijavanja iznosi minimalno 1 sat pri temperaturi 70 ° C. Temperatura i vrijeme se dokumentiraju. Nakon termičke obrade supstrat se dodaje u sabirnu jamu. Toplinu je moguće ponovno upotrijebiti (dodatna opcija).

Ova se postrojenja posebno planiraju za svako postrojenje prema količini materijala koji je potrebno termički obraditi.

Pritisak plina u samom fermentoru mora biti do 5 mbar a mogući podtlak koji nastaje uslijed rada motora ne bi smio prelaziti 1-2 bar. Regulacija se u ovim granicama postiže kombiniranom upotrebom osigurača za prekomjerni i nedostatni pritisak. Senzor pri pre niskim pritiscima zaustavlja postrojenje.

OKVIRNI PRORAČUN POTREBA I INVESTICIJE

Svinjski gnoj 6 % suhe tvari ***10.000 t***

Silaža/kukuruz 35% suhe tvari 300 t

Silaža/trava 40 % suhe tvari 300 t

Otpad od pšenice 87 % suhe tvari 1.600 t

Ukupno: 12.200 t

Veličina fermentora Ø količina metana: 54,87 %

Ukupno svih supstrata / godišnje ***12.200 m³***

Supstrat / dnevno 33,4 t

Potrebna veličina fermentora / neto ***2.206 m³***

Potreban fermentor bruto veličine 2.496 m³ , promjera 22,50 m , izbetonirana ploča površine 419 m² , visina građevine 6,28 m , volumen / neto 2.218 m³.

Proračunato vrijeme trajanja procesa 66 dana

Očekivana količina suhe tvari u fermentoru 8,13 %

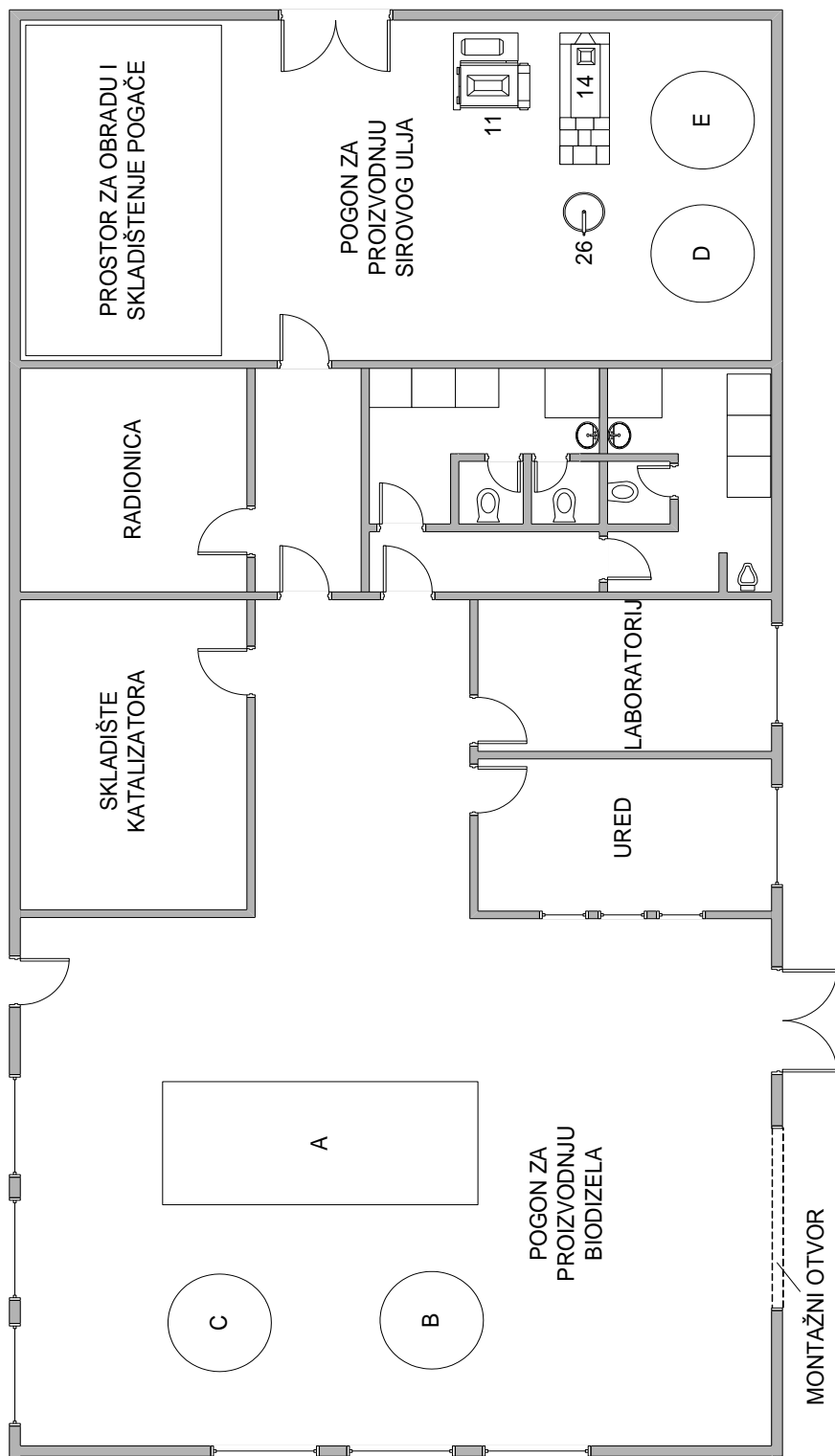
Očekivana dnevna količina bioplina 2.439 m³

Očekivana dnevna količina metana 1.332 m³

Očekivana količina topline 555,08 kW

Očekivana količina el.energije 226,96 kW

Trošak postrojenja iznosi cca. EUR 700.000,00.

26	Filter za dekantiranje suspenzije
14	Pužna preša
11	Mlin s jednim parom valjaka
D, E	Spremnici za ulje
B, C	Spremnici za otopinu KOH u metanolu
A	Kompaktna jedinica za proizvodnju (CPU)
Pozicija	Naziv i opis

Projektirali: Dr.sc. Željko Mokrovčak, dipl.ing. Sandra Neferal Nakić, dipl.ing.	Faza projekta: Tehnološki projekt Naziv: Tlocrt pogona
Datum: 17. veljače, 2004.	Mjerilo 1:100 Nacrtni br. 3

8. Održivi razvoj

Razvoj pojedine regije ili nekog procesnog postupka, uz vjerojatno pozitivne ekonomske efekte, gotovo obvezno sa sobom donosi i određene probleme. Problemi se mogu ogledati u narušavanju prirodne ili kulturne baštine, oštećenju eko sustava nekog područja ili vrste. Uvođenje novih tehnologija (postupci) ili vrsta (biljke, životinje) u proizvodne procese gotovo uvijek uzrokuje zatiranje starih ili promjenu strukture. Također se uzrokuje i promjena strukture zaposlenih osoba i njihovih običaja. Iako je ekonomski razvoj nešto čemu težimo, potrebno je već u početku ocijeniti kolike će štete počinuti naša poduzetnička ideja.

Filozofija održivog razvoja usmjerena je pronalaženju razvojnih rješenja uz što manje promjene u postojećem stanju. U poljoprivredi je to biološka proizvodnja gdje se stvari izmjenjuju u cikličkim procesima biološkom sinergijom svih organizama uključujući i čovjeka.

Održivi razvoj je „manhood friendly“ (čovječanstvu prijateljski) način razmišljanja, pokret ili filozofija. Načela održivog razvoja naročito je bitno slijediti pri planiranju razvoja zemalja kao što je Hrvatska jer se radi o ljepotici koju bi mnogi htjeli iskoristiti dok joj vrijeme još nije isteklo. Kako su Hrvati tradicionalno gostoljubiv narod, pri realizaciji razvojnih planova moglo bi se dogoditi da se neki projekti realiziraju „u magli“, što je potrebno preventivno riješiti. Od najnižih do najviših instanci treba dogovoriti politiku razvoja i održivih rješenja.

Održiva rješenja se odnose na sve postojeće resurse: zemlja, voda, zrak, ljudi, životinjski i biljni svijet. Samo harmonični odnosi između resursa mogu osigurati dugotrajno i kontinuirano korištenje i raspodjelu.

Održivi razvoj u EU reguliran je poljoprivredno okolišnim programima (POP) za svaku zemlju. Primjenjuje se od 1992. Danas predstavlja jedinu obveznu mjeru u sklopu EU regulative o ruralnom razvitku.

Poljoprivredno okolišni program (POP) je namijenjen zaštiti okoliša, prirode i krajobraza u ruralnim područjima. Njime se poljoprivrednici potiču da nastave

primjenjivati agrotehničke mjere koje ne štete prirodi i okolišu ili da uvedu mjere koje nisu gospodarski isplative, ali su važne za zaštitu okoliša i očuvanje biološke raznolikosti. U tom smislu, POP predstavlja važan instrument kojim hrvatsko društvo u cjelini nagrađuje poljoprivrednike za brigu o općem dobru (očuvano tlo, voda i zrak, bogata biološka raznolikost, njegovan krajobraz i sl.).

Cilj POP-a je odgovoriti na dva najveća izazova s kojima se Hrvatska suočava kad je riječ o poljoprivredi i zaštiti prirode i okoliša: gubitak biološke raznolikosti zbog zarastanja travnjaka te pritisak na okoliš uzrokovan primjenom neodgovarajuće poljoprivredne prakse.

9. PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOG SEKTORA

Kako je područje prostora Općine Martinska Ves relativno malo razvojno ograničeno, politika razvoja Općine Martinska Ves se može temeljiti kako na prodaji zemljišta

investitorima, tako i na modelu partnerstva privatnog i javnog sektora (JLS) u kojem se dugoročno može zadržati vlasništvo nad zemljištem i nekretninama.

9.1. Definicija JPP-a

Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe.

U najširem smislu javno-privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subject donosi određena sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju.

Međutim, pod pojmom javno-privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika i nagrada, zadovoljili neku javnu potrebu.

Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država.

Javno-privatno partnerstvo ili "JPP" je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- ✓ dobiva imovinu javnog sektora na komercijalno korištenje i/ili
- ✓ preuzima značajne financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora, i

- ✓ ima korist od obnašanja institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora uz uvjet maksimiziranja ekonomsko-financijske koristi za javni sektor.

Motivi javnog sektora za JPP su:

- ✓ Nedostatna financijska sredstva za pokretanje novih investicija
- ✓ Efikasnija realizacija projekata
- ✓ Podjela rizika između javnog i privatnog sektora
- ✓ Poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga
- ✓ Dugoročna ekonomsko-financijska korist

9.2. Socijalni aspekt JPP-a

Važni „sastojci“ uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javnoprivatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini.

Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te će se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštiti isključenih grupa ili zaštiti okoliša.

Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima.

9.3. Raspodjela rizika

Bit javno-privatnog partnerstva leži u raspodjeli rizika jer je za uspjeh nekog projekta najvažnije ustanoviti rizike vezane za svaki element i fazu projekta te ih alocirati tako da osiguramo najbolju vrijednost na uložene resurse. Mogućnosti raspodjele rizika koje stoje na raspolaganju kreću se od neposrednog pružanja usluga države do potpune privatizacije, kada država sve rizike i nagrade prenosi na privatni sektor.

Unutar tog raspona, javno-privatno partnerstvo možemo razvrstati u nekoliko skupina ovisno o stupnju uključenosti javnog i privatnog sektora i o raspoređenosti rizika. Tako razlikujemo:

Design-Build (DB) – Privatni sektor osmišljava i gradi infrastrukturu sukladno specifikacijama javnog sektora. Troškovni rizik je prenesen na privatni sektor, budući da je cijena, koju je javni sektor spreman platiti, fiksna.

Operation & Maintenance (O&M) – Privatni poduzetnik, temeljem ugovora, pod određenim uvjetima upravlja javnom imovinom koja ostaje u vlasništvu države.

Design-Build-Finance-Operate (DBFO) – Privatni sektor osmišljava, financira i gradi javno dobro, uzima ga u dugoročni najam, nakon isteka najma predaje ga javnom sektoru.

Build-Own-Operate (BOO) – Privatni sektor financira, gradi i upravlja javnim dobrom u svom vlasništvu. Ograničenja su uspostavljena ugovorom i ona se reguliraju od strane javnog sektora.

Build-Own-Operate-Transfer (BOOT) - Privatni sektor dobiva franšizu za financiranje, dizajn, izradu i upravljanje javnim dobrom tijekom određenog razdoblja, nakon kojeg se vlasništvo predaje javnom sektoru.

Buy-Build-Operate (BBO) – Transfer javne imovine privatnom sektoru najčešće temeljem ugovora, prema kojem će ta imovina biti upravljana javnim sektorom kroz određeno razdoblje.

Operation License – Privatni sektor dobiva dozvolu da pruža javnu uslugu u određenom razdoblju

Finance Only – Privatni sektor, neposredno financira projekt ili koristi dugoročni zakup.

9.4. Stvaranje javno-privatnog partnerstva

Javno privatno partnerstvo ne mora na prvi pogled izgledati kao poželjno rješenje. Vlasti i privatne tvrtke imaju dugu tradiciju zajedničkog rada po jednostavnom obrascu (npr. vlasti kupuju proizvod koji je proizveo privatni sektor). Međutim, često oklijevaju ući u kompleksnije odnose. Vlasti se boje da će ih privatna poduzeća iskoristiti, dok privatna poduzeća često razmišljaju o pristupima koje zauzima vlast kao o dodatnom teretu i gubljenju vremena.

Postoje tri glavna uvjeta koji idu u prilog stvaranja partnerstva: kriza, pojavljivanje i uključivanje «pokretača» i nekoga tko služi kao katalizator.

9.4.1. Kriza

Općenito, treba se pojaviti široko prepoznata kriza - npr. ne postojanje određene usluge ili gubljenje resursa - prije nego li su partneri prisiljeni odlučiti se na suradnju

kako bi riješili problem. Iako se nadamo da do napretka može doći i bez pojavljivanja krize, u praksi, inercija koja mnoge ljude drži na «utabanom» putu, prekida se najčešće nužnom potrebom za zajedničkim radom.

9.4.2. Podržavatelji

Katkad će (čak i kad nema ozbiljne krize) pojedinac, grupa ili organizacija shvatiti da se odvojenim, nekoordiniranim akcijama propuštaju prilike za optimiziranje korištenja nedostatnih resursa. U stvarnom životu, čak i kad je očito da postoji kriza te postoji interes za suradnjom, partnerstvo neće uspjeti bez poticaja i opredijeljenosti nekoliko pojedinaca. Takvi «podržavatelji» (vođe ili pioniri) mogu biti vladini dužnosnici, članovi udruga, poslovni ljudi ili građani koji - kroz svoju osobnu motivaciju – omogućavaju stvaranje partnerstva. U drugim slučajevima «podržavatelji» su pružatelji usluga, koji imaju korist od partnerstva.

9.4.3. Pokretači

Često postoji potreba za nekom vrstom pokretača koji će spojiti partnere. To mogu biti aktivisti nekog vanjskog dionika, npr. jedne ili više međunarodnih financijskih institucija ili drugih tijela koja poštuju ili im vjeruju svi partneri.

9.5. Faktori koji omogućuju uspješnost modela JPP

9.5.1. Kompatibilni ciljevi

Da bi javno-privatno partnerstvo bilo uspješno u svom djelovanju razni kriteriji moraju biti zadovoljeni. Za početak, javni i privatni sektor moraju imati **kompatibilne ciljeve**.

Npr. i javni i privatni sektor žele podići opći standard života - vlasti i zajednice žele raditi na tome kako bi se smanjilo siromaštvo, a poslovni svijet želi da se to postigne kako bi više ljudi moglo kupiti njihove proizvode. Oba sektora također žele poboljšati

veze na lokalnoj razini, naročito na «rastućim tržištima» - poslovni sektor u cilju rasta tržišta, a vlasti i zajednice u cilju promoviranja razvoja i razmjene ideja. Dodatno, oba sektora žele osigurati dostatne usluge - vlade i zajednice kako bi održali niske troškove te povećali pokrivenost uslugama, a poslovni sektor jer to povećava profit.

Sve strane se moraju usredotočiti na šire, komplementarne ciljeve koji se trebaju postići. Važno je da shvate da javni i privatni sektor ne trebaju nužno biti isti da partnerstvo funkcionira - moraju biti približno kompatibilni.

9.5.2. Podržavajuća okolina

Slijedeći ključni faktor u održavanju javno-privatnog partnerstva je **podržavajuća okolina**. Podržavajuća regulatorna, pravna i politička okolina predstavlja kamen temeljac za održivo uključivanje privatnog sektora.

Regulatorni okvir čak i ako je jasno postavljen sa strane vlade, ne garantira učinkovito reguliranje. Obzirom da su lokalne samouprave različite, javni i privatni sektori će se susresti sa problemima kad budu pokušavali definirati i regulirati svoj međusobni odnos te svoje uloge u pružanju usluga. Posebno javni sektor treba definirati jasnu raspodjelu odgovornosti između nacionalne vlade i lokalne samouprave te javno iskazati svoju ulogu kao onoga koji pruža i regulira. Privatna poduzeća radije žele da ugovor služi kao glavni regulatorni mehanizam te da lokalna samouprava ima vrlo ograničeno pravo na regulatornu diskreciju nakon što je ugovor potpisan. Detaljno specificirane odredbe koje određuju dužnosti, ciljeve koji se trebaju postići, pravila za mijenjanje cijena i načine rješavanja nesporazuma, dozvoljavaju privatnom sektoru bolju mogućnost predviđanja profitabilnosti pothvata te odlučivanja žele li se ili ne žele natjecati za dobivanje ugovora. Imajući to u vidu, vlasti moraju donijeti važnu odluku o stupnju regulatorne diskrecije koje su se spremne odreći, naročito kod dugoročnih ugovora.

Pravni okvir vrlo je bitan za ugovaranje i provođenje javne nabave te za investiranje privatnog sektora. Vrlo je važno uvesti odgovarajuće mehanizme kako bi se smanjila mogućnost za korupciju u bilo kojem procesu nabave, jer se korupcijom smanjuje politička prihvatljivost i interes mnogih privatnih investitora.

Na poslijetku, političko okruženje lošom političkom klimom može stvoriti barijere za početak ili održavanje javno-privatne suradnje. Pritisci izbornih ciklusa, potencijalna nestabilnost novih demokracija, posebne agende vladinih dužnosnika te poseban status nekih usluga (npr. pristup vodi) mogu uvelike smanjiti interes privatnog sektora. Vlasti bi trebale, kako bi potakle javnoprivatno partnerstvo, dati jamstvo privatnim partnerima da politički faktori neće dovesti do prekidanja ugovornog partnerstva.

9.5.3. Političko i društveno prihvaćanje

Da bi javno-privatno partnerstvo kao model uspjelo, javni i privatni sektor ne mogu graditi partnerstvo sami, stoga je **političko i društveno prihvaćanje** uključivanja privatnog sektora slijedeći faktor uspješnosti modela JPP. Javnost mora vidjeti sudjelovanje privatnog sektora kao korisno, ako se želi da partnerstvo potraje. Javno prihvaćanje uključivanja privatnog sektora kroz duže vrijeme, ovisit će prvenstveno od pružanja obećanih usluga i ostvarene koristi po prihvatljivim cijenama. Zbog toga, vrlo je važno razviti mehanizme kako bi se osiguralo da organizacija koja pruža uslugu, bilo da se radi o organizaciji iz javnog ili privatnog sektora bude odgovorna prema svojim korisnicima.

Javna podrška će također ovisiti o mogućnosti partnerstva da zadovolje potrebe svih dionika. Npr. službenici u javnim službama mogu biti izvor velikog otpora povećanom uključivanju privatnog sektora u pružanju usluga. Ugovori trebaju osigurati zapošljavanje ili zbrinjavanje javnih službenika i lokalnih stanovnika u najvećoj mogućoj mjeri.

9.5.4. Kredibilitet i transparentnost

Učinkovitu suradnju između lokalne vlasti, poslovnog svijeta i zajednice nije lako postići, jer je uključeno mnogo različitih sudionika, često postoji nizak stupanj povjerenja među potencijalnim partnerima te nedostaje predvidljivost u procesu. Stoga kao bitan faktor navodimo i **kredibilitet** podržavatelja i drugih uključenih lidera,

kao i **transparentnost** procesa kritične su odrednice dugoročnog uspjeha. Iskustvo govori da istinsko partnerstvo mora uključivati principe pravičnosti, transparentnosti u postupanju te zajednički interes odnosno korist. Za uspješno partnerstvo u bilo kojem projektu potrebno je povjerenje i sigurnost.

9.6. Faktori koji pridonose trajnom partnerstvu

Vlasti jasno iskazuju interes za javno- privatno partnerstvo koje će se održati kroz dulje vrijeme. Bitni elementi za trajno javno- privatno partnerstvo su: uključivanje resursa, razvoj kapaciteta, uloge i odgovornosti, fleksibilnost, vrijeme, strpljenje i društvena odgovornost. Svaki od elemenata je obrazložen u nastavku.

9.6.1. Uključivanje resursa

Svi bi se uključeni partneri trebali obvezati da će uključiti svoje resurse (financijske, ljudske, kapital) kako bi povećali svoj interes za stvaranje uspješnog partnerstva. To uključuje dijeljenje rizika i nagrade.

9.6.2. Razvoj kapaciteta

Projekti koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili velika kapitalna ulaganja zahtijevaju razvoj kapaciteta svih grupa dionika. Npr. razvoj kapaciteta:

- ✓ potrošača o prirodi usluga koje su im namijenjene i u pogledu troškova za pružanje usluga;
- ✓ pružatelja usluga, naročito lokalnih organizacija, u pogledu poduzetničkih vještina

- ✓ vlasti, u pogledu usvajanja potrebnih okvira za pružanje usluga te za nadgledanje kvalitete pružanja usluga.

9.6.3. Uloge i odgovornosti

Određivanje uloga i odgovornosti još je jedan element potreban za razvoj učinkovitih partnerstva. Bitno je da se partnerstva organiziraju kroz usuglašavanje, u cilju najučinkovitije upotrebe resursa objiju strana.

Individualne odgovornosti moraju biti jasno razgraničene i određene od početka, kako ne bi došlo do dvosmislenih, nejasnih zadataka koji se očekuju da ih svaki od partnera provede.

Nadalje, te odgovornosti treba realističko definirati, s jasnim razumijevanjem jakih i slabih strana svakog pojedinog partnera.

9.6.4. Fleksibilnost

Svi su partneri vezani uz kontekst i lokalno se razlikuju. Partnerstvo bi se trebalo koristiti postojeća iskustava, ali u isto vrijeme trebalo bi voditi računa o korištenju komparativnih prednosti lokalnih resursa. Ako se radi o duljem vremenu, bit će najvjerojatnije potrebno provesti promjene u plan investiranja, izboru tehnologija te planu aktivnosti, kao odgovor na nepredviđene okolnosti.

Uključivanje jasnih procedura za uvođenje takvih promjena tijekom životnog ciklusa projekta, smanjit će šanse za stvaranje negativnog utjecaja na partnerstvo.

9.6.5. Vrijeme

Partnerstvo zahtijeva vrijeme. Proces razumijevanja problema koje treba rješavati i učinka na potencijalne partnere, kao i potreba partnera, zahtijeva vrijeme.

Napredak se sigurno može događati kako se projekt odvija, ali proces zadobivanja i održavanja prihvaćanja među korisnicima, provoditeljima i regulatorima je kontinuiran - suradnički dijalog u cilju zadovoljavanja zajedničkih potreba mora se održavati kroz cijeli projekt.

9.6.6. Strpljenje

Za projekte koji zahtijevaju znatne institucionalne promjene ili kapitalne investicije potrebno je dosta vremena. Pažnja mora biti posvećena balansu između brzog odgovaranja na najhitnije krize i razvijanja integriranih rješenja koja će potrajati.

Politički ciklusi i želja za brzim poboljšanjima u kriznim situacijama često dovode do postavljanja prekratkih vremenskih okvira.

Takve kratkoročne agende i ograničeni horizonti vode nerealnim očekivanjima i neodrživim rješenjima. I krupne institucionalne promjene (npr. razvoj regulatornih kapaciteta) i velika privatna ulaganja zahtijevaju vrijeme.

Nije realistično očekivati da će uključivanje privatnog sektora brzo prebroditi nedostatke u javnim institucijama i aktivnostima, niti da će odmah kompenzirati dotadašnje nedostatke u resursima i financiranju sa strane javnog sektora.

9.6.7. Društvena odgovornost

Javne usluge osiguravaju javnu dobrobit- drugim riječima dobrobit koja bi trebala biti dostupna svima. Poboljšanje pružanja takvih usluga zapravo se odnosi na poboljšavanje življenja ljudi, naročito siromašnih u gradovima.

Vlade bi trebale uvijek osigurati da promjene koje usvajaju dovode do povećanja pristupa i boljoj kvaliteti u pružanju usluga.

Naglasak na društvenoj odgovornosti povećat će političku korist, jer bolje usluge vode prema većem političkom prihvaćanju od strane javnosti.

10. Regionalni razvoj s primjerima iz EU

Posljednjih godina, a naročito nakon potpisivanja osnovnih dokumenata koji definiraju status Republike Hrvatske kao zemlje pristupnice EU, sve se više govori o ulozi regionalnog razvoja i regionalne politike u ukupnom društveno-ekonomskom razvoju.

Povijest regionalne politike Europske Unije seže u 1957. godinu, kada je Rimskim ugovorom poticanje gospodarskog razvoja te jačanje gospodarskog i socijalnog jedinstva određeno kao jedan od temeljnih zadataka Zajednice. Osnovni prioriteti koji

proizlaze iz navedenog akta su identificiranje najnerazvijenijih područja i njihovo podupiranje putem raznih oblika pomoći.

Institucije zadužene za regionalnu politiku na razini Europske Unije su Uprava za regionalnu politiku (The Regional Policy Directorate-General) i Odbor regija (The Committee of the Regions). Uprava za regionalnu politiku odgovorna je za pružanje pomoći slabije razvijenim i nerazvijenim regijama u njihovom ekonomskom i društvenom razvoju. Odbor regija je savjetodavno tijelo sastavljeno od predstavnika lokalnih i regionalnih vlasti zemalja članica Europske Unije, a uspostavljanjem tog tijela osigurano je da lokalna i regionalna vlast ima utjecaja na odluke donesene u okviru regionalne politike.

Potpora regijama zemalja članica Unije koje zaostaju u razvoju pruža se putem strukturnih fondova:

- Europskog poljoprivrednog i garancijskog fonda (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund - EAGGF),
- Europskog socijalnog fonda (European Social Fund - ESF),
- Europskog fonda za regionalni razvoj (European Regional Development Fund – ERDF),
- Financijskih instrumenta za podršku ribarstvu (Financial Instrument for Fisheries Guidance - FIFG).

Za zemlje poput Španjolske, Grčke, Irske i Portugala (čiji je BDP niži od 90 posto prosjeka EU) osnovan je poseban, tzv. Kohezijski fond.

Kako bi se ubrzala i olakšala prilagodba regionalne politike zemalja kandidata politici Unije predviđena su dva strukturna instrumenta – ISPA (The Pre-Accession Structural Instrument) i SAPARD (The Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development).

Temeljne postavke regionalnog razvoja i potrebe uvođenja rajonizacije proizvodnje koja osigurava komparativne prednosti i konkurentnost proizvodnje ali i osiguravanje samodostatnosti strateških proizvoda nužnost je u planiranju razvoja određene regije.

Regionalni razvoj podrazumjeva koordinaciju svih subjekata u formiranju određenog proizvoda koji ima komparativnu prednost a naravno i tržišnu šansu. Regionalni razvoj je proces poticanja lokalnih poduzetnika usmjerenih zajedničkom cilju.

Brojni primjeri iz svijeta govore o uspješnom razvoju regija primjenom ovih načela: Talijanski Tirol, Talijanski Abruzzo, Španjolski Mondragon,

Ovi primjeri vođeni su udruživanjem poduzetnika prema jednom proizvodu za koji je postojala komparativna prednost. Država je uložila u edukaciju proizvođača i osigurala temeljnu i poduzetničku infrastrukturu, a rezultat je bogata sredina zadovoljnih ljudi koji se potpuno posvećuju poslu na svojem gospodarstvu ili se uključuju povremeno. Kroz poticanje pogodnih organizacijskih oblika društvo odtirećuje malog proizvođača od poslova nabave, prodaje, marketinga pa se on može posvetiti poboljšanju svojeg segmenta posla uz jamstvo sigurne prodaje.

Šira se zajednica, dakle, brine o organizaciji i edukaciji poduzetnika i proizvođača usmjeravajući ih prema ciljnom proizvodu, brendu.

Brend će dokazati i potvrditi tehnološke postupke, kvalitetu proizvoda ali i pronijeti ime regije. Time se omogućuje proširenje aktivnosti i uključivanje novih subjekata.

U Hrvatskoj postoje neki brendovi koji nisu dovoljno iskorišteni. Hrvatska zapravo ima neke brendove koji su stari stotinama godina ali nisu kao takvi zaštićeni i komercijalizirani.

Na tržištu EU prednost nad fizičkim proizvodom ima ideja i certifikat. Na taj način pravne službe i marketinške agencije preuzimaju primat u formiranju proizvoda što dugoročno ne vodi razvoju kvalitete pa postoji bojazan da se neki proizvodi degeneriraju.

Upravo zbog toga potiče se regionalna prepoznatljivost određenih proizvoda koji bi na temelju dugoročnog plana zadržali kvalitetu i organizaciju proizvođača.

Tome teži i stroga certifikacija proizvoda.

PRIMJER ABRUZZO

U svijetu, a posebice u Europi postoji niz primjera uspješne politike regionalnog razvoja. Italija je jedna od velikih zemalja (301.230 km², 58 milijuna stanovnika, GDP 1.351 milijardi €, per capita 26.000 €), koja kao četvrta industrijska sila u Europi i udjelom poljoprivrede u GDP-u od svega 2,6% posebnu pažnju posvećuje regionalnom i ruralnom razvoju.

Podijeljena je u 20 regija, a niže ustrojne jedinice vlasti su provincije i komune.

Za naše uvjete posebno je interesantna regionalna politika u regiji Abruzzo (središnji dio Italije između Pescara i Rima, obuhvaća Apeninsko gorje i najviši vrh Italije –Gran Sasso. To je područje oduvijek bilo znatno nerazvijenije u odnosu na sjever Italije i visokoindustrijalizirano područje doline Po.

Regionalnom politikom talijanske vlade u drugoj polovici 20. stoljeća, tu je zbog ograničenih prirodnih resursa iniciran razvoj niza industrijskih programa, posebno radno intenzivnog karaktera. Tako se željelo (i uspjelo) zadržati stanovništvo i riješiti problem depopulacije prostora. Međutim, krajem 20. i prvih godina ovog stoljeća, situacija se iz korijena mijenja. Radna snaga postaje preskupa, industrijska proizvodnja nekonkurentna, a kao logičan slijed globalizacije problem seljenja kapitala (i proizvodnje) u druga područja svijeta. U takvim nepovoljnim uvjetima i gospodarskom okruženju trebalo je hitno naći rješenja za gospodarski razvoj.

Ona su pronađena u aktivnom vođenju ciljne politike regionalnog razvoja. Učinjen je radikaln zaokret. Čitava regija Abruzzo stavljena je u prioritet tzv. „zelenih regija“ i razvoj se usmjerio prema znanju i „zelenoj industriji“. Formirani su parkovi i to nacionalni parkovi i parkovi prirode. Zatim i znanstveni i tehnološki parkovi.

Grad Aquilla, koji je do tada bio sjedište elektronske „šarafciger“ industrije, postaje sjedište provincije i znanstveni centar (25.000 studenata – 50% od ukupnog stanovništva).

Ti znanstveni potencijali postaju sinergijska osnova za razvoj tehnoloških i znanstvenih parkova. Na rubnim područjima provincije (okolica Pescara) formiran je veleban znanstveni biotehnološki institut (800 zaposlenih). Uz institut formirana je zona malog i srednjeg poduzetništva, te agencija za ekonomski razvoj.

RAZVOJNA AGENCIJA

Agencija je formirana dogovorom općina iz plana lokalnog razvoja: 46 općina udruženo u teritorijalni savez.

Zona doline rijeke Sangro i Aventino bila je do 70.-tih godina 100% poljoprivredna. Naselja su bila locirana na obroncima. Danas se urbanizira i dolina. Na 22 hektara površine dobivenih od općina (eksproprijacija) oformljena je velika poduzetnička zona (12.000 zaposlenih). Dio su mali i srednji poduzetnici, ostalo su velika poduzeća (npr. Sevel), s tim da se poljoprivreda ipak u velikoj mjeri zadržala.

U Agenciji za lokalni razvoj ističu da su uložili u industrijsku zonu, koja danas posjeduje 27% kapitala u zoni. Snaga je u tome da su svi sudionici na lokalnoj razini postigli zajednički dogovor, naučili su iskorištavati fondove za zajednički plan razvoja, zajednički osmišljavaju i izvode zajedničke projekte, uz poticanje i financiranje poduzetnika.

Formiran je „one stop shop“ ured u kojem se sakupljaju sve informacije iz različitih općina. Poduzetnik dobiva sve papire na jednom mjestu, jedna osoba sve potpisuje, „hodaju papiri“, a ne ljudi. Za to je ključan dogovor među općinama. Uloga ureda je također i organizacija edukacije za poduzetnike, na što ih se potiče raznim mjerama. Traga se i za efikasnim metodama proizvodnje i poslovanja, čiji je cilj smanjenje troškova.

Posebna pažnja se posvećuje malim mjestima, koja uz to što postaju centri življenja „po mjeri čovjeka“, istodobno oživljavaju i kroz niz dodatnih sadržaja koje su uglavnom projektirali stručnjaci iz Regionalne razvojne agencije, a realizaciju su omogućili fondovi EU (posebno fondovi CARDS, PHARE, LIFE, INERREG).

Za obavljanje zajedničkih stručnih i administrativno-tehničkih poslova formirana je Zajednica brdskih općina – Comunnita Montana i to temeljem posebnog zakona. Evo primjera razvojnih projekata pojedinih općina:

PRIMJERI OPĆINA

Treglio – gradić freski

(Provincija Chieti, Abruzzo)

Gradić ima 1.100 stanovnika koji su se do sada primarno bavili poljoprivredom. Sad uglavnom rade u dolini Sangro (Savel ili poduzeća koja rade za Savel) – Fiatova tvornica furgona. Kroz program EU - INTERREG 3B pokrenuli su projekt slikanja freski; slikar-specijalist podučava staru tehniku slikanja freski. Sada je to jedino mjesto gdje se to može naučiti (to se ne može ni na sveučilištima). Kako kažu jedinstveni su ne samo u Europi, nego i u svijetu. Održavaju se tečajevi, radionice i kongresi na tu temu. Sedam dana traje glavna manifestacija: dolaze slikari, održavaju se radionice, slika se po fasadama u selu. Domaćini nude svoju fasadu, pružaju smještaj i domaću hranu. Tako je gradić postao turistička atrakcija nacionalnih i internacionalnih dimenzija.

Rapino - gradić keramike

(Provincija Chieti, Parco Nazionale della Majella, Abruzzo)

Gradić ima 1.744 stanovnika. Proizvodnja keramike seže još od paleolita. Nekoliko obitelji razvilo je tehniku u posljednjih 100 godina. Uključili su se u program EU INTERREG 3B, oživili aktivnost sela, poduzetništvo kroz tečajeve keramike, radionice, muzej i prodaju proizvoda. Pomoću INTERREG-a integrirali su sve u turističku ponudu regije. Imaju tematske

radionice: posude za čaj, posude za vino; na manifestacijama se nude domaći proizvodi u tim posudama.

Comune di Navelli – gradić šafrana

(provincija L'Aquila, Parco Nazionale del Gran Sasso e Monti della Laga, Abruzzo)

Gradić ima 600 stanovnika. Poznat je u Italiji i šire po uzgoju vrhunskog šafrana (1kg – 0,1 ha – 15.000 €). Markicu kvalitete imaju ljekovito bilje, tartufi i maslinovo ulje. Poglavarstvo ima tri osobe, raspoloživ proračun od 4,5 mil. € koji se puni od poreza i prihoda regije i provincije.

3 smjera djelovanja: 1. marketing (prezentacija proizvoda lokalno i u svijetu, 2. tečajevi (edukacija mladih uzgajivača – lokalno stanovništvo), 3. kongresi (skupovi stručnjaka za ulje, vino, šafran). Aktiviraju lokalne ljude za uzgoj izradu i dizajn pakiranja. Konzorcij proizvođača je vlasnik opreme i organizator aktivnosti.

Carapelle Calvisio – Comunita Montana – najmanja općina u Italiji – grad tartufa

(Provincija L'Aquila, Parco Nazionale del Gran Sasso e Monti della Laga, Abruzzo)

Gradić ima 90-tak stanovnika. Ušli u INTERREG program radi obnove stare školske zgrade, kao info point za potrebe turizma. Brdska zajednica Abruzzo Aquillano: 1 stalno zaposleni + 1 externo. Lokalno stanovništvo se uglavnom bavi proizvodnjom maslinovog ulja, vina, mortadele, meda, žita, te traženjem tartufa. Vuna se tradicionalno bojala šafranom i izvozila se. Danas ciljano razvijaju marketing, promociju bijelog i crnog tartufa i valorizaciju kroz agroturizam. Naseljavaju Rumunje i Slavene kao pastire i smatraju to vrlo korisnim i pozitivnim. Brdska zajednica organizira sve socijalne servise, skupno za cijelu zajednicu.

11. PUR U BUDUĆNOSTI

PUR nije jedinstven, "dovršeni" plan. To je dinamični dokument koji će se vremenom razvijati i koji će zahtijevati prilagodbe odnosno izmjene u razvojnom statusu, kao i poboljšanja u razumijevanju problema i ključnih pitanja. PUR zapravo predstavlja opći okvir razvoja i procjenjivanje projekata i njihovih odgovarajućih prioriteta. Ovaj opći okvir morat će se harmonizirati s promjenama unutar općine i njezinim razvojem. Stoga će se PUR vjerojatno mijenjati i vremenom postajati sve detaljnijim i usmjerenijim planom. Općina će morati upravljati tim promjenama i raspravljati o njima kako bi se osiguralo da PUR i dalje bude relevantan i u skladu sa znanjem i stručnim mišljenjima interesnih skupina koje se odnose na razvojne kočnice i prilike koje karakteriziraju Općinu.

S obzirom na sve ovo, predlaže se sljedeći raspored pregleda i procjene:

□ **Godišnju kontrolu napredovanja** - valja obavljati prije utvrđivanja općinskim proračuna za narednu godinu. Tada će biti potrebno ispitivati svako područje ciljeva i prioriteta PUR-a kako bi se vidjelo koji je napredak postignut i naglasiti koji su projekti bili uspješni, a koji nisu. Procjena će morati biti jasno izražena i transparentna. Procjena bi se trebala zaključiti s preporukama za izmjene i poboljšanja prije podnošenja Partnerstvu na komentare i ratifikaciju. Partnerstvo će na taj način moći tražiti eventualna pojašnjenja i na vrijeme sastaviti svoje preporuke za vijeće kako bi se mogli korigirati proračuni za narednu godinu tako da odražavaju promjene u prioritetnim procjenama odnosno raspoloživosti sredstava.

□ **Trogodišnju procjenu** – PUR će se trebati ocjenjivati svake tri godine, pri čemu će se procjena usredotočiti više na rezultate i potencijalne učinke u odnosu na korištena sredstva. To je formalan i eksterni proces koji će funkcionirati unutar Jedinice za provedbu projekata, čiji će savjetnici utvrđivati uspješnost, učinkovitost, relevantnost i implikacije programa. Izvještaj će se dostaviti Partnerstvu koje će u suradnji s predstavnikom Europske komisije (ako Europska komisija bude to tražila)

djelovati kao upravni odbor na razini općine radi procjene, a rezultati procjene bit će dostupni javnosti. Predložene izmjene mogu se prihvatiti ili odbaciti, ali formalna odluka Vijeća mora postojati oko toga što se odbacuje, a što prihvaća, a na osnovi preporuka od strane Partnerstva.

Ovaj proces poslužit će sljedećim važnim ciljevima:

- 1. Ažuriranje PUR-a** - Da PUR dokument stalno bude ažuriran i razmatran te da rezultati budu dostupni u javnom domenu, uz formalne evidencije o odlučivanju.
- 2. Povećanje skupa osnovnih podataka** - Da sve veće količine informativnih, važnih i relevantnih podataka postanu dostupne kako bi se PUR poboljšavao, a odlučivanje o razvojnoj politici mijenjalo.

Rezultat će biti živ plan koji omogućuje promjene i njihovo djelovanje na ovaj dokument i razvojnu politiku. To će također osigurati da ovaj plan ostane relevantan za Općinu istodobno ostavljajući mogućnost jasnog određivanja područja u kojima je potrebna suradnja s drugim općinama, razinama uprave pa čak i susjednim zemljama kako bi se razvoj Općine Martinska Ves kretao u smjeru koji je formuliran u viziji naše općine .